REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
WE WROCŁAWIU

PLAN URZĄDZENIA LASU

DLA NADLEŚNICTWA WAŁBRZYCH

na okres od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2028 r.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU NA ŚRODOWISKO

OPRACOWANO W BIURZE URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ
ODDZIAŁ W BRZEGU

Prognozę opracowała:

.....
dr Anna Wójcicka-Rosińska

Sprawdził:
Zastępca Dyrektora Oddziału

.....
mgr inż. Marek Matyjaszczyk

sekretariat@brzeg.buligl.pl
www.brzeg.buligl.pl

Akceptuje:
Dyrektor Oddziału

.....
mgr inż. Janusz Bańkowski

BRZEG 2019

Projekt Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych na okres od 01.01.2019 do 31.12.2028 opracowano na podstawie Umowy nr 13/2017 z dnia 10 maja 2017 roku (Nr postęp.: DZ.270.1.2017) zawartej pomiędzy Skarbem Państwa – Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych we Wrocławiu z siedzibą przy ul. Grunwaldzkiej 90, 50-357 Wrocław a Przedsiębiorstwem Państwowym Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej w Sękocinie Starym Oddział w Brzegu z siedzibą w Brzegu , ul. Piastowska 9, 49-300 Brzeg

Kierownik projektu: dr Dariusz Rosiński
Współpraca: mgr inż. Katarzyna Drozd, mgr inż. Urszula Franczak

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP 9
II. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM 10
III. WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW I POJĘĆ 18
IV. INFORMACJE OGÓLNE 22
IV.1. Położenie nadleśnictwa 22
IV.2. Podstawa formalno-prawna prognozy 22
IV.2.1. Akty prawa krajowego 22
IV.2.2. Akty prawa wspólnotowego 24
IV.2.3. Akty porozumień międzynarodowych 24
IV.3. Zakres prognozy 25
IV.4. Zawartość projektu planu urządzenia lasu 27
IV.5. Główne cele projektu planu urządzenia lasu 32
IV.6. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy 33
IV.6.1. Metodyka przypisania wskazań gospodarczych do przedmiotów ochrony 33
IV.6.2. Kryteria i sposób oceny wpływu realizacji zapisów projektu Planu Urządzenia Lasu na środowisko 34
IV.6.3. Źródła informacji na temat chronionych i cennych gatunków roślin i zwierząt 35
IV.6.4. Źródła informacji na temat granic obszarów Natura 2000 oraz siedlisk przyrodniczych 35
IV.7. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektu pul oraz częstotliwość jej przeprowadzania 37
IV.8. Informacja o możliwym transgranicznym oddziaływaniu projektu pul 38
IV.9. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym istotne z punktu widzenia projektu pul 38
IV.10. Powiązania projektu Planu Urządzenia Lasu z innymi dokumentami, w tym z dokumentami, dla których zostały przeprowadzone strategiczne oceny oddziaływania na środowisko 40
V. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA 42
V.1. Istniejący stan środowiska w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa 42
V.1.1. Różnorodność biologiczna 42
V.1.2. Ludzie 42
V.1.3. Zwierzęta 42
V.1.4. Rośliny i grzyby 46
V.1.5. Wody 49
V.1.6. Klimat 49
V.1.7. Powietrze 50
V.1.8. Powierzchnia ziemi 50
V.1.9. Zasoby naturalne 51
V.1.10. Zabytki i dobra materialne 54
V.1.11. Wykaz form ochrony przyrody występujących na obszarach objętych postanowieniami projektu pul 55
V.1.11.1. Rezerwaty przyrody 55
V.1.11.2. Parki krajobrazowe 56

V.1.11.3. Obszary chronionego krajobrazu ... 58
V.1.11.4. Obszary Natura 2000 ... 61
V.1.11.5. Pomniki przyrody ... 86
V.2. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektu pul ... 89
V.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji planu ... 90
V.4. Istniejący stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem ... 91
V.4.1. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem negatywnym ... 91
V.4.2. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem pozytywnym ... 91
VI. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE PROJEKTU PUL NA ŚRODOWISKO I OBSZARY NATURA 2000 ... 92
VI.1. Wpływ zapisów projektu pul wyznaczających ramy dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ... 92
VI.2. Przewidywane oddziaływanie projektu pul na cele i przedmioty ochrony oraz integralność obszarów Natura 2000 ... 92
VI.2.1. Analiza wpływu zapisów pul na strukturę gatunkową drzewostanów na siedliskach przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 ... 92
VI.2.2. Analiza wpływu wskazań gospodarczych projektu pul na siedliska przyrodnicze w obszarach mających znaczenie dla Wspólnoty ... 95
VI.2.2.1. OZW Dobromierz PLH020034 ... 95
VI.2.2.2. OZW Góry Kamienne PLH020038 ... 99
VI.2.2.3. OZW Masyw Chełmca PLH020057 ... 108
VI.2.2.4. OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 ... 112
VI.2.2.5. OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 ... 118
VI.2.3. Prognoza oddziaływania projektu pul na gatunki zwierząt i roślin (przedmioty ochrony w obszarach mających znaczenie dla Wspólnoty oraz przedmioty ochrony w specjalnym obszarze ochrony ptaków) ... 124
VI.2.4. Przewidywane oddziaływanie zapisów projektu pul na integralność obszarów Natura 2000 ... 133
VI.3. Wpływ ustaleń projektu pul na inne formy ochrony przyrody ... 133
VI.4. Przewidywane oddziaływanie projektu pul na środowisko ... 134
VI.4.1. Oddziaływanie na różnorodność biologiczną ... 134
VI.4.2. Oddziaływanie na ludzi ... 139
VI.4.3. Oddziaływanie na wodę ... 139
VI.4.4. Oddziaływanie na powietrze ... 140
VI.4.5. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi ... 140
VI.4.6. Oddziaływanie na krajobraz ... 140
VI.4.7. Oddziaływanie na znane stanowiska chronionych gatunków roślin i grzybów ... 141
VI.4.8. Oddziaływanie na zwierzęta i ich siedliska ... 142
VI.4.9. Oddziaływanie na klimat ... 148
VI.4.10. Oddziaływanie na zasoby naturalne ... 148
VI.4.11. Oddziaływanie na zabytki i dobra kultury materialnej ... 149
VI.4.12. Zestawienie zbiorcze wpływu projektu planu urządzenia lasu na środowisko ... 151

VII. ROZWIĄZANIA I WNIOSKI DO PROJEKTU PUL 152
VII.1. Przewidywane rozwiązania mające na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań projektu pul na środowisko..... 152
VII.2. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zastosowanych w projekcie pul..... 154
VII.3. Trudności napotkane podczas sporządzania prognozy..... 156
VII.4. Wnioski końcowe 156
VIII. LITERATURA.....157

SPIS TABEL

Tab. 1. Przedstawienie stopnia szczegółowości zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych 29
Tab. 2. Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa na 1. rok obowiązywania pul i zadań wynikających z projektu pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych 30
Tab. 3. Zestawienie powierzchni zaplanowanych zadań gospodarczych dla Nadleśnictwa Wałbrzych 31
Tab. 4. Wykaz obiektów archeologicznych, historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych 54
Tab. 5. Chronione układy urbanistyczne zlokalizowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych 55
Tab. 6. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Książańskiego Parku Krajobrazowego 56
Tab. 7. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego Gór Sowich 57
Tab. 8. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich 58
Tab. 9. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie” 59
Tab. 10. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kopuły Chełmca” 59
Tab. 11. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Masyw Trójgarbu” 60
Tab. 12. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Zawory” 60
Tab. 13. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Dobromierz PLH020034 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.) 62
Tab. 14. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Góry Kamienne PLH020038 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.) 66
Tab. 15. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Masyw Chełmca PLH020057 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.) 71
Tab. 16. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.) 75
Tab. 17. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.) 80
Tab. 18. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 (granica ostoi wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r.; Dz. U. z 2011 r. nr 25, poz. 133 z późn. zm.) 84
Tab. 19. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych (wg Rejestru Form Ochrony Przyrody RDOŚ we Wrocławiu, Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody) 86
Tab. 20. Zestawienie ustalonych typów drzewostanu i składów odnowieniowych upraw dla leśnych siedlisk przyrodniczych, stanowiących przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 ze składami naturalnych typów lasu 93

Tab. 21. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dobromierz PLH020034 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha) 95
Tab. 22. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dobromierz PLH020034 .. 96
Tab. 23. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Góry Kamienne PLH020038 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha) 99
Tab. 24. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Góry Kamienne PLH020038..... 101
Tab. 25. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Masyw Chełmca PLH020057 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha) 108
Tab. 26. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Masyw Chełmca PLH020057..... 109
Tab. 27. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)..... 112
Tab. 28. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 113
Tab. 29. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha) .. 118
Tab. 30. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 119
Tab. 31. Analiza projektowanych wskazań gospodarczych na powierzchniach leśnych z siedliskami przyrodniczymi na poziomie wszystkich obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Wałbrzych..... 122
Tab. 32. Ocena zapisów projektu pul na gatunki zwierząt i roślin stanowiące przedmioty ochrony ostoi siedliskowych..... 124
Tab. 33. Ocena zapisów projektu pul na gatunki ptaków stanowiące przedmioty ochrony ostoi OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010..... 130
Tab. 34. Planowane wskazania gospodarcze w obrębie wydzieleń leśnych z siedliskami przyrodniczymi poza obszarami Natura 2000 138
Tab. 35. Prognoza stanu zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego dla Nadleśnictwa Wałbrzych 148
Tab. 36. Wskaźniki stanu zasobów drzewnych Nadleśnictwa Wałbrzych - stan obecny i prognoza na koniec obowiązywania planu 149
Tab. 37. Zestawienie zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych dla powierzchni leśnych w obrębie założenia rezydencjonalnego „Książ” 150
Tab. 38. Macierz przewidywanego oddziaływania projektu pul na środowisko w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych 151
Tab. 39. Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ..... 152

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Wałbrzych 52
Ryc. 2. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Wałbrzych 52
Ryc. 3. Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Wałbrzych 53
Ryc. 4. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Dobromierz PLH020034 64
Ryc. 5. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Dobromierz PLH020034 64
Ryc. 6. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Dobromierz PLH020034 65
Ryc. 7. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Góry Kamienne PLH020038 69
Ryc. 8. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Góry Kamienne PLH020038 69
Ryc. 9. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Góry Kamienne PLH020038..... 70
Ryc. 10. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Masyw Chełmca PLH020057..... 73
Ryc. 11. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Masyw Chełmca PLH020057..... 73
Ryc. 12. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Masyw Chełmca PLH020057 74
Ryc. 13. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 77
Ryc. 14. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 78
Ryc. 15. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071..... 79
Ryc. 16. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 81
Ryc. 17. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 82
Ryc. 18. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 83

I. WSTĘP

Konieczność opracowania dla projektu planu urządzenia lasu prognozy oddziaływania na środowisko wynika bezpośrednio z art. 46 p. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. z 2018 r. poz. 2081). Artykuł ten nakłada na organy opracowujące projekty planów obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków ich realizacji.

Celem sporządzenia prognozy oddziaływania projektu planu urządzania lasu na środowisko jest:

- określenie wpływu zaprojektowanych w projekcie planu działań na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000;
- ocena stopnia uwzględnienia potrzeb ochrony przyrody w projekcie planu urządzenia lasu;
- przewidzenie ewentualnych skutków realizacji planu urządzenia lasu i ich oceny pod względem ochrony przyrody, jak i gospodarki leśnej;
- przedstawienie rozwiązań mających na celu zminimalizowanie potencjalnie negatywnego oddziaływania zapisów planu na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, ich integralność oraz pozostałe, cenne komponenty przyrodnicze.

Gdziekolwiek w tekście niniejszego opracowania jest mowa o „projekcie planu", „projekcie pul" lub „projekcie planu urządzenia" dotyczy to projektu planu urządzenia lasu (pul) dla Nadleśnictwa Wałbrzych na lata 2019-2028. Tam, gdzie mowa jest o „prognozie" dotyczy to prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych na lata 2019-2028.

II. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Podstawą do sporządzenia prognozy jest umowa zawarta pomiędzy Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Brzegu a Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych we Wrocławiu na sporządzenie prognozy oddziaływania projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych na środowisko. Natomiast podstawą prawną zakresu i stopnia szczegółowości prognozy są zapisy art. 51 i 52 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o *udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. z 2018 r. poz. 2081), a także uzgodnienie zawarte pomiędzy Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu a Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu (pismo WPN.411.3.2016.IL z dnia 22 sierpnia 2016 r.) oraz uzgodnienie zawarte pomiędzy Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu a Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym zawarte w piśmie ZNS.9022.2.669.2016.DG z dnia 5 sierpnia 2015 roku (błąd pisarski daty, właściwie: 5 sierpnia 2016 roku).

Głównym celem opracowanej prognozy było przeprowadzenie analizy zapisów projektu planu urządzenia lasu w odniesieniu do ich wpływu na środowisko przyrodnicze. W trakcie analiz badano czy zapisy w odpowiedni sposób gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego, tj. czy wystarczająco przewidują zapobieganie potencjalnym szkodom w środowisku, a przede wszystkim znacząco negatywnym oddziaływaniom i czy sprzyjają trwałemu zachowaniu zasobów przyrodniczych.

Przy sporządzaniu prognozy analizowano zapisy zamieszczone w projekcie planu, w szczególności w opisach taksacyjnych, bazach danych i w warstwach numerycznych. W metodyce opracowania szczegółowo opisano sposób przypisania wskazań gospodarczych uwzględnionych w projekcie planu urządzenia lasu do przedmiotów ochrony. Ponadto przedstawiono w tej części kryteria oceny oddziaływania zapisów projektu planu na cele, przedmioty ochrony oraz integralność obszaru Natura 2000, a także na środowisko i poszczególne jego elementy (różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne). Ocenę oddziaływania wskazań gospodarczych na środowisko oparto o informacje o rodzaju wpływu planowanego zabiegu na przedmiot ochrony oraz długości czasu jego oddziaływania. W ten sposób wyróżniono sytuacje, w których dane wskazanie mogło mieć wpływ pozytywny, negatywny bądź neutralny oraz oddziaływać krótkoterminowo, średnioterminowo lub długoterminowo. W uzasadnionych przypadkach wskazywano na możliwość wystąpienia oddziaływania skumulowanego lub pośredniego lub też na brak takiej możliwości. Do wyników przeprowadzonych analiz dodano wskazówki o sposobach

minimalizacji potencjalnie negatywnego oddziaływania określonego zapisu projektu pul na przedmioty ochrony. Ocenę i wskazania oparto na wiedzy teoretycznej, doświadczeniu praktycznym zespołu ekspertów i konsultantów uwzględniając uwarunkowania środowiskowe obszaru, na którym mają być realizowane planowane zadania oraz występujących na nim problemów ochrony przyrody. Wyniki prac zestawiono w tabelach, wykresach i formie opisów.

Dokument prognozy został podzielony na osiem głównych rozdziałów. Pierwsze cztery opisują ogólne założenia opracowania, objaśniają zastosowane w obszernym dokumencie skróty i pojęcia oraz odnoszą się do podstaw prawnych decydujących o formie i zawartości opracowania. Piąty rozdział: V. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA zawiera dokładną charakterystykę poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, w stosunku do których rozważa się w kolejnej części opracowania możliwość wystąpienia negatywnych lub pozytywnych oddziaływań zapisów projektu pul. W tym rozdziale opisana zostaje również sytuacja, w której plan urządzenia lasu nie będzie realizowany na gruncie i konsekwencje takiego teoretycznego założenia.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych znajduje się szereg obszarów i obiektów objętych ochroną prawną, w związku z tym w prognozie poświęcono im dużo uwagi charakteryzując ich walory przyrodnicze i określając dokładnie przynależność gruntów w zarządzie nadleśnictwa do poszczególnych obszarów. Do takich obszarów należały: rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”, parki krajobrazowe - Książański Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Gór Sowich, Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich, obszary chronionego krajobrazu – „Góry Bardzkie i Sowie”, „Kopuły Chełmca”, „Masyw Trójgarbu”, „Zawory”, obszary Natura 2000 – OZW Dobromierz PLH020034, OZW Góry Kamienne PLH020038, OZW Masyw Chełmca PLH020057, OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020, OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010. Zebrano również informacje dotyczące występowania na gruntach w zarządzie nadleśnictwa chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt oraz pomników przyrody, a także dóbr materialnych.

Rozdział szósty prognozy VI. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE PROJEKTU PUL NA ŚRODOWISKO I OBSZARY NATURA 2000 to część opracowania, w której dokonano przede wszystkim szczegółowej analizy wpływu zapisów projektu planu na siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 oraz na integralność tych obszarów.

W ostoi OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 projekt pul uwzględnił zapisy planu ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich określające cele działań ochronnych i działania ochronne na tym obszarze w części pokrywającej się terytorialnie z terenem Parku Krajobrazowego. Dla obszarów OZW Dobromierz PLH020034,

OZW Góry Kamienne PLH020038, OZW Masyw Chełmca PLH020057, OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 projekt pul uwzględnił działania ochronne sformułowane w ramach planu zadań ochronnych tych obszarów. Na terenie samego rezerwatu przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha" zapisy projektu pul nie przewidują żadnych wskazań gospodarczych, a działania ochronne dotyczące terenu rezerwatu sformułowane w ramach planu zadań ochronnych obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 zostały zamieszczone w programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych. Uwzględniono również zapisy planu ochrony Parku Krajobrazowego Gór Sowich w zakresie odnoszącym się do siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych.

W celu przeciwdziałania wystąpieniu potencjalnie negatywnego wpływu zapisów projektu pul na siedliska przyrodnicze lub gatunki będące przedmiotami ochrony ostoi siedliskowych w efekcie analiz sformułowano następujące działania minimalizujące:

Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dobromierz PLH020034

Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220

W trakcie realizacji planowanej rębni złożonej w wydz. 2 c (obr. Wałbrzych) zaleca się ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.

Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Góry Kamienne PLH020038

Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) kod: 6430

W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn. 186 f, 303 o, 313 l (obr. Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli.

Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220

W ramach realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. leśn.: 250 b (obr. Wałbrzych), 169 g, 176 k, 185 j, 235 a, b, 236 c, 294 b, 302 a, 308 g, 317 o, 332 b, 333 h (obr. Głuszyca) ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.

Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe kod: 91E0

Czynności związane z wykonaniem planowanych rębni złożonych w wydz. leśn.: 268 a, 292 a, 298 c, 309 b (obr. Wałbrzych), 178 b, 152 a, 217 a, 251 m, 255 i, 273 c (obr. Głuszyca) realizować z pozostawieniem w stanie nienaruszonym fragmentów stanowiących płaty priorytetowego łęgu.

Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071

Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) kod: 6430

W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. 6 a (obr. Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli.

Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220

W ramach realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. 24 a, 32 d (obr. Głuszyca) ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.

W zakresie oddziaływania zapisów projektu pul na różnorodność biologiczną istotnym aspektem było zabezpieczenie na powierzchniach leśnych stanowisk cennych gatunków roślin lub miejsc rozrodu chronionych gatunków zwierząt. W przypadku cennych gatunków roślin już na etapie planowania wskazań gospodarczych w projekcie pul w większości przypadków zostały uwzględnione ich potrzeby ochronne. W sytuacji przewidywanego potencjalnie negatywnego oddziaływania sformułowano działania minimalizujące:

Dla grupy storczykowatych: kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*, listera jajowata *Listera ovata*, buławnik mieczolistny *Cephalanthera longifolia:*

W trakcie realizacji planowanych zabiegów w wydz. leśn. 1 a, 2 g, 4 c, 5 a, b, g, 262 b (obręb Wałbrzych) oraz 74 h, 127 g (obręb Głuszyca) chronić widoczne stanowiska storczykowatych lub wykonać zabieg poza okresem wegetacyjnym.

Dla gatunków ziołoroślowych: parzydło leśne *Aruncus sylvestris,* dzięgiel litwor *Angelica archangelica:*

W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. 165A d, f, 251 a (obręb Wałbrzych) oraz 6 m, p (obręb Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli ze stanowiskami chronionych gatunków roślin.

Dla cennych i rzadkich gatunków paprotników: widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum*, paprotnik kolczysty *Polystichum aculeatum:*

W trakcie realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. 322 a (obr. Wałbrzych) oraz 290 b, 236 d (obręb Głuszyca) należy postępować zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej tj. przeprowadzić wizję terenową we wskazanych wydzieleniach leśnych w celu sprawdzenia występowania wskazanych gatunków chronionych lub potencjalnych miejsc ich występowania.

Przedstawiona w prognozie analiza oddziaływania projektu pul na poszczególne gatunki zwierząt pozwoliła stwierdzić, że zapisy projektu planu nie są szkodliwe i pozwolą na zachowanie we właściwym stanie ochrony gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty

i chronionych gatunków ptaków oraz ich siedlisk. W wielu miejscach będzie to jednak warunkowane uwzględnieniem w trakcie realizacji prac leśnych wytycznych ochronnych zawartych w programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych oraz dodatkowo sformułowanych działań minimalizujących. Do tych ostatnich należą:

Dla gatunków związanych z drzewostanami starszych klas wieku (borowiec olbrzymi *Nyctalus lasiopterus*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, mopek *Barbastella barbastellus*, mroczek pozłocisty *Eptesicus nilssonii*, nocek Alkatoe *Myotis alcathoe*, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocek Brandta *Myotis brandtii*, nocek duży *Myotis myotis*, nocek Natterera *Myotis nattereri*, podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, orzesznica *Muscardinus avellanarius*, popielica *Glis glis*, bocian czarny *Ciconia nigra*, puchacz *Bubo bubo,* sokół wędrowny *Falco peregrinus*, sóweczka *Glaucidium passerinum*, włochatka *Aegolius funereus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, dzięciołek *Dendrocopos minor*, muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*, muchołówka mała *Ficedula parva*, muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*, orzechówka *Nucifraga caryocatactes*, siniak *Columba oenas*, trzmielojad *Pernis apivorus*):

1. W ramach wykonywania szacunków brakarskich dokonanie przeglądów powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew, po czym w sytuacji ich potwierdzenia chronić je przed zniszczeniem w czasie realizowanych prac leśnych.
2. Poinformowanie osób nadzorujących prace leśne o obowiązku ochrony dużych gniazd w koronach drzew i obowiązku zgłaszania Służbie Leśnej stwierdzonych nowych dużych gniazd.
3. W trakcie realizacji zabiegów rębnych na powierzchniach leśnych pozostawiać naturalne elementy ekosystemów leśnych (tj. wykroty, leżanina, drzewa zamierające, martwe stojące drzewa, drzewa dziuplaste, gatunki drzew i krzewów lekko nasiennych i owocodajnych, np. jarzębina, iwa, osika), jeżeli nie koliduje to z zasadą powszechnej ochrony lasu oraz ich usuwanie nie zagraża gatunkom i siedliskom będącym przedmiotem ustanowienia form ochrony przyrody. Zidentyfikowane drzewa dziuplaste, przeznaczone do pozostawienia na powierzchni zaleca się ujmować w biogrupy.
4. W okresie lęgowym ptaków nie wycinać drzew, na których zostały zidentyfikowane zasiedlone gniazda.

Dla gatunków związanych z drzewostanami w bezpośrednim sąsiedztwie wód płynących lub otwartych powierzchni mokradeł (nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*, nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*, żuraw *Grus grus*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, bóbr europejski *Castor fiber*, karczownik ziemnowodny *Arvicola amphibius*, rzęsorek mniejszy *Neomys anomalus*, rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*, wydra *Lutra lutra*,

zębiełek karliczek *Crocidura suaveolens*, salamandra plamista *Salamandra salamandra*, traszka górska *Ichthyosaura alpestris*, traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris*):

1. Kształtowanie wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz przepisami wewnętrznymi PGL LP z uwzględnieniem pełnionych przez drzewostan funkcji.
2. Na brzegach zbiorników wodnych i cieków, w odległości 10 metrów od linii brzegowej, należy pozostawiać: zwalone pnie drzew, podszyt, duże kamienie w celu ułatwienia zwierzętom dostępu do wody oraz migracji zwierząt.
3. Na powierzchniach drzewostanów sąsiadujących z miejscami częstego bytowania żurawia (miejsca gniazdowania, wyprowadzania lęgów) zabiegi w miarę możliwości wykonywać w okresie jesienno-zimowym.
4. Nie prowadzić zrywki korytami potoków i mniejszych cieków obecnych na powierzchniach leśnych.

Dla gatunków związanych z drzewostanami wymagających ochrony w postaci ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania (bocian czarny *Ciconia nigra*, puchacz *Bubo bubo*, sokół wędrowny *Falco peregrinus*, sóweczka *Glaucidium passerinum*, włochatka *Aegolius funereus*):

1. W przypadku odnalezienia nieznanego dotąd miejsca gniazdowania gatunków: bocian czarny, puchacz, sokół wędrowny zaleca się wycofanie się z realizacji zadań gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie gniazda (obszar w promieniu do 200 m od gniazda) i wykonywanie zadań gospodarczych w dalszej odległości poza okresem ochronnym określonym dla okresowych stref ochrony tych gatunków.
2. W przypadku odnalezienia nieznanego dotąd miejsca gniazdowania gatunków: sóweczka, włochatka zaleca się wycofanie się z realizacji zadań gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie gniazda (obszar w promieniu do 50 m od gniazda).

Analiza zapisów projektu pul objęła szczegółowo również miejsca, w których według danych wojewódzkiego rejestru zabytków oraz Narodowego Instytutu Dziedzictwa na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowane są zabytki nieruchome w postaci stanowisk archeologicznych oraz miejsc kultu religijnego. Na większości powierzchni leśnych z zabytkami nie są planowane żadne wskazania gospodarcze. Tego typu zapisy projekt pul przewiduje dla 64 powierzchni leśnych zlokalizowanych w granicach założenia rezydencjonalnego „Książ" w Wałbrzychu i Świebodzicach. Z uwagi na wymogi ochronne obiektu wszystkie zapisane w pul wskazania gospodarcze w wydz. leśn: 8 a, ax, h, i, j, l, o, 9 ax, bx, cx, h, i, p, s, w, x, z, 10 b, c, k, 11 b, f, g, h, i, m, n, o, 23 a, b, c, d, f, g, 24 a, b, c, d, f, g, h, i, j, 25 b, c, f, g, h, i, k, 26 a, b, d, f, g, h, 27 b, c, f, g, h, 28 k, 29 b, d należy realizować z w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, z uwzględnieniem przepisów

o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach).

W omawianej części prognozy ocenie poddano również zapisy projektu pul w stosunku do pozostałych, obszarowych form ochrony przyrody oraz do pomników przyrody. Analiza wskazań gospodarczych w tym zakresie wykazała brak wpływu (wpływ neutralny) zapisów projektu pul na wszystkie z analizowanych obiektów.

Dalsze analizy zapisów projektu pul odnoszące się do większości elementów środowiskowych (woda, powietrze, krajobraz, powierzchnia ziemi, klimat) wykazały ich neutralny wpływ. Ponadto nie stwierdzono w projektowanym dokumencie zapisów z zakresu planowania przedsięwzięć wymienionych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. 2016 poz. 71 z późn. zm.).

Realizacja prac z zakresu gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Wałbrzych wymaga uwzględnienia zapisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2408). Zgodnie z art. 14b. ust 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej nie narusza przepisów o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Siódmy rozdział opracowania: VII. ROZWIĄZANIA I WNIOSKI DO PROJEKTU PUL zawiera m.in. podsumowanie rozwiązań minimalizujących możliwe negatywne oddziaływania zapisów projektu pul w stosunku do poszczególnych komponentów przyrody. W tej części prognozy zamieszczono również opis procesu tworzenia i wprowadzania do pul rozwiązań alternatywnych. Wybór rozwiązania najkorzystniejszego z punktu widzenia środowiska przyrodniczego dokonywany był na każdym etapie procesu planistycznego. Wariantowanie terminowe i technologiczne było rozpatrywane głównie na etapie tworzenia zapisów w programie ochrony przyrody, natomiast wariantowanie lokalizacyjne - na etapie tworzenia planów cięć rębnych i przedrębnych. Ponadto wybór najodpowiedniejszych sposobów zagospodarowania i innych elementów planu odbywał się podczas komisji założeń planu, w których brali udział również przedstawiciele lokalnej społeczności. Ostatnią część prognozy stanowi spis literatury.

Skutki realizacji zadań zleconych z zakresu ochrony przyrody powinny być monitorowane w cyklu 10-letnim. Jest to związane z cyklem sporządzania planów urządzenia lasu i informacjami wynikającymi z inwentaryzacji terenowej przeprowadzanej w trakcie taksacji lasów nadleśnictwa. Śledzenie skutków realizacji postanowień planu należy oprzeć na monitoringu następujących wskaźników:

- powierzchnia lasów według rzeczywistych składów gatunkowych i wieku dla siedliska przyrodniczego w obszarach Natura 2000,
- pozyskanie drewna według gatunków i kategorii użytkowania dla siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków w obszarach Natura 2000 w wymiarze powierzchniowym i miąższościowym,
- zestawienie gruntów zalesionych według siedlisk przyrodniczych.

Po przeprowadzeniu wszystkich analiz i podsumowaniu ich wyników, stwierdzono że projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych nie zawiera zapisów, które mogłyby w sposób istotnie negatywny oddziaływać na chronione zasoby przyrodnicze nadleśnictwa. W tej sytuacji nie przewiduje się możliwości wystąpienia konfliktów planu z systemem ochrony przyrody, a w szczególności możliwego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000.

III. WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW I POJĘĆ

W niniejszej prognozie zastosowano zwroty i skróty wymagające szerszego objaśnienia.

BULiGL	Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
OZW	obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk)
OSO	obszar specjalnej ochrony
SDF	Standardowy Formularz Danych
POP	Program Ochrony Przyrody
6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie)
6430	Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
8150	Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe
8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii*
9110	Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*)
9130	Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)
9180	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) – siedlisko priorytetowe
9190	Kwaśne dąbrowy (*Quercetea robori-Petraeae*)
91D0	Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne – siedlisko priorytetowe
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe
91I0	Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petraeae*) - siedlisko priorytetowe
A030	Bocian czarny *Ciconia nigra*
A086	Krogulec *Accipiter nisus*
A122	Derkacz *Crex crex*
A207	Siniak *Columba oenas*
A215	Puchacz *Bubo bubo*
A217	Sóweczka *Glaucidium passerinum*
A223	Włochatka *Aegolius funereus*
A234	Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*
A236	Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*
A307	Jarzębatka *Sylvia nisoria*
A338	Gąsiorek *Lanius collurio*
A368	Czeczotka *Carduelis flammea*
1060	Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*

1308 Mopek *Barbastella barbastellus*

1318 Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*

1323 Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*

1324 Nocek duży *Myotis myotis*

1335 Wydra *Lutra lutra*

6177 Modraszek telejus *Phengaris teleius*

6179 Modraszek nausitous *Phengaris nausithous*

TD typ drzewostanu – określa przyszły (w wieku dojrzałości drzewostanu) skład gatunkowy warstwy drzew; zależnie od funkcji lasu może on przyjmować kierunek gospodarczy lub ochronny.

TSL typ siedliskowy lasu

IUL Instrukcja Urządzania Lasu

KDO drzewostany w klasie do odnowienia

KO drzewostany w klasie odnowienia

pul Plan Urządzenia Lasu

SILP System Informatyczny Lasów Państwowych

SLMN Standard Leśnej Mapy Numerycznej

Biogrupa - grupa drzew wyodrębniająca się w lesie, jako zwarta, zespołowa jednostka ekologiczna.

Odnowienia - odnowienie lasu ma na celu inicjowanie i kształtowanie młodego pokolenia lasu. Odbywa się ono w sposób naturalny (samosiew lub odrośla) i sztuczny (sadzenie lub siew). Podstawą określenia sposobów i zasad prowadzenia odnowień są przyjęte cele hodowlane, wyrażone w typach drzewostanów dla poszczególnych siedlisk.

Pielęgnacje - pielęgnowanie lasu obejmuje pielęgnowanie drzewostanu, polegające na prowadzeniu cięć pielęgnacyjnych i pielęgnowaniu drzew oraz pielęgnowanie siedliska obejmujące prace związane z pielęgnowaniem gleby, wprowadzaniem podszytów i dolnego piętra oraz kształtowaniem brzegów drzewostanów. Celem tych zabiegów jest regulowanie zagęszczenia i odpowiedniego rozmieszczenia drzew w drzewostanie; regulowanie składu gatunkowego oraz wytwarzanie i utrwalanie pożądanej formy zmieszania i budowy piętrowej; popieranie najbardziej wartościowych składników drzewostanu i naturalnej różnorodności biologicznej lasu; wyprzedzanie procesu naturalnego wydzielania się drzew z drzewostanu; polepszanie stanu sanitarnego i biologicznej odporności lasu; poprawa jakości drzewostanu oraz poprawa mikroklimatu i zdolności retencyjnych gleb. Charakter wykonywanych zabiegów pielęgnacyjnych zależy od okresu życia drzewostanu. Zasadą jest kształtowanie dzięki zabiegom pielęgnacyjnym wykonywanym we wcześniejszym okresie życia takich cech drzewostanu, które umożliwią jego harmonijny rozwój w okresie następnym.

Rębnia - rębnia jest jednym z działań zmierzających do wytworzenia nowego drzewostanu o pożądanym charakterze i ustalonym celu hodowlanym. Każdą rębnię charakteryzują określone elementy techniczne, przestrzenne i czasowe. W zależności od sposobu cięcia,

stwarzającego różne możliwości osłony odnowienia przez starodrzew, wyróżnia się dwie grupy rębni: rębnię zupełną i rębnie złożone.

Rębnie złożone - do rębni złożonych zalicza się rębnię częściową – symbol II, rębnię gniazdową – symbol III, rębnię stopniową – symbol IV, oraz rębnię przerębową (ciągłą) – symbol V. Rębnia częściowa odznacza się regularnie rozłożonym w czasie użytkowaniem drzewostanu, prowadzonym z zastosowaniem cięć częściowych, o średnim lub długim okresie odnowienia. Odnowienia naturalnego, przeważnie gatunków ciężkonasiennych (np. Db, Bk), dokonuje się obsiewem górnym pod osłoną drzewostanu macierzystego. Wykorzystuje się zasadniczo jeden rok nasienny, a powstałe odnowienia łącznie z niezbędnymi uzupełnieniami tworzą młodnik o stosunkowo niewielkim zróżnicowaniu wieku i wysokości. Rębnia gniazdowa polega na jednorazowym lub stopniowym wykonywaniu w dojrzałym lub przebudowywanym drzewostanie gniazd o wielkości od 5 do 50 arów, z osłoną górną lub bez osłony, zależnie od wymagań ekologicznych odnawianych gatunków drzew. W czasie wykonywania cięć na gniazdach prowadzona jest pielęgnacja zapasu na powierzchni między gniazdami. Powstające pod osłoną boczną lub górną odnowienie naturalne lub sztuczne tworzy w zasadzie jednogatunkowe kępy, przewyższające o 1–3 m wysokości późniejsze odnowienie, naturalne lub sztuczne, na powierzchni między gniazdami. Rębnia stopniowa polega na wykonywaniu w drzewostanie na tej samej powierzchni manipulacyjnej różnego rodzaju cięć odnowieniowych (w tym także zupełnych na małych powierzchniach) prowadzących do nierównomiernego, rozłożonego w czasie przerzedzenia drzewostanu. Rębnia ta służy do kształtowania drzewostanów wielogatunkowych, różnowiekowych, o kępowej formie zmieszania gatunków, w tym złożonych z gatunków światłożądnych i cienioznośnych. W rębni tej wykorzystuje się wiele lat nasiennych, przy czym proces odnowienia na powierzchni manipulacyjnej nie odbywa się w tym samym czasie, dzięki czemu wszystkie stadia odnowienia występują obok siebie. Okres odnowienia może być średni, długi i bardzo długi. Rębni przerębowej, zalecanej przede wszystkim w litych drzewostanach jodłowych oraz w świerczynach regla górnego w pasie boru luźnego, nie stosuje się w warunkach nadleśnictwa.

Trzebież wczesna - trzebież wczesną przeprowadza się w fazie drzewostanu dojrzewającego. Jest to okres, w którym drzewa najintensywniej się rozwijają, a proces wydzielania jest najsilniejszy. Celem trzebieży wczesnych jest polepszenie warunków rozwojowych najcenniejszych drzew, polepszenie stanu sanitarnego i odporności biologicznej lasu oraz polepszenie warunków przyrostowych drzew.

Trzebież późna - trzebież późną rozpoczynamy, gdy słabnie intensywność przyrostu drzew na wysokość oraz słabnie proces wydzielania. Głównym celem wykonywania trzebieży późnej jest przygotowanie drzewostanu do odnowienia naturalnego. W trakcie TP (ale także TW) można rozpocząć proces przebudowy drzewostanów. Zabieg wykonuje się kilkakrotnie w ciągu dziesięcioleci. W drzewostanach użytkowanych rębniami złożonymi

ostatnie wejście z TP powinno pełnić rolę cięcia przygotowawczego, czyli rozpoczęcia procesu odnowienia naturalnego.

Bk	buk zwyczajny *Fagus sylvatica*	Jw	klon jawor *Acer pseudoplatanus*
Brz	brzoza brodawkowata *Betula pendula*	Lp	lipa drobnolistna *Tilia cordata*
Db	dąb *Quercus* sp.	Md	modrzew europejski *Larix decidua*
Gb	grab zwyczajny *Carpinus betulus*	Ol	olsza czarna *Alnus glutinosa*
Jd	jodła pospolita *Abies alba*	So	sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*
Js	jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*	Św	świerk pospolity *Picea abies*

IV. INFORMACJE OGÓLNE

IV.1. POŁOŻENIE NADLEŚNICTWA

Pod względem przynależności administracyjnej Nadleśnictwo Wałbrzych położone jest w południowej części województwa dolnośląskiego. Zasięg terytorialny nadleśnictwa obejmuje następujące niższe jednostki administracyjne: powiat m. Wałbrzych (gmina: Wałbrzych), powiat wałbrzyski (gminy: Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Mieroszów, Szczawno-Zdrój, Stare Bogaczowice, Walim), powiat jaworski (gmina: Bolków), powiat świdnicki (gmina: Świebodzice). Niewielki fragment obejmuje powiat kłodzki (gmina: Nowa Ruda).

Nadleśnictwo składa się z dwóch obrębów leśnych: Wałbrzych (obręb 1) i Głuszyca (obręb 2) podzielonych na 13 leśnictw: Świebodzice, Stare Bogaczowice, Witków, Biały Kamień, Glinica, Glinik, Sowie Góry, Jedlinka, Głuszyca, Łomnica, Sokołowsko, Unisław i Mieroszów, których łączna powierzchnia wynosi 15871,53 ha.

IV.2. PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA PROGNOZY

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych na lata 2019-2028 została opracowana na podstawie umowy nr 13/2017 zawartej dnia 10 maja 2017 r. we Wrocławiu pomiędzy Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Brzegu a Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych we Wrocławiu w oparciu o aktualne przepisy prawne, zawarte w aktach prawnych wymienionych w kolejnych podrozdziałach.

IV.2.1. AKTY PRAWA KRAJOWEGO

- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity - Dz.U. 2018 poz. 2129 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz.U. 2018 poz. 1614 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz.U. 2018 poz. 799 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity - Dz.U. 2018 poz. 1945);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2018 poz. 2067 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (tekst jednolity - Dz.U. 2018 poz. 2033);

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity - Dz.U. 2018 poz. 2081);
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity - Dz.U. 2018 poz. 954 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity - Dz.U. 2017 poz. 1161).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego (Dz.U. 2015 poz. 1425);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014 poz. 1409);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. 2014 poz. 1408);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tekst jednolity - Dz.U. 2016 poz. 71);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz.U. 2016 poz. 1399);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz.U. 2005 nr 60 poz. 533);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (tekst jednolity - Dz.U. 2014 poz. 1713);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz.U. 2012 r. poz. 1302).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2012 r. w sprawie centralnego rejestru form ochrony przyrody (Dz.U. 2012 poz. 1080);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz.U. 2011 nr 210 poz. 1260);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. 2017 poz. 2408).

IV.2.2. AKTY PRAWA WSPÓLNOTOWEGO

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wraz z późn. zm.);
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (wraz z późn. zm.);
- Dyrektywa Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (wraz z późn. zm.);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko;
- Dyrektywa Rady 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzanym środowisku naturalnemu;
- Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r., w sprawie przyjęcia dwunastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny.

IV.2.3. AKTY POROZUMIEŃ MIĘDZYNARODOWYCH

- Konwencja Ramsarska o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r. (Dz. U. 1978 nr 7 poz. 24 z późn. zm.);
- Konwencja Paryska w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz. U. 1976 nr 32 poz. 190);
- Konwencja Berneńska o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz. U. 1996 nr 58 poz. 263 z późn. zm.);
- Konwencja Bońska o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz. U. 2003 nr 2 poz. 17);
- Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. 2002 nr 184 poz. 1532).

IV.3. ZAKRES PROGNOZY

Zakres i szczegółowość opracowania informacji zawartych w niniejszym dokumencie są zgodne z zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. z 2018 r. poz. 2081) oraz uzgodnieniami pomiędzy Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu a Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu (pismo WPN.411.3.2016.IL z dnia 22 sierpnia 2016 r.) oraz uzgodnieniami zawartymi pomiędzy Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu a Dolnośląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo ZNS.9022.2.669.2016.DG z dnia 5 sierpnia 2015 roku (błąd pisarski daty, właściwie: 5 sierpnia 2016 roku)).

Dodatkowo w trakcie sporządzania dokumentu prognozy zastosowano się do obowiązujących *Ramowych wytycznych zmieniających ramowe wytyczne w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu z dnia 18.08.2011 r.* opracowanych w zespole powołanym przez Ministra Środowiska i wprowadzonych do stosowania w dniu 28 sierpnia 2013 roku.

Zakres szczegółowości prognozy określony w art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu...,* który mówi o tym, że prognoza oddziaływania na środowisko:

1) zawiera:

a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami (*rozdz. IV prognozy*);

b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy (*rozdz. IV prognozy*);

c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania (*rozdz. IV prognozy*);

d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko (*rozdz. IV prognozy*);

e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym (*rozdz. II prognozy*).

2) określa, analizuje i ocenia:

a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu (*rozdz. V prognozy*);

b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem (*rozdz. V prognozy*);

c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (*rozdz. V prognozy*);

d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu (*rozdz. IV prognozy*);

e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy (cały *rozdz. VI prognozy*).

3) przedstawia:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru (*rozdz. VII prognozy*);

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy (*rozdz. VII prognozy*).

Informacje zawarte w prognozie zostały opracowane zgodnie z wymogami art. 52 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu...* tj. stosownie do stanu współczesnej wiedzy o zasobach przyrodniczych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa, których dotyczą zapisy projektu pul; oraz stosownie do zawartości projektu pul i stopnia szczegółowości.

IV.4. ZAWARTOŚĆ PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU

Projekt planu urządzenia lasu obejmuje grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych o łącznej powierzchni 15871,53 ha. Obowiązkowe składniki planu urządzenia lasu wymienione są ogólnie w art. 18 Ustawy o lasach, a szczegółowo w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 roku *w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu* (Dz. U. 2012 poz. 1302). Jego układ i formę poszczególnych składników określa Instrukcja Urządzania Lasu (IUL), stanowiąca załącznik do Zarządzenia nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. Pewne modyfikacje układu mogą wynikać z wytycznych szczegółowo sprecyzowanych w zawieranych umowach na wykonanie projektu planu urządzenia lasu i dodatkowych ustaleniach.

Plan składa się z następujących części składowych: części inwentaryzacyjnej, części analitycznej oraz część planistyczno-prognostycznej. Części te zebrane są w następujących tomach:

Elaborat zawierający:

- ogólny opis nadleśnictwa i charakterystykę lasów,
- zestawienia zbiorcze danych inwentaryzacyjnych (raporty w formie tabel i wykazów),
- analizę gospodarki leśnej w minionym okresie gospodarczym,
- podstawy gospodarki przyszłego okresu, w tym cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w lasach wielofunkcyjnych, oraz przewidywane sposoby ich realizacji,
- określenie etatów cięć użytkowania głównego,
- zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania głównego (rębnego i przedrębnego),
- zestawienie i opisanie zadań z zakresu hodowli lasu, w tym zalesień gruntów przeznaczonych do zalesienia, odnowienia lasu oraz pielęgnowania upraw i młodników,
- określenie kierunkowych zadań z zakresu ochrony lasu, w tym ochrony przeciwpożarowej,
- określenie kierunkowych zadań z zakresu gospodarki łowieckiej,
- określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, w tym dotyczących turystyki i rekreacji.

Program ochrony przyrody nadleśnictwa obejmujący:

- kompleksowy opis stanu przyrody w nadleśnictwie;

- podstawowe zadania z zakresu ochrony przyrody i sposoby realizacji tych zadań,
- mapę obszarów chronionych i funkcji lasu oraz mapę walorów przyrodniczo-kulturowych.

Szczegółowe dane inwentaryzacyjne są zebrane dla każdego obrębu w oddzielny tom, w skład którego wchodzą:

- opis taksacyjny lasu,
- zestawienie i tabele zbiorcze.

Osobnym tomem dla obrębu są **wykazy**:

- projektowanych cięć rębnych,
- projektowanych cięć przedrębnych,
- wskazań gospodarczych w zakresie hodowli lasu.

Niezbędnym elementem składowym Planu są mapy **tematyczne** w różnej skali. Sporządza się je na bazie mapy numerycznej, zgodnie z SLMN:

- Mapy gospodarcze w skali 1:5000 - służą do wizualizacji przestrzennej zbioru informacji o gruntach w zarządzie nadleśnictwa na tle oddziałów, pododdziałów, z uwzględnieniem ważniejszych szczegółów sytuacji wewnętrznej w podziale arkuszowym formatu A1.
- Mapy przeglądowe wg obrębów leśnych w skali 1:25 000 - służą do wizualizacji przestrzennej zbioru informacji o siedliskach, drzewostanach funkcjach lasu, itp. na tle oddziałów, pododdziałów, z uwzględnieniem ważniejszych szczegółów sytuacji wewnętrznej w obrębie leśnym.
- Mapy przeglądowe drzewostanów;
- Mapy przeglądowe siedlisk;
- Mapy przeglądowe cięć rębnych;
- Mapy przeglądowe ochrony przeciwpożarowej;
- Mapy przeglądowe zagospodarowania rekreacyjnego;
- Mapy przeglądowe ochrony lasu;
- Mapy przeglądowe gospodarki łowieckiej.
- Mapy sytuacyjne i sytuacyjno-przeglądowe w skali 1:50 000 lub 1:100 000 - służą do wizualizacji przestrzennej zbioru informacji istotnych dla gospodarki leśnej oraz ważnych do zarządzania nadleśnictwem na tle oddziałów leśnych, na podkładzie odpowiedniej mapy topograficznej.
- Mapa sytuacyjno-przeglądowa funkcji lasów;
- Mapa sytuacyjno-przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych (załącznik POP);
- Mapa sytuacyjna obszaru terytorialnego zasięgu dla nadleśnictwa.

Baza danych inwentaryzacyjnych TAKSATOR

Program Taksator służy do obsługi danych opisu taksacyjnego od momentu ich pobrania z SILP poprzez wprowadzanie informacji z dokumentów źródłowych i ich przetwarzanie, aż do ich powrotu do struktur SILP. Informacje są zapisywane w formacie *.mdb

Baza danych geometrycznych według SLMN

W bazie geometrycznej wyróżnia się warstwy podstawowe (w tym fakultatywne) i pochodne (generowane z warstw podstawowych). Dla warstw podstawowych lista atrybutów jest zredukowana do niezbędnych identyfikatorów. Obiekty poligonowe i liniowe przechowywane są w prostym formacie wektorowym, natomiast dane o obiektach punktowych znajdują się w całości w bazie opisowej systemu LAS.

Najbardziej istotnym elementem projektu planu, podlegającym ocenie wpływu na środowisko, są zaprojektowane zadania i wskazania gospodarcze. Rozmiar zadań gospodarczych jest wynikiem podsumowania wszystkich prac w nadleśnictwie z danego zakresu. Natomiast wskazania gospodarcze są propozycją wykonania pewnych czynności w każdym konkretnym wydzieleniu, w celu osiągnięcia założeń i celów projektu planu. Propozycja ta jest przez gospodarza terenu na bieżąco weryfikowana i wykonywana na podstawie aktualnego stanu lasu oraz bieżących potrzeb. Poziom szczegółowości zaprojektowanych czynności jest różny. Prawidłową ocenę wpływu na środowisko można przeprowadzić, znając poziom szczegółowości każdego rodzaju czynności, z jakim zostały one zapisane w projekcie planu.

Tab. 1. Przedstawienie stopnia szczegółowości zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych

Rodzaj zabiegu lub zapisu w projekcie planu	Szczegółowość informacji zapisana w projekcie planu	Opis	Skala (% pow. leśnej nadleśnictwa)
Etat cięć użytków rębnych i przedrębnych	Dla całego nadleśnictwa (obrębu leśnego)	Określa maksymalną możliwą do pozyskania miąższość drewna w całym okresie obowiązywania Planu Urządzenia Lasu	100%
Etat pielęgnowania drzewostanów	Dla całego nadleśnictwa	Określa powierzchnię przewidzianą do pielęgnowania, jaką trzeba obligatoryjnie wykonać w 10-leciu	100%
Zalecenia zamieszczone w *Programie ochrony Przyrody*	Zasadniczo ogólne zapisy, w pewnych przypadkach odniesienie do konkretnych wydzieleń	Zapisy różnego typu: pozostawianie martwego drewna, ochrona stanowisk roślin przed przypadkowym zniszczeniem, pozostawianie kęp drzewostanu itp. Zalecenia te mają zazwyczaj charakter wskazań fakultatywnych	100%
Składy gatunkowe upraw	Zapis odnoszący się nie do konkretnego wydzielenia, ale do typów siedliskowych lasu w ramach TD	Zaplanowane składy gatunkowe upraw są realizowane w terenie podczas odnawiania lasu	100%
Bez wskazań	Do konkretnego wydzielenia	Wydzielenia, w których nie zaplanowano żadnych zabiegów	10%
Odnowienia na powierzchniach otwartych	Do konkretnego wydzielenia	Odnawianie drzewostanów wiąże się z ich uprzednim użytkowaniem. Grunt leśny, w myśl ustawy o lasach powinien być w ciągu 5 lat od wycięcia, odnowiony	2%

Rodzaj zabiegu lub zapisu w projekcie planu	Szczegółowość informacji zapisana w projekcie planu	Opis	Skala (% pow. leśnej nadleśnictwa)
Pielęgnacje upraw	Do konkretnego wydzielenia	Zabiegi pielęgnacyjne dążące do uzyskania młodnika o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem, odpowiednim zwarciu i przyjętej formie zmieszania.	2%
Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Do konkretnego wydzielenia	Zabieg pielęgnacyjny w młodnikach, tyczkowinach i drągowinach polegające na usuwaniu drzew wadliwych, niepożądanych dążąc do uzyskania odpowiedniego drzewostanu dojrzewającego.	<15%
Trzebież późna	Do konkretnego wydzielenia	Zabieg pielęgnacyjny w drzewostanach dojrzewających polegający na regulowaniu zagęszczenia drzew poprawiający zwiększenie przestrzeni życiowej drzew	27%
Rębnie złożone	Do konkretnego wydzielenia	Użytkowanie polegające na częściowym lub stopniowym usuwaniu drzewostanu znad młodego pokolenia w trakcie dość długiego okresu czasu	44%
Rębnia zupełna	Do konkretnego wydzielenia	Użytkowanie rębnią zupełną wiąże się z usunięciem 95% powierzchni drzewostanu (maksymalnie do 4 ha)	<0,03%
Zalesienia	Do konkretnego wydzielenia	Wprowadzenie lasu na grunty nieleśne. Przy zalesianiu gruntów porolnych należy wykorzystywać sukcesję naturalną w postaci kęp i grup, o ile ich skład gatunkowy jest zgodny z przyjętymi celami hodowlanymi.	<0,01%

Tab. 2. Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa na 1. rok obowiązywania pul i zadań wynikających z projektu pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych

Rodzaj powierzchni		Obr. Wałbrzych	Obr. Głuszyca	Nadleśnictwo Wałbrzych	
		ha	ha	ha	%
wg pełnionych funkcji					
Lasy rezerwatowe		220,68	-	220,68	1,5
Lasy ochronne		6508,92	7647,71	14156,63	94,3
Lasy gospodarcze		485,98	144,08	630,06	4,2
Razem		**7215,58**	**7791,79**	**15007,37**	**100**
Grunty leśne zalesione					
Klasy wieku	I (1-20)	536,43	929,29	1465,72	9,2
	II (21-40)	611,31	751,66	1362,97	8,6
	III (41-60)	1249,67	1240,18	2489,85	15,7
	IV (61-80)	813,55	754,32	1567,87	9,9
	V (81-100)	846,47	1111,65	1958,12	12,3
	VI (101-120)	378,26	268,62	646,88	4,1
	VII (121-140)	215,15	110,58	325,73	2,1
	VIII (141 i starsze)	191,51	86,33	277,84	1,8
	KO	2046,33	2297,97	4344,3	27,4
	KDO	300,54	207,13	507,67	3,2
Razem grunty leśne zalesione		**7189,22**	**7757,73**	**14946,95**	**94,2**
Grunty leśne niezalesione					
W produkcji ubocznej		1,15	0,87	2,02	0,0
Do odnowienia		7,08	7,33	14,41	0,1
Pozostałe		18,13	25,86	43,99	0,3
Razem grunty leśne niezalesione		**26,36**	**34,06**	**60,42**	**0,4**
Grunty związane z gosp. leśną		**177,88**	**210,79**	**388,67**	**2,4**

Rodzaj powierzchni	Obr. Wałbrzych	Obr. Głuszyca	Nadleśnictwo Wałbrzych	
	ha	ha	ha	%
Grunty nieleśne				
Do zalesienia	1,30	-	1,30	0,0
Pozostałe	194,73	279,46	474,19	3,0
Razem grunty nieleśne	**196,03**	**279,46**	**475,49**	**3,0**
Grunty ogólnie	**7589,49**	**8282,04**	**15871,53**	**100,0**

*bez gruntów stanowiących współwłasność Skarbu Państwa i osób fizycznych: 1,0782 ha

Tab. 3. Zestawienie powierzchni zaplanowanych zadań gospodarczych dla Nadleśnictwa Wałbrzych

Powierzchnia		Obr. Wałbrzych	Obr. Głuszyca	Nadleśnictwo Wałbrzych
Zadania obligatoryjne				
Pozyskanie drewna	ha - pow.	5548,63	6011,55	11560,18
	m^3 brutto	621008	763009	1384017
	m^3 netto	534478	663800	1198278
Etat cięć w użytkowaniu rębnym	ha - pow.	3048,60	3613,87	6662,47
	m^3 brutto	432733	542484	975217
	m^3 netto	383858	487380	871238
w tym niezaliczone na poczet przyjętego etatu	m^3 brutto	1170	2990	4160
	m^3 netto	1038	2691	3729
Szacunkowy etat cięć w użytkowaniu przedrębnym	ha - pow.	2500,03	2397,68	4897,71
	m^3 brutto	188275	220525	408800
	m^3 netto	150620	176420	327040
Pielęgnowanie młodników (CP-P)	ha – pow.	-	-	-
Trzebieże	ha – pow.	2500,03	2397,68	4897,71
Zadania określone kierunkowo - zadania dotyczące zalesień i odnowień – pow. [ha]				
Zalesienia gruntów (przeznaczonych do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego)		1,30	-	1,30
Odnowienia halizn, płazowin i zrębów		7,08	7,33	14,41
Orientacyjna powierzchnia odnowień drzewostanów przewidzianych do użytkowania rębnego		1065,18	1100,03	2165,21
- w tym zrębami zupełnymi		3,92	0,38	4,30
Orientacyjna powierzchnia podsadzeń, dolesień i uzupełnień		71,10	92,39	163,49
Orientacyjna powierzchnia wprowadzania podszytów		-	-	-
Orientacyjna powierzchnia melioracji		1144,66	1199,75	2344,41
- w tym wodnych		-	-	-
Pielęgnowanie upraw i młodników		1985,97	2527,30	4513,27

IV.5. GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU

Celem planowania urządzeniowego jest opracowywanie projektów planów urządzenia lasu zgodnie z wymaganiami przepisów prawa oraz trwale zrównoważonej gospodarki leśnej z odpowiednim uwzględnieniem oczekiwań społecznych w sprawie ochrony środowiska i racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody (IUL). Cele trwale zrównoważonej gospodarki leśnej są wymienione w ustawie *o lasach* w art. 6. ust. 1. p. 1a):

(...) *działalność zmierzającą do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produkcyjności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów* (...)

Cele, dla których sporządzono projekt pul, osiągane są poprzez realizację następujących zadań planowania urządzeniowego:

- inwentaryzację oraz ocenę stanu lasu,
- rozpoznanie walorów przyrodniczych w lasach,
- rozpoznanie założeń polityki zagospodarowania przestrzennego regionu,
- zebranie informacji w sprawie programu ochrony przyrody,
- sformułowanie celów, zasad i sposobów realizacji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania ustaleń planu urządzenia lasu na środowisko wraz z opracowaniem wymaganej prognozy,
- rozpoznanie ekonomicznych warunków gospodarki leśnej,
- określenie długo- oraz średniookresowych hodowlanych i technicznych celów gospodarki leśnej dla urządzanego obiektu,
- projektowanie pożądanych typów drzewostanów oraz możliwie zróżnicowanej budowy lasu (wiekowej i przestrzennej);
- ustalenie etatów cięć głównego użytkowania lasu (rębnego oraz przedrębnego);
- projektowanie odnowień, zalesień oraz zadań z zakresu pielęgnowania lasu;
- określenie kierunkowych zadań z zakresu ochrony lasu, w tym ochrony przeciwpożarowej;
- określenia kierunkowych zadań z zakresu gospodarki łowieckiej w lasach;
- określenie potrzeb w zakresie remontów oraz budowy infrastruktury technicznej;
- zobrazowanie przestrzenne, w formie odpowiednich map, podstawowych danych o urządzanym obiekcie;
- sporządzenie ogólnego opisu lasów.

IV.6. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

IV.6.1. METODYKA PRZYPISANIA WSKAZAŃ GOSPODARCZYCH DO PRZEDMIOTÓW OCHRONY

Na potrzeby analiz prognozy oddziaływania na środowisko przeprowadzono agregację i uproszczenie wskazań gospodarczych zaprojektowanych dla wydzieleń leśnych literowanych w projekcie pul. Podstawowym założeniem było przypisanie jednej, dominującej z punktu widzenia potencjalnego wpływu na środowisko, wskazówki dla każdego wydzielenia. Wynikiem pracy było utworzenie następujących grup wskazań gospodarczych projektowanych w pul:

- grupa „odnowienia" utworzona z pozycji zawierających odnowienie zrębów lub odnowienie po rębniach złożonych, odnowienia luk oraz płazowin;
- grupa „zalesienia" utworzona z pozycji zawierających odnowienie terenów porolnych;
- grupa „pielęgnacje upraw" utworzona z następujących pozycji planu: pielęgnowanie gleby i czyszczenia wczesne;
- grupa „pielęgnacje młodszych drzewostanów" utworzona z pozycji: czyszczenia późne, pozyskanie w czyszczeniach późnych, trzebieże wczesne;
- grupa „trzebieże późne", zawierająca pozycje z zaplanowanymi trzebieżami późnymi;
- grupa „rębnia złożona" utworzona z pozycji zawierających rębnię złożoną;
- grupa „rębnia zupełna" utworzona z pozycji zawierających rębnię zupełną.

Przy ocenie potencjalnego wpływu zapisów projektu pul na chronione lub cenne elementy przyrodnicze, oceniano nie sposób wykonania danego zabiegu (który zależy od konkretnego realizatora zapisów pul w terenie), ale wpływ zabiegu na kształtowanie warunków siedliskowych na siedlisku przyrodniczym bądź siedlisku gatunku.

W stosunku do siedlisk przyrodniczych analizowano zapisy projektu pul w określonych wydzieleniach leśnych, w których źródła referencyjne wskazywały na obecność siedliska przyrodniczego. Przy czym rozróżniano sytuacje, w których siedlisko przyrodnicze zajmowało całość lub większą część wydzielenia leśnego od takich, w których występowało jedynie w postaci niewielkiego fragmentu.

W stosunku do znanych stanowisk roślin i grzybów chronionych analizowano zapisy projektu pul w określonych wydzieleniach leśnych, w których źródła referencyjne wskazywały na obecność stanowiska danego gatunku. Niezależnie od liczby czy lokalizacji stanowisk gatunku w wydzieleniu leśnym przyjmowano, że potencjalny wpływ zaplanowanego w projekcie pul zabiegu gospodarczego w jednakowy sposób może oddziaływać na ten gatunek. W przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania, formułowano odpowiednie działania minimalizujące.

W stosunku do zwierząt, które w większości są organizmami zmieniającymi miejsca swojego bytowania, nawet w przypadku istnienia obserwacji punktowych określonych gatunków w konkretnych wydzieleniach, analiza zaplanowanych w tych miejscach zabiegów nie pozwalałaby na rzetelną ocenę wpływu zapisów projektu pul na dany gatunek. Dlatego, pomimo wskazanych w programie ochrony przyrody obserwacji punktowych, zapisy projektu pul nie były analizowane tylko we wskazanych lokalizacjach, ale w szerszym ujęciu siedlisk danego gatunku.

Wyjątek w tym przypadku stanowiły gatunki zwierząt, które cechuje dość silne przywiązanie do zasiedlonego miejsca bytowania, jak np. tzw. gatunki strefowe. W takich przypadkach ocenie poddawano wskazanie gospodarcze przypisane do konkretnego wydzielenia leśnego, w którym materiały referencyjne wskazują na obecność stanowiska takiego gatunku, a w niektórych przypadkach oceniano również zaplanowane prace w bezpośrednim otoczeniu wydzielenia ze stanowiskiem gatunku.

IV.6.2. KRYTERIA I SPOSÓB OCENY WPŁYWU REALIZACJI ZAPISÓW PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU NA ŚRODOWISKO

Ocena wpływu zapisów projektu planu na poszczególne elementy środowiska wynika z wiedzy eksperckiej z uwagi na brak jednoznacznych wytycznych w tej sprawie oraz, że w większości przypadków trudne jest przyjęcie obiektywnych kryteriów. Przy sporządzaniu oceny wykorzystano macierze oceny, w których przyjęto następujące kody:

+ oddziaływanie pozytywne,
- oddziaływanie negatywne,
0 brak oddziaływania lub oddziaływanie neutralne,
1 oddziaływanie krótkoterminowe,
2 oddziaływanie średnioterminowe,
3 oddziaływanie długoterminowe.

Powyższe przyjęte kryteria kodowania ocen wpływu dotyczą oddziaływań o charakterze nieznaczącym, bezpośrednim. W sytuacji wystąpienia oddziaływania znaczącego pozytywnego lub negatywnego przypadki tego typu zostały opisane w osobnym rozdziale prognozy. Z kolei przypadki, w których istniała potencjalna możliwość wystąpienia oddziaływania skumulowanego, pośredniego lub wtórnego opisywano dodatkowo w poszczególnych podrozdziałach rozdziału VI.

Wpływ zapisów projektu planu urządzenia lasu na gatunki Natura 2000 analizowano dla gatunków, dla których w SDF obszaru przyjęto ocenę ogólną A, B lub C. Wpływ na siedliska przyrodnicze analizowano dla wszystkich typów siedlisk przyrodniczych stwierdzonych w granicach obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW).

IV.6.3. ŹRÓDŁA INFORMACJI NA TEMAT CHRONIONYCH I CENNYCH GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

Informacje dotyczące lokalizacji stanowisk roślin chronionych, grzybów i zwierząt zebrane zostały z następujących źródeł:

- informacje na temat lokalizacji chronionych gatunków roślin i zwierząt: materiały udostępnione przez pracowników Nadleśnictwa Wałbrzych, Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych (plany ochrony parków krajobrazowych), dane o stanowiskach zebrane w trakcie prac taksacyjnych, wyniki inwentaryzacji przyrodniczej gminy Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Walim, Boguszów Gorce, Głuszyca, Mieroszów, Świebodzice, Jedlina Zdrój, Szczawno Zdrój, Wałbrzych oraz monitoring GIOŚ;
- informacje na temat lokalizacji przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 i określonych dla nich zadań ochronnych (plan zadań ochronnych): plany zadań ochronnych dla obszarów OZW Dobromierz PLH020034, Góry Kamienne PLH020038, Ostoja Masyw Chełmca PLH020057, Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 oraz Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020, zakres pzo dla OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 zawarty w planie ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich, wyniki prac terenowych wykonane na potrzeby zakresu pzo w pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych dla OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 (w części niepokrywającej się z Parkiem krajobrazowym Sudetów Wałbrzyskich), obserwacje terenowe w trakcie prac taksacyjnych.

IV.6.4. ŹRÓDŁA INFORMACJI NA TEMAT GRANIC OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

Granice obszarów Natura 2000 przyjęto według decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r. *w sprawie przyjęcia dwunastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny*. Granice obszarów specjalnej ochrony (OSO) przyjęto zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* (Dz. U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.).

Informacje na temat występowania siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych przyjęto:

- w granicach obszaru Natura 2000 OZW Dobromierz PLH020034 za planem zadań ochronnych ustanowionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 9 maja 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dobromierz PLH020034 (Dz. Urz. Woj.

Doln. z dnia 12 maja 2014 r. poz. 2341). Informacje z planu zadań ochronnych były weryfikowane na gruncie w trakcie prac taksacyjnych do planu urządzenia lasu;

- w granicach obszaru Natura 2000 OZW Góry Kamienne PLH020038 za planem zadań ochronnych ustanowionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 29 września 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Kamienne PLH020038 (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 1 października 2014 r. poz. 4024). Informacje z planu zadań ochronnych były weryfikowane na gruncie w trakcie prac taksacyjnych do planu urządzenia lasu;
- w granicach obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Masyw Chełmca PLH020057 za planem zadań ochronnych ustanowionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 8 kwietnia 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Masyw Chełmca PLH020057 (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 11 kwietnia 2014 r. poz. 1892), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 czerwca 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 6 czerwca 2016 r. poz. 2724). Informacje z planu zadań ochronnych były weryfikowane na gruncie w trakcie prac taksacyjnych do planu urządzenia lasu;
- w granicach obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 za planem zadań ochronnych ustanowionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 23 września 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 24 września 2014 r. poz. 3941), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2017 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 17 lutego 2017 r. poz. 802). Informacje z planu zadań ochronnych były weryfikowane na gruncie w trakcie prac taksacyjnych do planu urządzenia lasu;
- w granicach obszaru Natura 2000 OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 za planem zadań ochronnych ustanowionym Zarządzeniem Nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 17 września 2013 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 19 września 2013 r. poz. 5016), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 sierpnia 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 3 sierpnia 2016 r. poz. 3807). Informacje z planu zadań ochronnych były weryfikowane na gruncie w trakcie prac taksacyjnych do planu urządzenia lasu;

- w granicach Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich z wyjątkiem obszaru ostoi OZW Góry Kamienne PLH020038 za dokumentacją przyrodniczą do planu ochrony tego parku ustanowionego Uchwałą Nr XXV/773/16 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 września 2016 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2016 r. poz. 4581);
- w granicach Parku Krajobrazowego Gór Sowich z wyjątkiem obszaru ostoi OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 za planem ochrony ustanowionym Uchwałą nr XVI/333/11 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 października 2011 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Gór Sowich (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 6 grudnia 2011 r. nr 251, poz. 4510);
- na terenach poza ww. obszarowymi formami ochrony uwzględniono wyniki inwentaryzacji przyrodniczej siedlisk przyrodniczych Lasów Państwowych z 2007 roku zweryfikowanej i uzupełnionej w trakcie bieżącej taksacji w 2017 r.

IV.7. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PUL ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA

Monitorowanie skutków realizacji postanowień projektu pul powinno być przeprowadzane przez organ nadzorujący, którym jest, zgodnie z zapisem art. 34 pkt. 2c) ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach, dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych. Śledzenie skutków realizacji postanowień planu należy oprzeć na monitoringu następujących wskaźników:

- powierzchnia lasów według rzeczywistych składów gatunkowych i wieku dla siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000,
- pozyskanie drewna według gatunków i kategorii użytkowania dla siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków w obszarze Natura 2000 w wymiarze powierzchniowym i miąższościowym,
- zestawienie gruntów zalesionych według siedlisk przyrodniczych.

Skutki realizacji zadań zleconych z zakresu ochrony przyrody powinny być monitorowane w cyklu 10-letnim. Jest to związane z cyklem sporządzania planów urządzenia lasu i informacjami wynikającymi z inwentaryzacji terenowej przeprowadzanej w trakcie taksacji lasów nadleśnictwa. Zaproponowane metody monitorowania skutków realizacji postanowień projektu pul są analogiczne do planów urządzenia lasu, które weszły w życie w latach ubiegłych.

IV.8. INFORMACJA O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU PROJEKTU PUL

Nadleśnictwo Wałbrzych od południa graniczy z Republiką Czeską. Bezpośrednio przy granicy państwa zlokalizowane są pojedyncze powierzchnie leśne kilkudziesięciu oddziałów leśnych: 146-148, 151, 152, 156-159, 162-164, 220, 226, 231-240, 271-273, 275, 276, 278, 287, 347, 348, 355-363, 365 oraz 376, które w większości przypadków stanowią wydzielone pasy graniczne. Dla tego typu wyłączeń taksacyjnych projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych. W pozostałych przypadkach przy granicy państwowej zlokalizowane są powierzchnie leśne, w których planowane zabiegi odpowiadają potrzebom hodowlanym poszczególnych drzewostanów. Ich oddziaływanie jest lokalne i nie wykracza poza granice wydzieleń leśnych, na których zabieg jest realizowany. W tym wypadku nie przewiduje się możliwości wystąpienia jakiegokolwiek oddziaływania transgranicznego zapisów projektu pul.

IV.9. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTU PUL

Dokumentami międzynarodowymi, istotnymi z punktu widzenia realizacji zapisów projektu pul są:

A. Konwencja o różnorodności biologicznej, której celem jest ochrona światowych zasobów różnorodności biologicznej ma wszystkich trzech poziomach, tzn. w obrębie gatunku, pomiędzy gatunkami oraz ekosystemami;
B. Konwencja Berneńska, której celem jest ochrona gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk naturalnych, zwłaszcza tych gatunków i siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw oraz wspieranie współdziałania w tym zakresie;
C. Konwencja Bońska, której celem jest ochrona dzikich zwierząt migrujących, stanowiących niezastąpiony element środowiska naturalnego;
D. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską. W art. 6 tego dokumentu jest mowa o tym, że: przy ustalaniu i realizacji polityk i działań Wspólnoty, o których mowa w artykule 3., w szczególności w celu wspierania stałego rozwoju, muszą być brane pod uwagę wymogi ochrony środowiska naturalnego. Aktami prawa wprowadzającymi w życie ustalenia Traktatu są dyrektywy. W zakresie ochrony przyrody, na terenie nadleśnictwa mają zastosowanie głównie tzw. Dyrektywa Ptasia (DP) i Dyrektywa Siedliskowa (DS). Celem Dyrektywy Ptasiej jest zapewnienie ochrony gatunków ptaków lęgowych oraz migrujących na terenie Wspólnoty Europejskiej. W Dyrektywie wyszczególnione są gatunki, dla których

ochrony tworzone są Obszary Specjalnej Ochrony (OSO). Z kolei Dyrektywa Siedliskowa ma na celu zapewnienie różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium państw członkowskich.

Dokumentami krajowymi, w których określono cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia planu są:

A. Ustawa o ochronie przyrody, według której ochrona polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów, roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych, siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu i zadrzewień.
B. Polityka leśna państwa z 1997 r. wyznaczająca ogólne ramy prowadzenia gospodarki leśnej, szczególnie w okresie jej przechodzenia z modelu surowcowego na model „proekologicznej i zrównoważonej ekonomicznie, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej". Jej nadrzędnym celem jest wyznaczenie kompleksu działań kształtujących stosunek człowieka do lasu, zmierzających do zachowania, w zmieniającej się rzeczywistości przyrodniczej i społeczno-gospodarczej, warunków do trwałej w nieograniczonej perspektywie czasowej wielofunkcyjności lasów, ich wszechstronnej użyteczności i ochrony oraz roli w kształtowaniu środowiska przyrodniczego zgodnie z obecnymi i przyszłymi oczekiwaniami społeczeństwa.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych realizacja ww. celów z zakresu ochrony środowiska będzie odbywać się również poprzez:

- wyłączenie z użytkowania rezerwatów przyrody, cennych kompleksów leśnych, siedlisk przyrodniczych o wysokim stopniu naturalności i przeważającej części drzewostanów na siedliskach bagiennych;
- przyjęcie etatów użytkowania przedrębnego i rębnego na poziomie zabezpieczającym zasadę trwałości i wielofunkcyjności lasu;
- realizację zasady kompleksowej ochrony ekosystemów leśnych poprzez wyróżnienie i uwzględnienie pełnionych przez nie funkcji ochronnych, optymalne dostosowanie wieków rębności poszczególnych gatunków drzew do istniejących warunków przyrodniczych oraz pełnionych funkcji produkcyjnych i ochronnych;
- możliwość stosowania składów gatunkowych upraw dostosowanych do naturalnych składów gatunkowych siedlisk leśnych;
- usystematyzowanie, uzupełnienie i zaktualizowanie informacji na temat zasobów przyrodniczych nadleśnictwa w formie opracowanego programu ochrony przyrody.

IV.10. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU Z INNYMI DOKUMENTAMI, W TYM Z DOKUMENTAMI, DLA KTÓRYCH ZOSTAŁY PRZEPROWADZONE STRATEGICZNE OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Dokumentami planistycznymi powiązanymi z projektem pul są plany ochrony dla powierzchniowych form ochrony przyrody wynikające z Rozp. Min. Środ. z dnia 12 maja 2005 r. *w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody* (Dz. U. 2005 nr 94 poz. 794). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych występują cztery obszary, których dotyczy powyższe rozporządzenie, są to: Park Krajobrazowy Gór Sowich, Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich, Książański Park Krajobrazowy oraz rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha". Spośród wymienionych obszarów dwa parki krajobrazowe posiadają plany ochrony – plan ochrony Parku Krajobrazowego Gór Sowich został zatwierdzony Uchwałą nr XVI/333/11 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 października 2011 r. *w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Gór Sowich* (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 6 grudnia 2011 r. nr 251, poz. 4510, zaś Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich Uchwałą Nr XXV/773/16 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 września 2016 roku *w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich* (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 12 października 2016 r. poz. 4581). Wszystkie informacje o zadaniach ochronnych zamieszczone w planach ochrony ww. parków krajobrazowych, które odnosiły się do obszarów ochrony ekosystemów leśnych zostały uwzględnione w programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych oraz na etapie planowania wskazań gospodarczych i określania funkcji poszczególnych kompleksów leśnych. Książański Park Krajobrazowy oraz rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha" nie posiadają planów ochrony.

Innymi dokumentami planistycznymi powiązanymi z projektem pul są plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 wynikające z Rozp. Min. Środ. z dnia 17 lutego 2010 r. *w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000* (Dz. U. 2010 nr 34 poz. 186 z późn. zm.). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowanych jest sześć obszarów Natura 2000. Tylko jeden z nich, tj. OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Natomiast elementy zakresu planu zadań ochronnych dla obszaru OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 w części pokrywającej się terytorialnie z terenem Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich zawiera plan ochrony tego parku. Pozostałe cztery obszary Natura 2000 - OZW Dobromierz PLH020034, OZW Góry Kamienne PLH020038, OZW Masyw Chełmca PLH020057, OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020,

posiadają zatwierdzone plany zadań ochronnych. Zapisy wszystkich wymienionych wyżej planów zadań ochronnych zostały uwzględnione na etapie określania funkcji poszczególnych kompleksów leśnych oraz planowania wskazań gospodarczych na początkowych etapach tworzenia pul. Z kolei działania ochronne zawarte w planach zadań ochronnych określające sposoby modyfikacji metod w trakcie realizacji planowanych w pul zabiegów gospodarczych zostały opisane w niniejszym dokumencie jako działania minimalizujące do wszystkich powierzchni leśnych, które z uwagi na planowane wskazania gospodarcze tego wymagały.

Dokumentami powiązanymi z projektem pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych są również plany urządzenia lasu dla nadleśnictw bezpośrednio z nim sąsiadujących, tj. nadleśnictwa: Jawor, Świdnica, Jugów oraz Kamienna Góra. Powiązanie to dotyczy jedynie ustalenia granic pomiędzy nadleśnictwami i ponadto w żaden sposób nie odnosi się wprost do Nadleśnictwa Wałbrzych. Procedura Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ) została przeprowadzona dla planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Jawor (2018). W związku z brakiem zapisów w analizowanym projekcie pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych, które wspólnie z zapisami pul dla Nadleśnictwa Jawor mogłyby przyczynić się do niekorzystnych zmian w środowisku; nie przewiduje się, aby mogło dojść do pojawienia się skumulowanego zapisów wymienionych planów urządzenia lasu na cenne i chronione elementy przyrodnicze zlokalizowane na terytoriach tych nadleśnictw.

Ważnymi dokumentami powiązanymi z projektem pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych są:

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020. Uchwała nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 r.
- Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r. Uchwała Nr LV/2121/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2014 r.;
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022. Uchwała nr XLIII/1450/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 21 grudnia 2017 r.
- Programy ochrony środowiska powiatów i gmin, w granicach których zlokalizowane są grunty w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych;
- Prognozy oddziaływania na środowisko projektów ww. dokumentów.

W powyższych dokumentach opisano kompleksowy stan środowiska na terenie poszczególnych jednostek administracyjnych i określono kierunki i zadania w zakresie m.in. ochrony przyrody. Większość z nich jest spójna z założeniami programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych oraz projektem pul na okres 2019-2028 i jest, była lub będzie realizowana przez nadleśnictwo.

V. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA

V.1. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA W GRANICACH ZASIĘGU TERYTORIALNEGO NADLEŚNICTWA

V.1.1. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Różnorodność biologiczna oznacza zróżnicowanie życia na wszelkich poziomach jego organizacji. Różnorodność biologiczną można podzielić na:

- różnorodność gatunkową – bogactwo roślin i zwierząt. Na poziomie gatunkowym można wyróżnić wiele grup gatunków wymagających szczególnej uwagi. Zainteresowanie każdą z tych grup może być podyktowane innymi względami. Należą do nich przede wszystkim gatunki użytkowane gospodarczo, gatunki szczególnie cenne lub objęte ochroną prawną.
- różnorodność genetyczną (wewnątrzgatunkową) – zróżnicowanie genów poszczególnych gatunków. Na poziomie genetycznym największą uwagę przywiązuje się do zachowania puli genowej gatunków użytkowanych gospodarczo, ze względu na ich znaczenie dla człowieka. Dotyczy to przede wszystkim wytworzonej zmienności wewnątrzgatunkowej roślin, w tym drzew i krzewów leśnych oraz zwierząt.
- różnorodność ekosystemów – bogactwo siedlisk warunkujących bogactwo ekosystemów. Poziom systemów ekologicznych obejmuje różnorodność ekosystemów oraz ich układów, przesądzających o różnorodności krajobrazów przyrodniczych. Dla nich tereny leśne mają strategiczne znaczenie.

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń oraz Instrukcji Ochrony Lasu.

V.1.2. LUDZIE

Potencjalny wpływ zapisów pul na ludzi zostanie przeanalizowany głównie w odniesieniu do pracowników leśnych, wykonujących w terenie zadania gospodarcze zapisane w projekcie planu urządzenia lasu oraz innych grup ludzi korzystających z zasobów leśnych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. Dotyczy to zwłaszcza osób, które korzystają z terenów leśnych w celach turystycznych, poznawczych i wypoczynkowych.

V.1.3. ZWIERZĘTA

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Wałbrzych występuje 39 cennych gatunków ssaków (w tym 20 gatunków nietoperzy, 7 gatunków gryzoni, 3 gatunki drapieżne, 9 gatunków owadożernych), 123 gatunki ptaków, 2 gatunki ryb, 14 gatunków płazów,

7 gatunków gadów, 34 gatunki bezkręgowców (w tym 10 gatunków mięczaków, 1 gatunek pajęczaka oraz 10 gatunków motyli, 4 gatunki chrząszczy i 9 gatunków błonkówek). Spośród nich 152 objęte są ochroną ścisłą, 51 ochroną częściową, pozostałe gatunki nie są chronione, ale posiadają kategorię gatunków zagrożonych w skali kraju.

Do gatunków szczególnie zagrożonych w skali kraju, podawanych dla obszaru Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- ssaki - mopek *Barbastella barbastellus*, mroczek posrebrzany *Vespertilio murinus* mroczek pozłocisty *Eptesicus nilssonii*, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*, nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*, podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, wilk *Canis lupus*, popielica *Glis glis*, rzęsorek mniejszy *Neomys anomalus*,
- ptaki - czeczotka *Carduelis flammea*, derkacz *Crex crex*, dudek *Upupa epops*, dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus*, jarząbek *Bonasia bonasia*, kropiatka *Porzana porzana*, kulon *Burhinus oedicnemus*, przepiórka *Coturnix coturnix*, puchacz *Bubo bubo*, słonka *Scolopax rusticola*, sokół wędrowny *Falco peregrinus*, sóweczka *Glaucidium passerinum*, turkawka *Streptopelia turtur*, włochatka *Aegolius funereus*,
- ryby - głowacz białopłetwy *Cottus gobio*,
- gady i płazy - gniewosz plamisty *Coronella austriaca*, jaszczurka zielona *Lacerta viridis*, kumak nizinny *Bombina bombina*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*,
- bezkręgowce - *Amaurobius jugorum, Apomyelois bistriatella*, *Chloantha hyperici*, czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*, górówka boruta *Erebia ligea*, kozioróg bukowiec *Cerambyx scopolii*, mieniak tęczowiec *Apatura iris*, modraszek nausitous *Phengaris nausithous*, modraszek telejus *Phengaris teleius*, mrówka ćmawa *Formica polyctena*, mrówka pniakowa *Formica truncorum*, mrówka rudnica *Formica rufa*, niepylak mnemozyna *Parnassius mnemosyne*, paź królowej *Papilio machaon*, poczwarówka maczugowata *Orcula doliolum*, pokłonnik osinowiec *Limenitis populi*, pomrowiec nakrapiany *Tandonia rustica*, przeźrotka wydłużona *Semilimax semilimax*, szklarka drobna *Aegopinella epipedostoma*, ślimak aksamitny *Causa holosericeum*, ślimak ostrokrawędzisty *Helicigona lapicida*, świdrzyk łamliwy *Balea perversa*, świdrzyk mały *Clausilia parvula*, trzmielec górski *Psithyrus norvegicus*, źródlarka karpacka *Bythinella austriaca*.

Dużą grupę stanowią **gatunki, które nie są związane z terenami leśnymi** lub pojawiają się na nich sporadycznie w czasie wędrówek. Należą do nich:

- **gatunki objęte ochroną ścisłą**: gacek brunatny *Plecotus auritus*, gacek szary *Plecotus austriacus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, mroczek posrebrzany *Vespertilio murinus*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, nocek rudy *Myotis*

daubentonii, nocek wąsatek *Myotis mystacinus,* bocian biały *Ciconia ciconia,* czeczotka *Carduelis flammea,* derkacz *Crex crex,* dudek *Upupa epops,* dymówka *Hirundo rustica,* dzięcioł zielony *Picus viridis,* dziwonia *Erythrina erythrina,* dzwoniec *Chloris chloris,* gąsiorek *Lanius collurio,* jarzębatka *Sylvia nisoria,* jerzyk *Apus apus,* kawka *Corvus monedula,* kląskawka *Saxicola rubicola,* kopciuszek *Phoenicurus ochruros,* kulczyk *Serinus serinus,* makolągwa *Linaria cannabina,* mazurek *Passer montanus,* myszołów włochaty *Buteo lagopus,* oknówka *Delichon urbicum,* ortolan *Emberiza hortulana,* pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla,* piegża *Sylvia curruca,* pleszka *Phoenicurus phoenicurus,* pliszka siwa *Motacilla alba,* płomykówka *Tyto alba,* pójdźka *Athene noctua,* przepiórka *Coturnix coturnix,* pustułka *Falco tinnunculus,* sierpówka *Streptopelia decaocto,* skowronek *Alauda arvensis,* srokosz *Lanius excubitor,* szczygieł *Carduelis carduelis,* świergotek łąkowy *Anthus pratensis,* trznadel *Emberiza citrinella,* wróbel *Passer domesticus,* błotniak stawowy *Circus aeruginosus,* czajka *Vanellus vanellus,* czapla złotawa *Bubulcus ibis,* kokoszka *Gallinula chloropus,* kropiatka *Porzana porzana,* krwawodziób *Tringa totanus,* kszyk *Gallinago gallinago,* kulon *Burhinus oedicnemus,* łabędź niemy *Cygnus olor,* łozówka *Acrocephalus palustris,* perkozek *Tachybaptus ruficollis,* pliszka górska *Motacilla cinerea,* pluszcz *Cinclus cinclus,* potrzos *Emberiza schoeniclus,* samotnik *Tringa ochropus,* sieweczka rzeczna *Charadrius dubius,* wodnik *Rallus aquaticus,* zimorodek *Alcedo atthis,* gniewosz plamisty *Coronella austriaca,* grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus,* kumak górski *Bombina variegata,* kumak nizinny *Bombina bombina,* ropucha paskówka *Epidalea calamita,* ropucha zielona *Pseudepidalea viridis,* żaba moczarowa *Rana arvalis,* jaszczurka zielona *Lacerta viridis,* świdrzyk łamliwy *Balea perversa,* czerwończyk nieparek *Lycaena dispar,* modraszek nausitous *Phengaris nausithous,* modraszek telejus *Phengaris teleius,* niepylak mnemozyna *Parnassius mnemosyne,* paź królowej *Papilio machaon*

- **gatunki objęte ochroną częściową**: badylarka *Micromys minutus*, kret *Talpa europaea,* sroka *Pica pica,* gawron *Corvus frugilegus,* wrona siwa *Corvus cornix,* czapla siwa *Ardea cinerea,* głowacz białopłetwy *Cottus gobio,* śliz pospolity *Barbatula barbatula,* żaba wodna *Pelophylax esculentus,* trzmiel kamiennik *Bombus lapidarius,* trzmiel ogrodowy *Bombus hortorum,* trzmiel parkowy *Bombus hypnorum,* trzmiel rudonogi *Bombus ruderarius,* trzmiel ziemny *Bombus terrestris.*

Do **gatunków typowo leśnych** oraz związanych ze strefą ekotonową lasu, dla których zapisy projektu pul mogą wywierać potencjalny wpływ należą:

- **gatunki objęte ochroną ścisłą**: borowiec olbrzymi *Nyctalus lasiopterus*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, mopek *Barbastella*

barbastellus, mroczek pozłocisty *Eptesicus nilssonii*, nocek Alkatoe *Myotis alcathoe*, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocek Brandta *Myotis brandtii*, nocek duży *Myotis myotis*, nocek Natterera *Myotis nattereri*, podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, orzesznica *Muscardinus avellanarius,* wilk *Canis lupus,* bocian czarny *Ciconia nigra,* puchacz *Bubo bubo,* sokół wędrowny *Falco peregrinus,* sóweczka *Glaucidium passerinum,* włochatka *Aegolius funereus,* dzięcioł czarny *Dryocopus martius,* dzięcioł duży *Dendrocopos major,* dzięcioł średni *Dendrocopos medius,* dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus,* dzięcioł zielonosiwy *Picus canus,* dzięciołek *Dendrocopos minor,* krętogłów *Jynx torquilla,* muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis,* muchołówka mała *Ficedula parva,* muchołówka szara *Muscicapa striata,* muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca,* siniak *Columba oenas* bogatka *Parus major,* czarnogłówka *Poecile montanus,* czubatka *Lophophanes cristatus,* czyż *Spinus spinus,* droździk *Turdus iliacus,* gil *Pyrrhula pyrrhula,* jer *Fringilla montifringilla,* kos *Turdus merula,* kowalik *Sitta europaea,* krzyżodziób świerkowy *Loxia curvirostra,* kukułka *Cuculus canorus,* kwiczoł *Turdus pilaris,* modraszka *Cyanistes caeruleus,* myszołów *Buteo buteo,* paszkot *Turdus viscivorus,* pełzacz leśny *Certhia familiaris,* piecuszek *Phylloscopus trochilus,* pierwiosnek *Phylloscopus collybita,* pokląskwa *Saxicola rubetra,* pokrzywnica *Prunella modularis,* puszczyk *Strix aluco,* raniuszek *Aegithalos caudatus,* rudzik *Erithacus rubecula,* sikora uboga *Poecile palustris,* sosnówka *Periparus ater,* sójka *Garrulus glandarius,* strumieniówka *Locustella fluviatilis,* strzyżyk *Troglodytes troglodytes,* szpak *Sturnus vulgaris,* śpiewak *Turdus philomelos,* świergotek drzewny *Anthus trivialis,* świerszczak *Locustella naevia,* świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix,* turkawka *Streptopelia turtur,* wilga *Oriolus oriolus,* wójcik *Phylloscopus trochiloides,* zaganiacz *Hippolais icterina,* zięba *Fringilla coelebs,* jastrząb *Accipiter gentilis,* kobuz *Falco subbuteo,* krogulec *Accipiter nisus,* orzechówka *Nucifraga caryocatactes,* trzmielojad *Pernis apivorus,* rzekotka drzewna *Hyla arborea,*

- **gatunki objęte ochroną częściową**: popielica *Glis glis,* kruk *Corvus corax,* jaszczurka zwinka *Lacerta agilis,* jaszczurka żyworodna *Zootoca vivipara,* padalec zwyczajny *Anguis fragilis,* ropucha szara *Bufo bufo,* zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix,* żaba trawna *Rana temporaria,* żmija zygzakowata *Vipera berus, Amaurobius jugorum,* kozioróg bukowiec *Cerambyx scopolii,* pomrowiec nakrapiany *Tandonia rustica,* ślimak ostrokrawędzisty *Helicigona lapicida,* mrówka ćmawa *Formica polyctena,* mrówka pniakowa *Formica truncorum,* mrówka rudnica *Formica rufa,* ślimak winniczek *Helix pomatia,* biegacz gładki *Carabus glabratus,* biegacz skórzasty *Carabus coriaceus,* biegacz zielonozłoty *Carabus auronitens,* gronostaj *Mustela erminea,* jeż wschodni *Erinaceus roumanicus,* jeż zachodni *Erinaceus europaeus,*

łasica *Mustela nivalis,* mysz zaroślowa *Apodemus sylvaticus,* ryjówka aksamitna *Sorex araneus,* ryjówka górska *Sorex alpinus,* ryjówka malutka *Sorex minutus,* wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris,*

Gatunki **związane ze środowiskiem nieleśnym**, na które zapisy projektu pul mogą potencjalnie oddziaływać:

- **gatunki objęte ochroną ścisłą**: nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*, nocek orzęsiony *Myotis emarginatus,* żuraw *Grus grus,* lelek *Caprimulgus europaeus,* lerka *Lullula arborea,* traszka grzebieniasta *Triturus cristatus,*
- **gatunki objęte ochroną częściową**: bóbr europejski *Castor fiber*, karczownik ziemnowodny *Arvicola amphibius*, rzęsorek mniejszy *Neomys anomalus*, rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*, wydra *Lutra lutra*, zębiełek karliczek *Crocidura suaveolens,* salamandra plamista *Salamandra salamandra,* traszka górska *Ichthyosaura alpestris,* traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris*

Zgodnie z danymi przekazanymi przez nadleśnictwo i Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu, w Nadleśnictwie Wałbrzych zlokalizowana jest jedna strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunku **(A030) bocian czarny *Ciconia nigra*** (Rozporządzenie Nr 34 Woj. Doln. z dnia 5 lipca 2002 r. wraz ze zmianą wprowadzoną Rozporządzeniem Nr 50 Woj. Doln. z dnia 13 września 2002 r.).

V.1.4. ROŚLINY I GRZYBY

Na podstawie zebranych danych na temat występowania na terenie nadleśnictwa cennych gatunków roślin ustalono, że w zasięgu jego granic zinwentaryzowano dotychczas 74 gatunków roślin rzadkich i chronionych. Spośród nich 19 objętych jest ochroną ścisłą, 48 ochroną częściową, pozostałe gatunki nie są chronione, ale posiadają kategorię gatunków zagrożonych w skali kraju lub regionu. Wśród grzybów potwierdzono obecność 5 gatunków objętych ochroną częściową oraz 1 objęty ochroną ścisłą.

Do gatunków szczególnie zagrożonych w skali kraju, podawanych dla obszaru Nadleśnictwa Wałbrzych należą: arnika górska *Arnica montana*, buławnik mieczolistny *Cephalanthera longifolia*, buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium*, dzwonek szerokolistny *Campanula latifolia*, gnidosz rozesłany *Pedicularis sylvatica*, kukułka bzowa *Dactylorhiza sambucina*, kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, lilia bulwkowata *Lilium bulbiferum*, pełnik europejski *Trollius europaeus*, perłówka siedmiogrodzka *Melica transsilvanica*, podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*, rojownik pospolity *Jovibarba sobolifera*, śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum*, turzyca Davalla *Carex davalliana*, widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum*, widłak goździsty *Lycopodium clavatum*, widłak

jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, włosienicznik tarczowaty *Batrachium peltatum*, wroniec widlasty *Huperzia selago*.

Gatunki rzadkie siedlisk leśnych:

- ochrona ścisła – buławnik mieczolistny *Cephalanthera longifolia* (6 stanowisk), lilia złotogłów *Lilium martagon* (204 stanowiska), paprotnik kolczysty *Polystichum aculeatum* (14 stanowisk),
- ochrona częściowa – cis pospolity *Taxus baccata* (45 stanowisk), kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine* (4 stanowiska), listera jajowata *Listera ovata* (4 stanowiska), parzydło leśne *Aruncus sylvestris* (4 stanowiska), podkolan biały *Platanthera bifolia* (8 stanowisk), podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha* (1 stanowisko), przytulia szorstkoowockowa *Galium pumilum* (1 stanowisko), śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum* (74 stanowiska), widlicz spłaszczony *Diphasiastrum complanatum* (3 stanowiska), widłak goździsty *Lycopodium clavatum* (5 stanowisk);
- gatunki niechronione, zagrożone w skali Dolnego Śląska - skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia* (1 stanowisko), żywiec cebulkowy *Dentaria bulbifera* (19 stanowisk), żywiec dziewięciolistny *Dentaria enneaphyllos* (12 stanowisk).

Gatunki pospolite siedlisk leśnych:

- ochrona częściowa – bielistka siwa *Leucobryum glaucum* (2 stanowiska), czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum* (24 stanowiska), drabik drzewkowaty *Climacium dendroides* (1 stanowisko), dzwonek szerokolistny *Campanula latifolia* (4 stanowiska), fałdownik nastroszony *Rhytidiadelphus squarrosus* (4 stanowiska), gajnik lśniący *Hylocomium splendens* (9 stanowisk), goryczka trojeściowa *Gentiana asclepiadea* (1 stanowisko), naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora* (63 stanowiska), nastroszek kędzierzawy *Ulota crispa* (2 stanowiska), orlik pospolity *Aquilegia vulgaris* (7 stanowisk), pierwiosnek wyniosły *Primula elatior* (50 stanowisk), płaszczeniec marszczony *Buckiella undulata* (1 stanowisko), płonnik cienki *Polytrichum strictum* (1 stanowisko), podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant* (3 stanowiska), śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* (12 stanowisk), wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* (108 stanowisk), widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum* (4 stanowiska), widłoząb miotłowy *Dicranum scoparium* (11 stanowisk).

Gatunki siedlisk podmokłych (torfowisk, trzęsawisk, młak i źródlisk):

- ochrona częściowa – mokradłoszka zaostrzona *Calliergonella cuspidata* (2 stanowiska), płonnik pospolity *Polytrichum commune* (7 stanowisk), torfowiec frędzlowany *Sphagnum fimbriatum* (8 stanowisk), torfowiec Girgensohna *Sphagnum*

girgensohnii (1 stanowisko), torfowiec nastroszony *Sphagnum squarrosum* (1 stanowisko), torfowiec Russowa *Sphagnum russowii* (1 stanowisko).

Gatunki siedlisk łąkowych, traworośli i obrzeży lasów:

- ochrona ścisła – gółka długoostrogowa *Gymnadenia conopsea* (5 stanowisk), pełnik europejski *Trollius europaeus* (10 stanowisk), storczyk męski *Orchis mascula* (2 stanowiska),
- częściowa – centuria pospolita *Centaurium erythraea* (1 stanowisko), dziewięćsił bezłodygowy *Carlina acaulis* (66 stanowisk), goryczuszka orzęsiona *Gentianella ciliata* (2 stanowiska), kukułka plamista *Dactylorhiza maculata* (1 stanowisko), kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis* (26 stanowisk), szafran spiski *Crocus scepusiensis* (1 stanowisko), zimowit jesienny *Colchicum autumnale* (9 stanowisk).

Gatunki siedlisk ziołorośli:

- ochrona częściowa - dzięgiel litwor *Angelica archangelica* (1 stanowisko), tojad dzióbaty *Aconitum variegatum* (16 stanowisk).

Gatunki siedlisk naskalnych:

- ochrona ścisła – języcznik zwyczajny *Phyllitis scolopendrium* (1 stanowisko), rojownik pospolity *Jovibarba sobolifera* (2 stanowiska).

Gatunki grzybów:

- częściowo chronione: płucnica islandzka *Cetraria islandica* (2 stanowiska), pustułka rurkowata *Hypogymnia tubulosa* (3 stanowiska), soplówka bukowa *Hericium coralloides* (1 stanowiska).

Do chronionych gatunków roślin i grzybów wskazywanych jako występujące w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, ale niepotwierdzonych na gruntach w zarządzie nadleśnictwa należą:

- ochrona ścisła – arnika górska *Arnica montana*, buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium*, kostrzewa blada *Festuca pallens*, kukułka bzowa *Dactylorhiza sambucina*, lilia bulwkowata *Lilium bulbiferum*, perłówka siedmiogrodzka *Melica transsilvanica*, turzyca Davalla *Carex davalliana*, promieniak wilgociomierz *Astraeus hygrometricus,*
- ochrona częściowa – bagniak wapienny *Philonotis calcarea*, gnidosz rozesłany *Pedicularis sylvatica*, wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum*, wroniec widlasty *Huperzia selago*, chrobotek leśny *Cladonia arbuscula*, naparstniczka czeska *Verpa bohemica*.

V.1.5. WODY

Główne rzeki przepływające przez teren nadleśnictwa to: Bystrzyca ze Strzegomką i Pełcznicą, Ścinawka oraz Lesk. Bystrzyca, lewobrzeżny dopływ Odry, przepływa w południowo-wschodniej części nadleśnictwa. Zlewnia Bystrzycy obejmuje Góry Sowie oraz Góry Wałbrzyskie wraz z Pogórzem. Do największych bezpośrednich, lewobrzeżnych dopływów Bystrzycy należą: Złota Woda, Rybna, Jedlinka, Złota Woda i Strzegomka, natomiast jej prawobrzeżnymi dopływami są: Jaworzyna, Walimka i Młynówka. Dopływy prawobrzeżne są krótsze i mniej liczne. Strzegomka wraz z Pełcznicą odwadniają północną i środkową część nadleśnictwa. Ścinawka to lewobrzeżny dopływ Nysy Kłodzkiej. Zlewnia Ścinawki obejmuje fragmenty Gór Wałbrzyskich, Kamiennych i Stołowych. Rzeka przepływa w południowo-zachodniej części nadleśnictwa. Największe dopływy to Czarci Potok (p) i Sokołowiec (l). Lesk, prawobrzeżny dopływ Bobru, odwadnia zachodnią część nadleśnictwa. Zlewnia Lesku obejmuje fragmenty Gór Wałbrzyskich i Kamiennych. Do największych bezpośrednich, lewobrzeżnych dopływów Lesku należą: Czerwony Strumień, Jabłonica i Ceklina oraz Miła (p). Niewielki dopływ spod Łącznej prowadzi wody do rzeki Metuje, należącej do zlewni Łaby. Dział wodny między zlewiskami morza Bałtyckiego i Północnego przebiega przez pasmo Zaworów, wzdłuż południowej granicy nadleśnictwa.

Obszar nadleśnictwa należy do ubogich pod względem dużych naturalnych zbiorników wodnych. W bliskim sąsiedztwie granic nadleśnictwa znajdują się trzy sztuczne zbiorniki retencyjne: zlokalizowany na Bystrzycy Zbiornik Lubachów (jez. Bystrzyckie) koło Zagórza Śląskiego, zlokalizowany na Strzegomce Zbiornik Dobromierz koło Dobromierza oraz Zbiornik Bukówka na Bobrze.

V.1.6. KLIMAT

W Nadleśnictwie Wałbrzych uwidacznia się mezoskalowy wpływ czynników geograficznych na klimat (szczególnie silnie wpływa bliska obecność bariery orograficznej – pasmo Sudetów), jednak podobnie jak w całym regionie w głównej mierze kształtują go wielkoskalowe procesy cyrkulacyjne związane z obiegiem ciepła i wilgoci w atmosferze. Bliskie sąsiedztwo najwyższych partii Sudetów od południa znacząco wpływa na panujące tutaj warunki klimatyczne i pogodowe. Pasmo Sudetów ogranicza swobodny południkowy przepływ mas powietrza (z północy na południe), a w sytuacjach kiedy do tego dojdzie wpływa na znaczne ich ogrzanie i osuszenie w procesach adiabatycznych.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych średnia wieloletnia temperatura powietrza waha się od 5,9 ^{o}C w leśnictwie Łomnica (obręb Głuszyca) do 7,6 ^{o}C w leśnictwie Świebodzice (obręb Wałbrzych). Duża rozpiętość średniej temperatury jest konsekwencją różnic przeciętnej wysokości nad poziomem morza pomiędzy poszczególnymi fragmentami

analizowanego obszaru. Cały obszar gruntów nadleśnictwa charakteryzuje przeciętna roczna temperatura powietrza 6,5 °C. Zdecydowanie najwyższej rocznej sumy opadów atmosferycznych należy spodziewać się w południowej części nadleśnictwa na obszarze Gór Kamiennych – nawet powyżej 900 mm (leśnictwo Łomnica – 919 mm). Najniższe sumy opadów notowane są zazwyczaj na Pogórzu Wałbrzyskim – poniżej 700 mm (leśnictwo Świebodzice – 674 mm). Różnica w przeciętnej rocznej dostawie wody z opadu pomiędzy obrębami leśnymi wynosi ok. 80-90 mm, a średnie wieloletnie roczne sumy opadów atmosferycznych wynoszą dla obrębów Wałbrzych i Głuszyca odpowiednio 788 i 877 mm. Analiza modelowego rozkładu przestrzennego tego zjawiska pozwala na określenie przeciętnej wielkości sumy rocznej opadu atmosferycznego w leśnej części Nadleśnictwa Wałbrzych na 835 mm.

Warunki klimatyczne Nadleśnictwa Wałbrzych z uwagi na dostatecznie wysokie sumy opadu atmosferycznego oraz zadowalające warunki termiczne można zaliczyć do korzystnych dla wzrostu i hodowli lasu. Obserwuje się dość duże zróżnicowanie warunków termicznych i opadowych pomiędzy obrębami leśnymi.

V.1.7. POWIETRZE

Obszar Nadleśnictwa Wałbrzych znajduje się w zasięgu strefy dolnośląskiej oraz w strefie miasta Wałbrzych. Wyniki klasyfikacji strefy dolnośląskiej za 2017 rok, ze względu na ochronę zdrowia i ochronę roślin nie były zadowalające. Odnotowano w nich znaczne przekroczenia dopuszczalnych norm pyłu zawieszonego PM10, benzo(a)pirenu, arsenu oraz ozonu. Stężenia dwutlenku siarki, benzenu, tlenku węgla oraz oznaczanych w pyle PM10: ołowiu, kadmu i niklu utrzymały się na zadowalającym poziomie (poniżej dopuszczalnych norm). Przekroczenia poziomów dopuszczalnych ww. substancji wypłynęły na ogólną ocenę strefy poprzez zaliczenie jej do klasy C. Największym problemem w skali województwa dolnośląskiego jest wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10 oraz benzo(a)pirenem. Główną przyczyną występowania przekroczeń w okresie zimowym jest emisja z systemów indywidualnego ogrzewania budynków i utrudnione warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń (szczególnie w kotlinach). Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz niezorganizowana emisja pyłu z dróg i terenów przemysłowych (źródło: *Ocena jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego w 2017 roku*, WIOŚ we Wrocławiu).

V.1.8. POWIERZCHNIA ZIEMI

Teren Nadleśnictwa Wałbrzych jest silnie zróżnicowany pod względem gleb. Zgodnie z Operatem siedliskowym dla Nadleśnictwa Wałbrzych, opracowanym w Biurze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Brzegu wg stanu na 1 stycznia 2015 r. na gruntach

w zarządzie nadleśnictwa wyróżniono 15 typów i 26 podtypów gleb. Dominującym typem gleb są gleby brunatne. Zajmują one duże kompleksy i występują w przeważającej części nadleśnictwa. Spory udział w pokrywie glebowej mają również gleby opadowoglejowe. Należą do gleb śródstrefowych, a ich powstanie i rozmieszczenie związane jest z terenami płaskimi oraz utworami trudno przepuszczalnymi, nad którymi okresowo lub trwale stagnują wody pochodzenia opadowego. Równie duży udział mają także gleby rdzawe, powstałe z utworów piaszczystych słabo przesortowanych i mało przemytych, głównie w środkowej i południowo-zachodniej części nadleśnictwa. Pozostałą część obszaru zajmują gleby semihydrogeniczne i hydrogeniczne, związane z wysokim poziomem wód gruntowych albo pozostające pod trwałym lub długookresowym wpływem wody glebowo-opadowej. Na stokach Gór Suchych oraz w Masywie Chełmca powstają gleby inicjalne skaliste i rumoszowe, a w dolinach większych cieków i rzek występują gleby napływowe o charakterze mad rzecznych. Gleby porolne występują na niemal 8% powierzchni leśnych, dominują tu gleby brunatne kwaśne porolne, spory udział stwierdzono również w podtypie gleby opadowoglejowej właściwej.

Obszar Nadleśnictwa Wałbrzych charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem rzeźby terenu i wysokim udziałem powierzchni leśnych o silnym nachyleniu stoków, co przekłada się na konieczność ochrony gleb przed erozją.

V.1.9. ZASOBY NATURALNE

Typy siedliskowe lasu

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych wyróżniono 13 typów siedliskowych lasu, z czego siedliska wyżynne występują wyłącznie na terenie obrębu leśnego Wałbrzych. Dominującą grupę pośród wszystkich występujących tu siedlisk stanowią siedliska lasowe (88% udziału powierzchniowego). Głównym siedliskiem z tej grupy jest las mieszany górski świeży, zajmujący 64% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Większy udział powierzchniowy posiadają również las górski świeży (14%) oraz las mieszany wyżynny świeży (6%). Pozostałe siedliska z tej grupy obejmują znacznie mniejsze powierzchnie, należą do nich: las wyżynny świeży, las górski wilgotny, las mieszany górski wilgotny, las łęgowy górski, las wyżynny wilgotny, las łęgowy wyżynny, ols jesionowy górski. Drugą grupę tworzą siedliska borowe (12% udziału powierzchniowego), reprezentowane głównie przez bór mieszany górski świeży, porastający 11% powierzchni leśnej nadleśnictwa. W tej grupie siedlisk znalazły się również bór górski świeży oraz bór mieszany wyżynny świeży.

Bogactwo gatunkowe

Lasy Nadleśnictwa Wałbrzych charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Największą powierzchnię zajmują drzewostany dwu- i trzygatunkowe, obejmujące odpowiednio 33% i 31% powierzchni leśnej zalesionej. Znaczne

powierzchnie zajmują również drzewostany cztero- i więcej gatunkowe (23%). Pozostałą powierzchnię leśną zalesioną nadleśnictwa (13%) porastają drzewostany jednogatunkowe.

Gatunki panujące i rzeczywiste składy gatunkowe

W lasach Nadleśnictwa Wałbrzych głównym gatunkiem panującym jest świerk, zajmujący 64% powierzchni leśnej zalesionej. Gatunkami panującymi w drzewostanach nadleśnictwa są również: buk (20%), dąb (5%), jawor (3%), brzoza (3%). Pozostałe gatunki posiadają niewielki udział powierzchniowy, są to: sosna, olsza czarna, lipa, jesion, jodła, klon, osika., jarząb pospolity, sosna czarna, olsza szara.

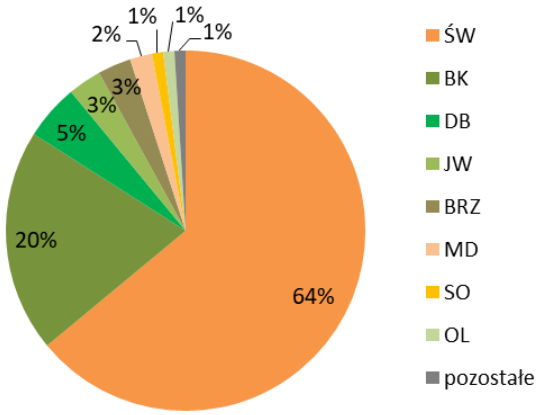

Ryc. 1. Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Wałbrzych

Struktura powierzchniowa gatunków rzeczywistych w drzewostanach Nadleśnictwa Wałbrzych jest zbliżona do struktury powierzchniowej gatunków panujących w tych drzewostanach. Dominującym gatunkiem rzeczywistym jest również świerk, zajmujący blisko połowę powierzchni leśnej zalesionej nadleśnictwa. Większym udziałem powierzchniowym odznaczają się również: buk (27%), modrzew (5%), dąb (5%), jawor (5%). Z pozostałych gatunków rzeczywistych budujących drzewostany nadleśnictwa występują m.in.: brzoza, sosna, olsza czarna, jodła, lipa, jesion, klon, osika, sosna czarna, olsza szara, grab, wiąz.

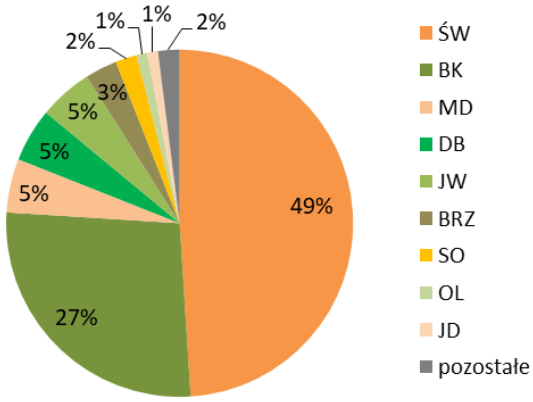

Ryc. 2. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Wałbrzych

Budowa pionowa

Drzewostany Nadleśnictwa Wałbrzych odznaczają się uproszczoną strukturą pionową. Dominują tu drzewostany jednopiętrowe, zajmujące 67% powierzchni leśnej zalesionej nadleśnictwa. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 32,5% powierzchni leśnej zalesionej. Pozostałą powierzchnię (0,5%) porastają drzewostany dwupiętrowe. Nie występują tu drzewostany wielopiętrowe i drzewostany o budowie przerębowej.

Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem

Podczas prac taksacyjnych obecnej rewizji urządzenia lasu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych dokonano oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem. Drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 37,3% powierzchni leśnej zalesionej nadleśnictwa. Drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem obejmują 60,2% powierzchni, zaś drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 2,5% powierzchni leśnej zalesionej.

Wiek drzewostanów

Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie Wałbrzych wynosi 80 lat. W nadleśnictwie wyraźnie dominują drzewostany w klasie odnowienia, których udział powierzchniowy wynosi 29%. Większe powierzchnie obejmują również drzewostany w III i V klasie wieku, zajmujące odpowiednio 17% i 13% powierzchni leśnej zalesionej. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w wieku powyżej 120 lat i drzewostany w klasie do odnowienia.

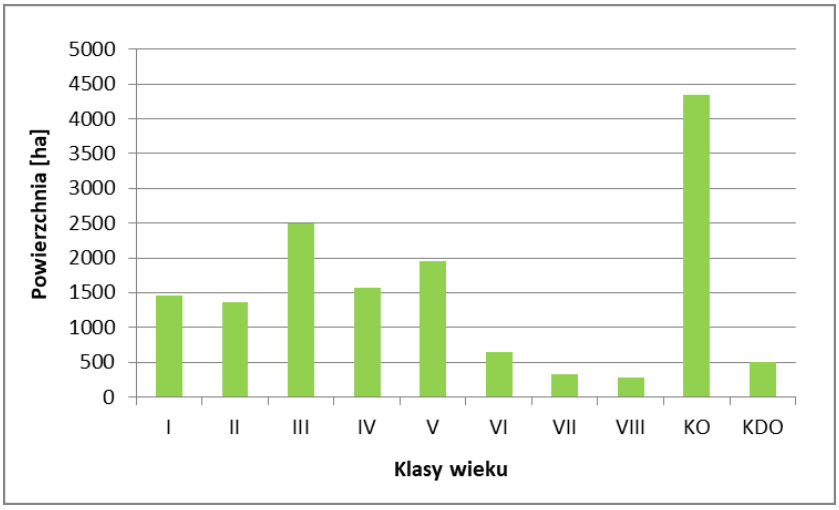

Ryc. 3. Struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Wałbrzych

V.1.10. ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Wałbrzych położonych jest wiele miejsc i obiektów o wartości historycznej i kulturowej, najważniejsze z nich zostały wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków. Należą do nich m.in. zabytki sakralne, budynki mieszkalne, zespoły zamkowe, zespoły sanatoryjne oraz obiekty przemysłowe. Spośród nich na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych znalazły się przede wszystkim ruiny średniowiecznych zamków, stanowiących lokalną linię umocnień granicznych przy południowej granicy z Czechami oraz fragment rozległego zespołu rezydencjonalnego z jednym z największych na Śląsku i trzecim w kraju zamkiem – „Książ". Ogólną charakterystykę obiektów zabytkowych zamieszczono w poniższej tabeli.

Tab. 4. Wykaz obiektów archeologicznych, historycznych i kulturowych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych

Lp.	Typ obiektu	Lokalizacja		Nr rejestru zabytków	Opis obiektu
		obręb leśny, leśnictwo, oddz.	gmina, obręb ewid., działka		
1	ruiny zamku „Cisy"	Wałbrzych Świebodzice 39 k	Stare Bogaczowice Struga 418	671 z 1960-03-30; A/4043/671 z 2010-10-27	Ruiny zamku z XV w.
2	ruiny zamku „Nowy Dwór"	Wałbrzych Glinica 240 y	Wałbrzych Glinik Nr 45 3/5	660 z 1960-03-19; 684/660 z 2006-01-18	Ruiny zamku z XIV-XV w., 1570 r.
3	ruiny zamku „Radosno"	Głuszyca Sokołowsko 253 d	Mieroszów Sokołowsko AX	674 z 1960-03-30; A/4414/674 z 2010-11-19	Ruiny zamku z XV w.
4	ruiny zamku „Rogowiec"	Głuszyca Jedlinka 183 i, 191 k	Głuszyca Grzmiąca 386/183, 392/191	675 z 1960-03-30; A/4189/675 z 2010-11-12	Ruiny zamku z XIV w.
5	założenie rezydencjonalne „Książ" w Wałbrzychu i Świebodzicach	Wałbrzych Świebodzice 8-9; 10 a-h, j-s; 11; 12 a-d; 13 a-h; 15 k-m; 16 a-g; 17-18; 19 a-c; 20 b-f; 21-27; 28 k-l; 29 a-d; Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa znajduje się fragment założenia.	Świebodzice Świebodzice 3 1085, 1086/1, 1086/2, 1087, 1088/1, 1088/2, 1089, 1090, Świebodzice Pełcznica 2 916 Wałbrzych Książ 51 2, 5, 6, 7, 8, 9/1, 9/2, 11/1, 11/2, 11/3, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 25, 26, 27, 29, 34, 36, 40	481 z 1958-05-06; 655/WŁ z 1977-04-13; 1228/WŁ z 1987-06-16; 1229/WŁ z 1987-06-16; 1230/WŁ z 1987-06-16; A/572/1-3 z 2006-05-24; A/4627/481 z 2010-12-29	Kompleks „Książ" jest jednym z nielicznych na terenie Polski kompletnie zachowanych zespołów rezydencjonalnych o tak rozległym obszarze, powstały i przekształcany zgodnie z obowiązującymi stylami na przestrzeni wieków od XIII do XX w. Zespół ten stanowi świadectwo minionej epoki o znaczeniu ponadregionalnym, ze względu na jego walory historyczne, artystyczne i naukowe.
6	ruiny zamku „Stary Książ"	Wałbrzych Świebodzice 16 c	Wałbrzych Książ 51 9/2	621 z 1959-09-01; 689/661 z 2006-01-18; A/572/1-3 z 2006-05-24; A/5214/621 z 2011-05-06	Ruina romantyczna z 1794 r. należąca do założenia rezydencjonalnego „Książ".
7	dom „szwajcarski" I	Wałbrzych Świebodzice 9 a	Świebodzice Świebodzice 3 1088/2	A/5052/1215/WŁ z 1987-06-16	Obiekt należący do założenia rezydencjonalnego „Książ".
8	dom „szwajcarski" II	Wałbrzych Świebodzice 9 b	Świebodzice Świebodzice 3 1088/2	A/5053/1214/WŁ z 1987-06-16	Obiekt należący do założenia rezydencjonalnego „Książ".
9	brama wjazdowa na teren założenia	Wałbrzych Świebodzice 9 gx	Świebodzice Świebodzice 3 1088/2	A/5051/1231/WŁ z 1987-06-16	Obiekt należący do założenia rezydencjonalnego „Książ".

Tab. 5. Chronione układy urbanistyczne zlokalizowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych

Lp.	Obszar zabytkowy	Nr rejestru zabytków	Opis obiektu	Lokalizacja
1	Dzielnica Biały Kamień	694/WŁ z 1978-06-19; 713/694/WŁ z 2006-01-19	Osada z XVI w.	Wałbrzych Grunty pod zarządem PGL LP: Obręb leśny Wałbrzych, leśnictwo Biały Kamień, wydzielenie leśne 178 m.
2	Historyczne założenie urbanistyczne Sokołowsko	679/WŁ z 1978-01-27; A/4702/679/WŁ z 2010-12-14; A/4702/679/Wł z 2018-03-22	Założenie z 1854 r.	Sokołowsko Grunty pod zarządem PGL LP: Obręb leśny Głuszyca, leśnictwo Sokołowsko, wydzielenia leśne: 255 f, s, 260 ax-bx, p-t, x-z.

V.1.11. WYKAZ FORM OCHRONY PRZYRODY WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARACH OBJĘTYCH POSTANOWIENIAMI PROJEKTU PUL

V.1.11.1. REZERWATY PRZYRODY

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowany jest obecnie jeden **rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”** - powołany Rozporządzeniem Nr 21 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 7 grudnia 2000 roku *w sprawie uznania za rezerwat przyrody* (Dz. Urz. z 2000 r. Nr 51, poz. 777). Rezerwat przyrody obejmuje obszar lasu, odcinek rzeki Pełcznicy i potok Szczawnik, o łącznej powierzchni **230,95 ha**, położony w obrębie miast Wałbrzych i Świebodzice, w województwie dolnośląskim. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych rezerwat przyrody zajmuje powierzchnię 230,95 ha (wg stanu planu urządzenia lasu na lata 2019-2028) i obejmuje oddziały 12 a-h, 13 a-f, i, 15 k-m, 16 a-h, 17 a-i, 18 a-c, 19 a-g, 20 a-f, 21 a-f, 22 a-f leśnictwa Świebodzice, w obrębie leśnym Wałbrzych. Rezerwat nie posiada otuliny. Celem ochrony rezerwatu przyrody jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych przełomowych odcinków rzeki Pełcznicy i potoku Szczawnik pod Książem wraz z całą różnorodnością flory i fauny występującej na tym obszarze. Na terenie rezerwatu przyrody w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) prowadzony jest monitoring siedlisk przyrodniczych (6430, 8220, 8230, 9110, 9130, 9180). Cały obszar rezerwatu położony jest w zasięgu granic obszaru Natura 2000 OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 oraz Książańskiego Parku Krajobrazowego. Rezerwat przyrody nie posiada planu ochrony ani nie ma wyznaczonych zadań ochronnych. W granicach rezerwatu znajduje się większość płatów siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020, dla którego Zarządzeniem Nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 17 września 2013 r. ustanowiono plan zadań ochronnych.

V.1.11.2. PARKI KRAJOBRAZOWE

W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowane są trzy parki krajobrazowe - Książański Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Gór Sowich, Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich.

Książański Park Krajobrazowy został powołany Uchwałą Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 r. *w sprawie utworzenia na terenie województwa wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów krajobrazu chronionego* (Dz. Urz. Woj. Wałbrz. z 1981 r. Nr 5, poz. 46). Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 5 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 27 lutego 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2008 r. Nr 63, poz. 808), park obejmuje obszar o powierzchni 3 155,40 ha. Wokół parku została wyznaczona otulina o powierzchni 5 933 ha. Park składa się z dwóch kompleksów (wschodniego i zachodniego) połączonych otuliną w jedną całość. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych znajduje się fragment zachodniego kompleksu parku wraz z otuliną. Na tej części parku i jego otuliny zlokalizowany jest rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha" oraz obszary Natura 2000 – OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 i OZW Dobromierz PLH020034. Park nie posiada obowiązującego planu ochrony.

Tab. 6. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Książańskiego Parku Krajobrazowego

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	8 a-b, d-ax; 9 b-k, m-o, r-cx, gx-kx, mx-ox, sx-xx; 10 a-c, g-h, j-s; 11 b-f, h-i, l-r; 12 b-h; 13; 15 h-i, l-m, o-p; 16 a-h; 17 a-h; 18; 19 a-b, g-h, l, o; 20 c, f; 21; 22 a-b, d; 23; 24 a-h, j; 25 a-j, l; 26; 27 a-f, i; 28 c-l, n; 29-32; 33 a-h; 34 a-h, j; 35-37; 39 a-d, g-k; 40	658,11	14,90	673,01
Ogółem		658,11	14,90	673,01

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic Książańskiego Parku Krajobrazowego stanowią wydzielenia leśne: 7 k; 8 c; 9 a, l, p, dx-fx; 10 d-f, i; 11 a, g, j-k; 12 a; 15 a-b, j-k; 16 i-j; 17 i; 19 c-f, i-k, m-n; 20 a-b, d; 22 c, f-l; 24 i, k; 25 k; 27 g-h; 28 a-b, m; 33 i; 34 i; 38 a-b; 39 f, l (obręb leśny Wałbrzych).

Park Krajobrazowy Gór Sowich został powołany Rozporządzeniem Nr 7/91 Wojewody Wałbrzyskiego z dnia 8 listopada 1991 roku *w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Gór Sowich* (Dz. Urz. z 1991 r. Nr 15, poz. 159). Zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 15 maja 2006 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2006 r. Nr 101, poz. 1718) park obejmuje obszar o powierzchni 8 140,67 ha. Wokół parku nie została wyznaczona otulina. Park składa się z dwóch odrębnych kompleksów. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych znajduje się cały kompleks

pomiędzy Głuszycą a Walimiem oraz niewielki fragment drugiego kompleksu leżącego pomiędzy Pieszycami, Walimiem a Jugowem. Grunty parku (w dużym zakresie) położone są na terenie obszaru Natura 2000 – OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071. Park posiada plan ochrony na lata 2011–2030 ustanowiony Uchwałą Nr XVI/333/11 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 października 2011 roku *w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Gór Sowich* (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2011 r. Nr 251, poz. 4510).

Tab. 7. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego Gór Sowich

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Głuszyca	6 i-l, o; 7 k-p; 8 c-l; 9-25; 26 a-j, m; 27 a-d; 28-40; 41 a-g, i, m; 42-43; 44 a-d; 45-48; 65 a-b; 67 b-i, k-m, o-r, x; 68 a-k, m; 68A b; 69 c; 70 b, d, g, i-m, o; 71 b-k; 72 a, c-d, g-k; 73; 74 a, h-i; 75 f, h-i; 76; 77 b-c; 78-80; 81 a-c, f; 82-85; 86 a-d; 87-89; 90 a-f, h-k, m; 91-96; 97 c-h; 98 a-b, d; 99-110; 111 a-c; 112-114; 115 a-f; 116-118; 120 a-d; 121-122; 123 a-h; 124 a, c-g; 125 a-d, g-m; 126 a-c; 127 a-d, g, i	1837,22	11,49	1848,71
Ogółem		1837,22	11,49	1848,71

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic Parku Krajobrazowego Gór Sowich stanowią wydzielenia leśne: 6 m-n, p; 7 j; 41 h, j-l; 44 f; 65 c; 67 a, j, n, s-w; 68 l, x; 68A a; 69 a-b; 70 a, c, f, h, n; 71 a; 72 b, f; 74 b, d-g, j-k, m, s-t; 75 a-d, g, j; 77 a; 81 d; 86 f; 90 g; 97 a-b, i-j; 98 c; 111 d-f; 115 g-l; 120 f; 123 i; 124 b; 125 f, n; 126 d-h; 127 f, h, j-m (obręb leśny Głuszyca).

Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich został powołany Rozporządzeniem Nr 20/98 Wojewody Wałbrzyskiego z dnia 29 grudnia 1998 roku *w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich* (Dz. Urz. z 1998 r. Nr 34, poz. 261). Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 7 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 27 lutego 2008 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2008 r. Nr 63, poz. 810) park obejmuje obszar o powierzchni 6 493 ha. Wokół parku została wyznaczona otulina o powierzchni 2 894,6 ha. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych znajduje się przeważający obszar parku wraz z otuliną. Grunty parku (w dużym zakresie) położone są na terenie obszarów Natura 2000 - OZW Góry Kamienne PLH020038 i OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010. Park posiada plan ochrony na lata 2016-2035 ustanowiony Uchwałą NR XXV/773/16 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 września 2016 roku *w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich* (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2016 r. poz. 4581).

Tab. 8. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	223 a, c-d, h-r; 224 a, c; 225; 232-234; 235 a-b; 236-239; 240 a-b, w, y-bx; 241-247; 248 b-d, l-o; 249; 250 b-i; 251; 252 b-l; 253-262; 263 a-d; 264-271; 273; 301 j-k, n; 302; 303 f-h, r-ax; 304; 313 a-j, o-r; 314-316; 317 f-h, l-t; 318 d, g-j; 319 a-i, n-o; 320-324; 325 a-d	1189,06	14,02	1203,08
Głuszyca	166-186; 187 a, h-i; 189-199; 201-205; 206 a-d, g-k; 207-231; 234-240; 242 a-d, g-l; 243-245; 247 b-g; 248; 250 h, j-l; 251; 253 a-b, d-g; 254 b-j; 255-286; 287 a-m; 288-294; 295 b-c, i-l; 296-302; 303 c-g, i; 304 i, k; 305-312; 313 j-l, w-x, ax-bx; 314-315; 316 h-j, l-m; 317 d-ax; 318-336; 337 a-i; 338-339; 340 a-f, s-t, x; 341; 342 a-c; 343; 344 a-b, d-f, i-j	3443,10	130,96	3574,06
Ogółem		4632,16	144,98	4777,14

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich stanowią wydzielenia leśne: 223 b, f-g; 224 b; 231 f-h; 240 c, f, m, x; 248 a, j; 252 a; 263 f-g; 272 b; 301 h, l-m; 303 o-p; 317 c-d, j-k; 318 a, c, f; 319 k (obręb leśny Wałbrzych) oraz 165 d-f; 187 j, l; 200 a, f; 206 f; 242 f, m; 247 a, h; 250 f-g, i, m; 252 d, h; 253 c; 254 a; 303 b; 304 b-c, f, h, j; 313 t, y-z, gx; 316 c, k; 317 a-b; 337 j; 342 d; 344 g (obręb leśny Głuszyca).

V.1.11.3. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowane są cztery obszary chronionego krajobrazu – „Góry Bardzkie i Sowie", „Kopuły Chełmca", „Masyw Trójgarbu", „Zawory".

Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie" został powołany Uchwałą Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 roku *w sprawie utworzenia na terenie województwa wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu* (Dz. Urz. z 1981 r. Nr 5, poz. 46). Obejmuje on tereny o powierzchni 17 336 ha, głównie grzbiety Gór Bardzkich i Sowich, pomiędzy przełęczą Kłodzką na wschodzie a doliną Bystrzycy Świdnickiej na zachodzie. Obszar składa się z dwóch odrębnych części - części wschodniej (Góry Bardzkie) i części zachodniej (Góry Sowie i Podgórze Wałbrzyskie). W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowany jest niewielki fragment zachodniej części obszaru chronionego krajobrazu. Grunty obszaru w granicach nadleśnictwa położone są na terenie obszaru Natura 2000 – OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071.

Tab. 9. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie"

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Głuszyca	1-5; 6 a-h; 7 a-i, r-w; 8 a-b; 52; 53 a-i, l; 54-59; 62 a	308,28	7,40	315,68
Ogółem		308,28	7,40	315,68

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie" stanowią wydzielenia leśne: 6 m, n, p; 7 j (obręb leśny Głuszyca).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Kopuły Chełmca" został powołany Uchwałą Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 roku *w sprawie utworzenia na terenie województwa wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu* (Dz. Urz. z 1981 r. Nr 5, poz. 46). Obejmuje jeden z najwyższych szczytów Gór Wałbrzyskich - Chełmiec (851 m. n.p.m.), odznaczający się szczególnymi walorami krajobrazowymi. Powierzchnia Obszaru wynosi 1 200 ha. Obszar w całości zlokalizowany jest w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych. Przeważająca część obiektu położona jest na terenie obszarów Natura 2000 – OZW Masyw Chełmca PLH020057 oraz OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010.

Tab. 10. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kopuły Chełmca"

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	159 d-g, i; 160-161; 162 c-i; 163 b-j; 164 b-k; 165 a-d, g-k, n-o; 167-170; 171 f-g; 172-174; 175 f-i; 176-177; 178 a-c, j; 179 b-i; 180 a-g; 181-198; 199 a-d; 200; 201 c; 202 a-d, h-k; 203 a-g, i	778,44	2,82	781,26
Ogółem		778,44	2,82	781,26

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kopuły Chełmca" stanowią wydzielenia leśne: 159 c, h; 162 b; 163 a; 164 a; 164A; 165 f, l-m; 165A a; 171 a-d; 175 c-d, j-l; 178 d-h; 179 a; 180 h; 199 f; 201 a-b, d; 203 h (obręb leśny Wałbrzych).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Masyw Trójgarbu" został powołany Uchwałą Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 roku *w sprawie utworzenia na terenie województwa wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu* (Dz. Urz. z 1981 r. Nr 5, poz. 46). Obszar obejmuje rozpościerający się pomiędzy miejscowościami Nowe Bogaczowice, Stare Bogaczowice, Lubomin, Jabłów i Witków Masyw Trójgarbu. Masyw zamyka od północnego-zachodu Góry

Wałbrzyskie, a tworzą go kopulaste szczyty, z których najwyższe to Trójgarb (778 m n.p.m.), Gawron (631 m n.p.m.) i Węgielnik (621 m n.p.m.).Powierzchnia Obszaru wynosi 2 420 ha. Obszar w całości zlokalizowany jest w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych.

Tab. 11. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Masyw Trójgarbu"

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	55 f, h-l; 56 b-f, h-j; 57-59; 60 b-c, f; 61 a-d, g, i-l; 62 b-i; 63 x; 64-71; 72 a-f; 73; 74 b-d; 75-76; 77 b-g; 78-97; 98 d, g-m; 99-110; 111 a-g; 112-113; 114 a-f, h; 115-117; 118 f-h; 119-124; 125 a-g, i; 126-127; 128 a-b, d-g; 129; 130 a-h, j-k; 131 f-i; 131A g-h; 132-136; 138-139; 140 a-h, j-m; 141 a; 146 a-h; 147 a-m	1672,08	15,03	1687,11
Ogółem		1672,08	15,03	1687,11

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Masyw Trójgarbu" stanowią wydzielenia leśne: 55 g, n-o, lx; 56 a, g; 60 a, d-d; 61 f, h; 62 a; 63 r, t-w, y; 74 a; 77 a, h; 98 a-b, f; 111 h; 114 g; 118 a-d; 125 h; 128 c; 130 i; 131 c-d; 131A c, f; 137 a-b, f; 140 i, o; 146A a; 147 n (obręb leśny Wałbrzych).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Zawory" został powołany Uchwałą Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 roku *w sprawie utworzenia na terenie województwa wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu* (Dz. Urz. z 1981 r. Nr 5, poz. 46). Obejmuje on wyizolowane, północno-zachodnie pasmo Gór Stołowych. Pasmo położone jest wzdłuż granicy państwa na południe od Obniżenia Mieroszowskiego i wyróżnia się charakterystycznymi formami skalnymi w obrębie wierzchowiny szczytowej, tworzącymi tzw. Mieroszowskie Ściany. Powierzchnia Obszaru wynosi 690 ha. Obszar w całości zlokalizowany jest w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych. Obiekt położony jest na terenie obszarów Natura 2000 - OZW Góry Kamienne PLH020038 i OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010.

Tab. 12. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Zawory"

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Głuszyca	349 a-c, f-g; 350 b-j; 351-353; 354 b, g, i-m; 355 c-i; 356 b-h; 357; 358 f-j, n-r; 359 h, k-n; 360 b, f-g; 361 b-d, g; 362 b-d, h-j; 363 a-i; 364-376	581,82	3,09	584,91
Ogółem		581,82	3,09	584,91

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Zawory" stanowią wydzielenia leśne: 348 n; 349 d; 350 a; 354 a, c-f, h; 355 a-b, j; 356 a; 358 d, l-m; 359 i-j; 360 a, c-d; 361 a, f; 362 a, f-g; 363 j (obręb leśny Głuszyca).

V.1.11.4. OBSZARY NATURA 2000

W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowanych jest sześć obszarów Natura 2000, w tym pięć obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) - Dobromierz PLH020034, Góry Kamienne PLH020038, Masyw Chełmca PLH020057, Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 oraz jeden obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) - Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010.

OZW Dobromierz PLH020034

Powierzchnia obszaru wg SDF: 1 514,58 ha

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 9 maja 2014 roku *w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dobromierz PLH020034* (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 12 maja 2014 r. poz. 2341).

Charakterystyka obszaru

Ostoja OZW Dobromierz PLH020034 obejmuje północno-zachodnią część Pogórza Bolkowsko-Wałbrzyskiego, które w dużej części jest chronione w granicach Książańskiego Parku Krajobrazowego. Osią ekologiczną obszaru są przełomowe doliny Strzegomki oraz Czyżynki, które tworzą głębokie wąwozy porośnięte przez acydofilne i ciepłolubne dąbrowy oraz zboczowe lasy klonowo-lipowe. Obszar został wyznaczony dla ochrony 17 typów siedlisk przyrodniczych oraz 5 gatunków zwierząt. Obficie występują m.in. rzadkie gatunki roślin ciepłolubnych, takich jak: przytulia szorstkoowockowa *Galium pumilum*, perłówka orzęsiona *Melica ciliata*, kukułka bzowa *Dactylorhiza sambucina* i storczyk męski *Orchis mascula*, perłówka siedmiogrodzka *Melica transsilvanica*, kostrzewa blada *Festuca pallens*, rojownik pospolity *Jovibarba sobolifera*, irga zwyczajna *Cotoneaster integerrimus*, naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora*, a także promieniak wilgociomierz *Astraeus hygrometricus*, lnicznik drobnoowocowy *Camelina microcarpa*, listera jajowata *Listera ovata*, podkolan biały *Platanthera bifolia* oraz buławnik mieczolistny *Cephalanthera longifolia*. Grunty ostoi w granicach nadleśnictwa położone są na terenie Książańskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Tab. 13. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Dobromierz PLH020034 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	1; 2 a-b, f, h; 3 b, d; 4 a-f; 5 a-b, d-j; 35 b-c, f-g; 39 a, c-d, g, j-k	103,33	1,76	105,09
Ogółem		103,33	1,76	105,09

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic OZW Dobromierz PLH020034 stanowią wydzielenia leśne: 2 c-d, g; 3 a, c; 4 g; 5 c; 35 a, d, h; 36 b; 39 b, f, h-i; 40 a-b (obręb leśny Wałbrzych).

Przedmioty ochrony obszaru

Do przedmiotów ochrony obszaru OZW Dobromierz PLH020034 w postaci siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* – 0,25 ha,
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) – 41,75 ha,
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe – 3,48 ha,
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*) – 120,73 ha,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe – 1,53 ha.

Do przedmiotów ochrony obszaru w postaci gatunków zwierząt występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należy:

- 1355 wydra *Lutra lutra* – w granicach ostoi odnotowana nad ciekiem Czyżynka (w leśnictwie Świebodzice).

Nie potwierdzono na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych występowania pozostałych przedmiotów ochrony OZW Dobromierz PLH020034, do których należą:

- Siedliska przyrodnicze: 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*), 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri p.p.* i *Bidention p.p.,* 40A0 Subkontynentalne zarośla okołopannońskie - siedlisko priorytetowe, 6110 Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alysso-Sedion*) - siedlisko priorytetowe, 6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*), 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-*

Brometea i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*) - siedlisko priorytetowe, 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie) - siedlisko priorytetowe, 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe, 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petraeae*) - siedlisko priorytetowe,

- Gatunki: 1318 nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*, 1337 bóbr europejski *Castor fiber*, 6177 modraszek telejus *Phengaris teleius*, 6179 modraszek nausitous *Phengaris nausithous.*

Charakterystyka drzewostanów obszaru OZW Dobromierz PLH020034

Typy siedliskowe lasu

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych w granicach obszaru OZW Dobromierz PLH020034 wyróżniono 3 typy siedliskowe lasu. Są to wyłącznie siedliska lasowe wyżynne, z których największe powierzchnie zajmuje las mieszany wyżynny świeży (93%). Pozostałe typy siedliskowe lasu zajmują niewielkie powierzchnie (łącznie 7%) i są to: las wyżynny świeży oraz las łęgowy wyżynny.

Bogactwo gatunkowe

Lasy obszaru OZW Dobromierz PLH020034 charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Dominującą grupą drzewostanów są drzewostany trzy, cztero- i więcej gatunkowe, pokrywające 53% powierzchni leśnej zalesionej obszaru. Większe powierzchnie (34%) zajmują również drzewostany dwugatunkowe. Pozostałą powierzchnię leśną zalesioną ostoi (13%) porastają drzewostany jednogatunkowe.

Gatunki panujące i rzeczywiste składy gatunkowe

Głównym gatunkiem panującym w drzewostanach obszaru OZW Dobromierz PLH020034 jest dąb, zajmujący 77% powierzchni leśnej zalesionej. Większy udział powierzchniowy posiadają również sosna (8%) i świerk (6%). Pozostałe gatunki panujące w drzewostanach ostoi mają już mniejszy udział powierzchniowy (poniżej 5%). W tej grupie gatunków znalazły się m.in.: lipa, buk, brzoza, modrzew i olsza.

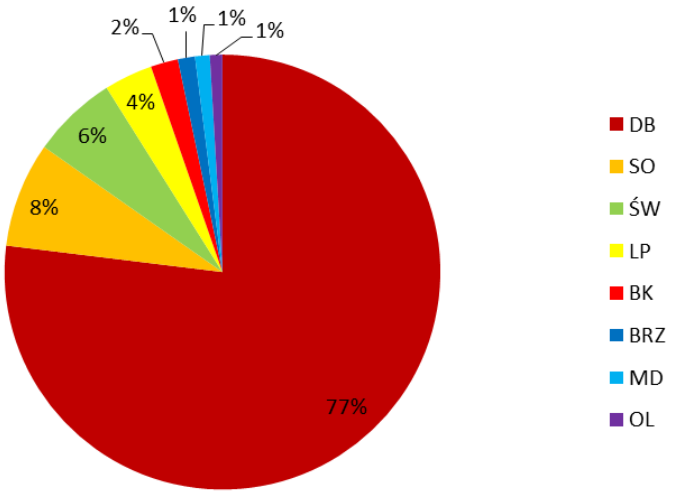

Ryc. 4. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Dobromierz PLH020034

Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w obszarze OZW Dobromierz PLH020034 różni się od struktury powierzchni gatunków panujących tego obszaru. Dominującym gatunkiem rzeczywistym jest dąb, zajmujący 66% powierzchni leśnej zalesionej. Większy udział powierzchniowy posiadają również buk (8%), sosna (6%) i lipa (6%). Z pozostałych gatunków rzeczywistych budujących drzewostany ostoi występują m.in.: świerk, jawor, modrzew, brzoza, a także olsza czarna, grab, klon, jodła, sosna czarna, czereśnia, olsza szara, wierzba, jesion i wiąz.

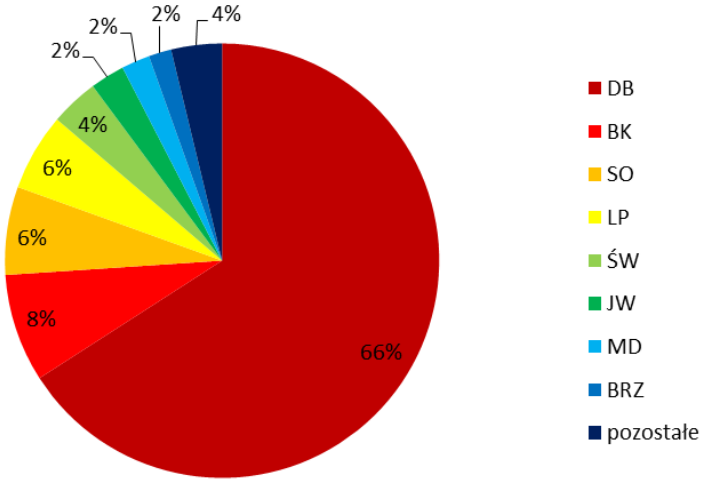

Ryc. 5. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Dobromierz PLH020034

Zgodność składu gatunkowego

W wyniku oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów obszaru OZW Dobromierz PLH020034 z typem siedliskowym lasu stwierdzono, że drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 76% powierzchni, drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem obejmują 17% powierzchni, zaś drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 8% powierzchni leśnej zalesionej obszaru.

Budowa pionowa

Duża część drzewostanów obszaru OZW Dobromierz PLH020034 to drzewostany jednopiętrowe, wykształcone na 44% powierzchni. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 56% powierzchni.

Wiek drzewostanów

Średni wiek drzewostanów w obszarze OZW Dobromierz PLH020034 wynosi 101 lat. W obszarze wyraźnie dominują drzewostany w klasie odnowienia, których udział powierzchniowy wynosi 56%. Większe powierzchnie obejmują również drzewostany w V klasie wieku, zajmujące 15% powierzchni leśnej zalesionej. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w wieku powyżej 140 lat i drzewostany w klasie do odnowienia.

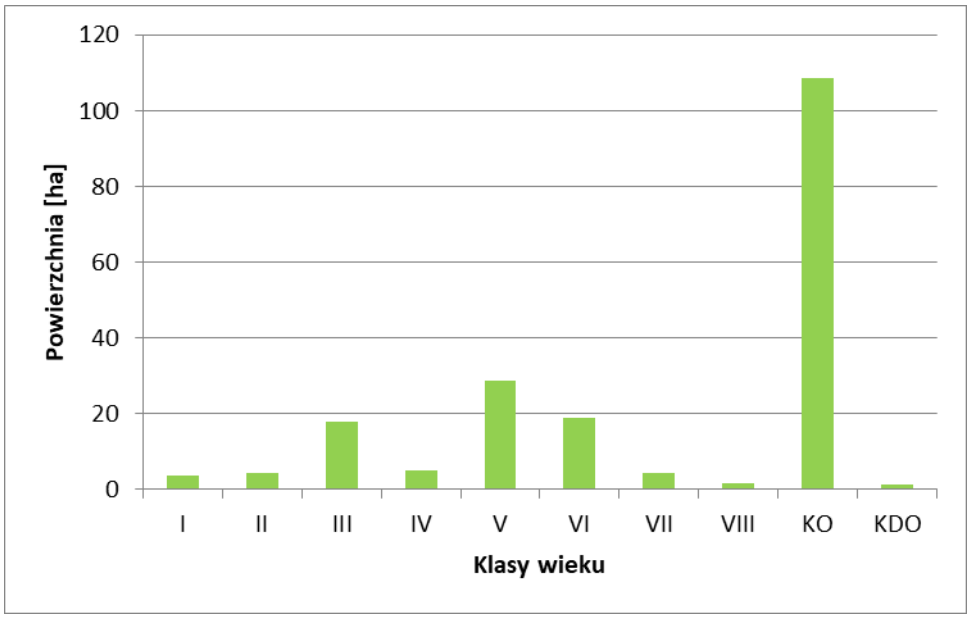

Ryc. 6. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Dobromierz PLH020034

OZW Góry Kamienne PLH020038

Powierzchnia obszaru wg SDF: 24 098,85 ha

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 29 września 2014 roku *w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Kamienne PLH020038* (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 1 października 2014 r. poz. 4024).

Charakterystyka obszaru

Ostoja OZW Góry Kamienne PLH020038 obejmuje stare, wulkaniczne Góry Kamienne oraz niewielką część piaskowców Gór Stołowych (Zawory). Jest to głównie teren górzysty, w większości pokryty przez półnaturalne łąki oraz zbiorowiska leśne. Krajobraz jest silnie zróżnicowany, strome stożki gór oddzielają głębokie doliny potoków, a malowniczo położone w szerszych dolinach wsie okalają rozległe łąki kośne i pastwiska. Na terenie Gór Kamiennych stwierdzono występowanie 17 typów siedlisk przyrodniczych, zajmujących

w sumie prawie 50% powierzchni obszaru. Główne siedliska naturalne to lasy *Tilio-Acerion*, mezo- i eutroficzne buczyny oraz bory bagienne. Wśród półnaturalnych siedlisk nieleśnych występują ekstensywnie użytkowane podgórskie łąki należące do związku *Arrhenatherion* oraz łąki trzęślicowe, a także bogate gatunkowo murawy bliźniczkowe z kostrzewą czerwoną *Festuca rubra*, które pokrywają większość pastwisk. Obszar jest szczególnie cenny dla ochrony rzadkich w kraju podgórskich łąk *Polygono-Trisetion* oraz naskalnych muraw nawapiennych ze związku *Alysso-Sedion*. Kamienne Góry stanowią również bardzo ważną część korytarza ekologicznego Sudetów, jako jedyny, dobrze zachowany obszar pomiędzy Karkonoszami i Górami Stołowymi. Grunty ostoi w granicach nadleśnictwa w znacznym zakresie pokrywają się z terenem OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 oraz Parkiem Krajobrazowym Sudetów Wałbrzyskich i jego otuliną. Ponadto w granicach ostoi znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Zawory".

Tab. 14. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Góry Kamienne PLH020038 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	234; 235 a-b; 236-239; 241 b; 242-243; 244 b, d-g, i-j; 245; 246 b, d-f, h, j; 247 b-f; 248 b-o; 249; 250 b-d, g-i; 251-264; 265 b-k; 266-273; 277 d-j, l-n; 278-279; 280 b-j; 281 a-ax; 282 a, c, f-g, i-l, o, r; 283; 284 b-f, h-j, m; 285-288; 289 a-f, h; 290 a-d; 291-292; 292A; 293-300; 301 d-f, i, k, m-n, r; 302; 303 a-ax, fx; 304-316; 317 a, c-t; 318 b-j; 319-324; 325 a-d	1877,01	48,26	1925,27
Głuszyca	134 a-g; 135 a-d, g; 136 a-c, f-i; 137 d-i; 138 f-k; 139 a, d-g; 140 a-d; 142-152; 153 a-k, n-p; 154; 155 a-b, d-g; 156-158; 159 b-j; 160-201; 201A; 202-281; 282 b-c; 283-285; 286 b-f; 287 a-m; 288-332; 333 a-k, m-n; 334-339; 340 a-g, j-t, x; 341-345; 346 b-c, g-h; 347-380	5151,76	213,41	5365,17
Ogółem		7028,77	261,67	7290,44

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic OZW Góry Kamienne PLH020038 stanowią wydzielenia leśne: 225 b, g; 235 c; 241 a; 244 a, c, h; 246 a, c, g, i; 247 a; 248 a; 250 f; 265 a; 277 a, k; 280 a; 282 b, d, h, m-n, p, s-t, cx; 284 a, g; 289 g; 290 f; 301 a-c, g-h, j, l; 317 b; 318 a (obręb leśny Wałbrzych) oraz 135 f; 136 d; 137 a; 138 a, c-d; 139 b-c; 140 f; 155 c; 159 a; 282 a; 286 a; 333 l; 340 w, y; 346 a, d-f (obręb leśny Głuszyca).

Przedmioty ochrony obszaru

Do przedmiotów ochrony obszaru OZW Góry Kamienne PLH020038 w postaci siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie) - siedlisko priorytetowe – 6,42 ha,

- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) – 7,41 ha,
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – 22,11 ha,
- 6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*) – 96,27 ha,
- 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe – 2,06 ha,
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* – 0,88 ha,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) – 629,12 ha,
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*) – 262,25 ha,
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe – 241,07 ha,
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne - siedlisko priorytetowe – 4,12 ha,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe – 48,03 ha.

Do przedmiotów ochrony obszaru w postaci gatunków zwierząt występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 1060 czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* - odnotowany na pojedynczych stanowiskach w leśnictwach: Glinik, Sokołowsko, Unisław.
- 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* – notowana nad ciekami: Rybna (w leśnictwie Jedlinka), Złota Woda (w leśnictwie Łomnica) oraz Ścinawka i jej dopływ spod góry Stachoń (w leśnictwie Unisław).
- 1308 mopek *Barbastella barbastellus* – liczne obserwacje gatunku odnotowano w leśnictwach Sokołowsko, Unisław.
- 1323 nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* – pojedyncze obserwacje gatunku odnotowano w leśnictwie Glinik.
- 1324 nocek duży *Myotis myotis* – najliczniejsze obserwacje gatunku odnotowano w leśnictwie Sokołowsko, ponadto obserwowany w leśnictwach: Glinica, Glinik, Unisław.
- 1355 wydra *Lutra lutra* – w granicach ostoi notowana nad ciekami: Lesk, Miła (w leśnictwie Glinik), dopływ Jedliny spod Czarnej Góry (w leśnictwie Glinica), Rybna (w leśnictwie Jedlinka), Złota Woda i jej dopływ spod Radosnej (w leśnictwie Łomnica), Sokołowiec (w leśnictwie Sokołowsko), Ścinawka i jej dopływ spod góry Stachoń (w leśnictwie Unisław), Ścinawka (w leśnictwie Mieroszów).

- 6177 modraszek telejus *Phengaris teleius* – odnotowany na jednym stanowisku w leśnictwie Mieroszów.
- 6179 modraszek nausitous *Phengaris nausithous* - odnotowany na kilku stanowiskach w leśnictwach: Glinik, Unisław, Mieroszów.

Nie potwierdzono na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych występowania pozostałych przedmiotów ochrony OZW Góry Kamienne PLH020038, do których należą:

- Siedliska przyrodnicze: 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*), 6110 Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alysso-Sedion*) - siedlisko priorytetowe, 6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*), 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*) - siedlisko priorytetowe, 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, 8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania, 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*),
- Gatunki: 1084 pachnica dębowa *Osmoderma eremita,* 1303 podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, 1321 nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*.

Charakterystyka drzewostanów obszaru OZW Góry Kamienne PLH020038

Typy siedliskowe lasu

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych w granicach obszaru OZW Góry Kamienne PLH020038 wyróżniono 8 typów siedliskowych lasu. Są to zarówno siedliska lasowe górskie, z których największe powierzchnie zajmuje las mieszany górski świeży (65%), jak i siedliska borowe górskie, z dominującym typem boru mieszanego górskiego świeżego (20%). Typ siedliskowy lasu o większym udziale to las górski świeży (14%). Pozostałe typy siedliskowe lasu zajmują niewielkie powierzchnie poniżej 1%.

Bogactwo gatunkowe

Lasy obszaru OZW Góry Kamienne PLH020038 charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Dominującą grupą drzewostanów są drzewostany trzy, cztero- i więcej gatunkowe, pokrywające 53% powierzchni leśnej zalesionej obszaru. Większe powierzchnie (32%) zajmują również drzewostany dwugatunkowe. Pozostałą powierzchnię leśną zalesioną ostoi (15%) porastają drzewostany jednogatunkowe.

Gatunki panujące i rzeczywiste składy gatunkowe

Głównym gatunkiem panującym w drzewostanach obszaru OZW Góry Kamienne PLH020038 jest świerk, zajmujący 76% powierzchni leśnej zalesionej. Większy udział powierzchniowy posiada również buk (16%). Pozostałe gatunki panujące w drzewostanach ostoi posiadają udział powierzchniowy poniżej 5%. W tej grupie gatunków znalazły się m.in.: jawor, modrzew, brzoza, a także sosna, jesion, olsza czarna, jodła, jarząb, sosna czarna, lipa oraz dąb.

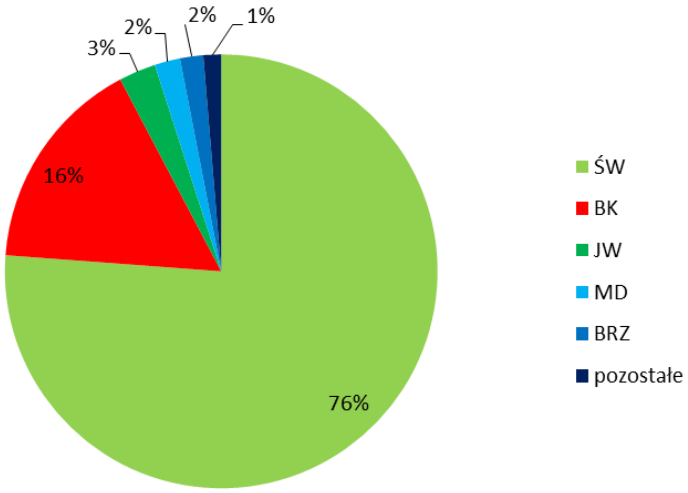

Ryc. 7. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Góry Kamienne PLH020038

Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w obszarze OZW Góry Kamienne PLH020038 jest zbliżona do struktury powierzchni gatunków panujących tego obszaru. Dominującym gatunkiem rzeczywistym jest świerk, zajmujący 60% powierzchni leśnej zalesionej oraz buk (23%). Większy udział powierzchniowy posiadają również modrzew i jawor (odpowiednio po 5%). Do pozostałych gatunków rzeczywistych budujących drzewostany ostoi należą: brzoza, sosna, jodła, jawor, jesion, olsza czarna, dąb, jarząb, klon, osika, lipa, sosna czarna, daglezja, olsza szara, wiąz, grab, wierzba, sosna wejmutka, czereśnia, kasztanowiec biały.

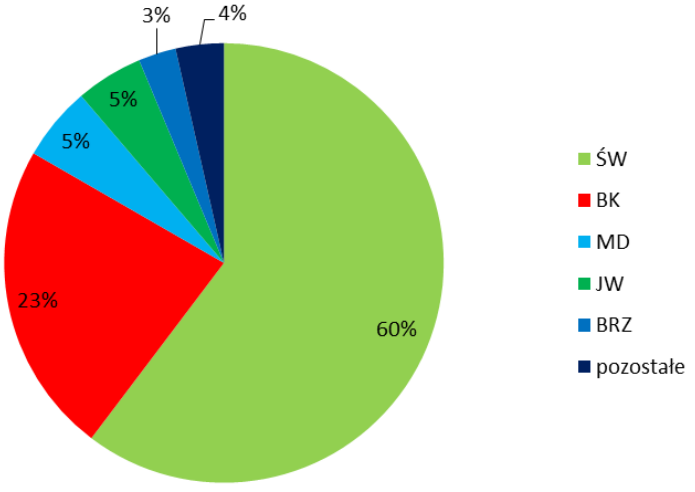

Ryc. 8. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Góry Kamienne PLH020038

Zgodność składu gatunkowego

W wyniku oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów obszaru OZW Góry Kamienne PLH020038 z typem siedliskowym lasu stwierdzono, że drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 39% powierzchni, drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem - 59% powierzchni, zaś drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 2% powierzchni leśnej zalesionej obszaru.

Budowa pionowa

Większość drzewostanów obszaru OZW Góry Kamienne PLH020038 to drzewostany jednopiętrowe, wykształcone na 64% powierzchni. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 36% powierzchni.

Wiek drzewostanów

Średni wiek drzewostanów w obszarze OZW Góry Kamienne PLH020038 wynosi 80 lat. W obszarze wyraźnie dominują drzewostany w klasie odnowienia, których udział powierzchniowy wynosi 32%. Większe powierzchnie obejmują również drzewostany w III klasie wieku, zajmujące 16% powierzchni leśnej zalesionej. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w wieku powyżej 140 lat.

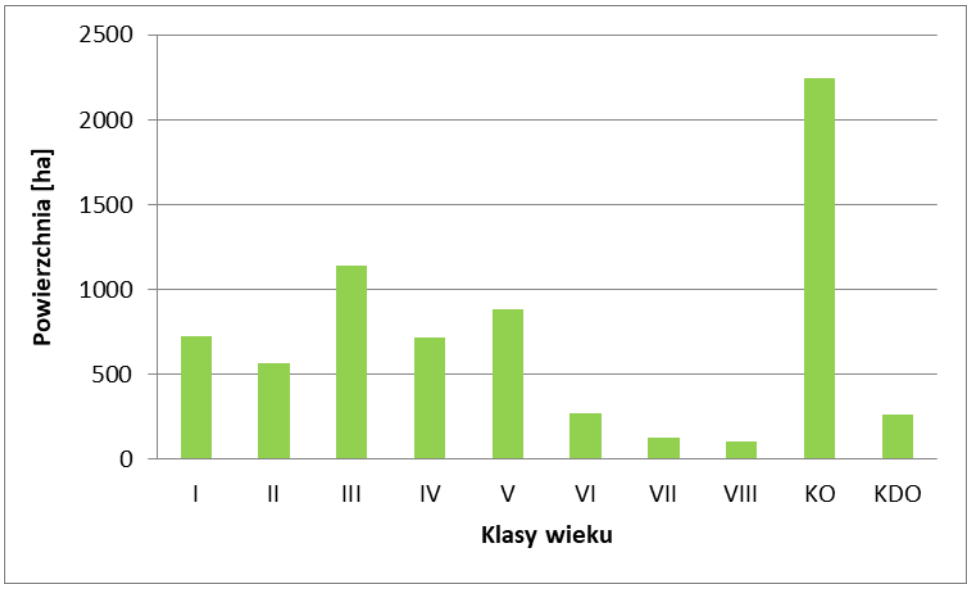

Ryc. 9. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Góry Kamienne PLH020038

OZW Masyw Chełmca PLH020057

Powierzchnia obszaru wg SDF: 1 432,45 ha

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 8 kwietnia 2014 roku *w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Masyw Chełmca PLH020057* (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 11 kwietnia 2014 r. poz. 1892), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 czerwca 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 6 czerwca 2016 r. poz. 2724).

Charakterystyka obszaru

Ostoja obejmuje górę Chełmiec oraz przylegające do niej mniejsze wzniesienia. Mimo niezbyt wielkiego wyniesienia nad poziom morza, wysokości względne są tu znaczne, a stoki mają duże nachylenie. Szczytowe partie Masywu Chełmca w większości porośnięte są dobrze zachowanymi zbiorowiskami lasów liściastych. Rumowiska porastają lasy jaworowe i bukowe. Północne stoki Chełmca Małego bogatsze w wysięki umożliwiają wykształcenie się żyznej buczyny. Najbardziej strome północne i północno-wschodnie stoki Chełmca porastają jaworzyny. Na północ od kopuły Chełmca znajduje się kompleks łęgów podgórskich z dobrze zachowanym runem, rozciągający się na dużej powierzchni bogatej w sieć drobnych strumieni. Lasy Chełmca stanowią miejsce gniazdowania i żerowania wielu gatunków ptaków i nietoperzy. W północnej części Masywu Chełmca, przy Konradowie (dzielnicy Szczawna-Zdroju), znajdują się sztolnie będące miejscem zimowania rzadkich gatunków nietoperzy. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowany jest cały obszar OZW Masyw Chełmca PLH020057. Grunty ostoi w znacznym zakresie pokrywają się z terenem OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 oraz Obszarem Chronionego Krajobrazu „Kopuły Chełmca".

Tab. 15. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Masyw Chełmca PLH020057 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	159 f-i, k-l; 160-164; 164A; 165; 165A a-c, h-p; 166 c-l, t, y; 167-170; 172-174; 176-177; 178 a; 179 b-i; 180 a-d, g; 181-196; 197 f-g; 205 l, n	773,29	2,69	775,98
Ogółem		773,29	2,69	775,98

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic OZW Masyw Chełmca PLH020057 stanowią wydzielenia leśne: 54 o; 158 p; 159 a-d, j, m; 165A d-g; 166 a-b; 171 c-f; 175 g-h, l; 178 b-f, h, p; 179 a; 180 f, h; 197 a-d; 198 b-c; 199 d; 200 b (obręb leśny Wałbrzych).

Przedmioty ochrony obszaru

Do przedmiotów ochrony obszaru OZW Masyw Chełmca PLH020057 w postaci siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – 1,76 ha,
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* – 0,04 ha,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) – 251,34 ha,

- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*) – 16,42 ha,
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe – 19,46 ha,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe – 35,12 ha.

Do przedmiotów ochrony obszaru w postaci gatunków zwierząt występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 1308 mopek *Barbastella barbastellus* – w granicach ostoi odnotowano pojedyncze obserwacje gatunku (leśnictwo Biały Kamień).
- 1318 nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme* – odnotowany w obrębie Sztolni Gustaw (leśnictwo Biały Kamień).

Nie potwierdzono na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych występowania pozostałych przedmiotów ochrony OZW Masyw Chełmca PLH020057, do których należą:

- Siedliska przyrodnicze: 8230 Pionierskie murawy na skałach krzemianowych (*Arabidopsidion thalianae*).
- Gatunki: 1323 nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii,* 1324 nocek duży *Myotis myotis*.

Charakterystyka drzewostanów obszaru OZW Masyw Chełmca PLH020057

Typy siedliskowe lasu

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych w granicach obszaru OZW Masyw Chełmca PLH020057 wyróżniono 5 typów siedliskowych lasu. Są to wyłącznie siedliska lasowe górskie, z których największe powierzchnie zajmuje las mieszany górski świeży (58%) oraz las górski świeży (39%). Pozostałe typy siedliskowe lasu, zajmujące niewielkie powierzchnie (poniżej 5%) to: las górski wilgotny, las łęgowy górski i ols jesionowy górski.

Bogactwo gatunkowe

Lasy obszaru OZW Masyw Chełmca PLH020057 charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Dominującą grupą drzewostanów są drzewostany cztero- i więcej gatunkowe, pokrywające 37% powierzchni leśnej zalesionej obszaru. Większe powierzchnie (36%) zajmują również drzewostany trzygatunkowe. Pozostałą powierzchnię leśną zalesioną ostoi (27%) porastają drzewostany jedno- i dwugatunkowe.

Gatunki panujące i rzeczywiste składy gatunkowe

Głównym gatunkiem panującym w drzewostanach obszaru OZW Masyw Chełmca PLH020057 jest świerk, zajmujący 50% powierzchni leśnej zalesionej. Większy udział powierzchniowy posiada również buk (33%).

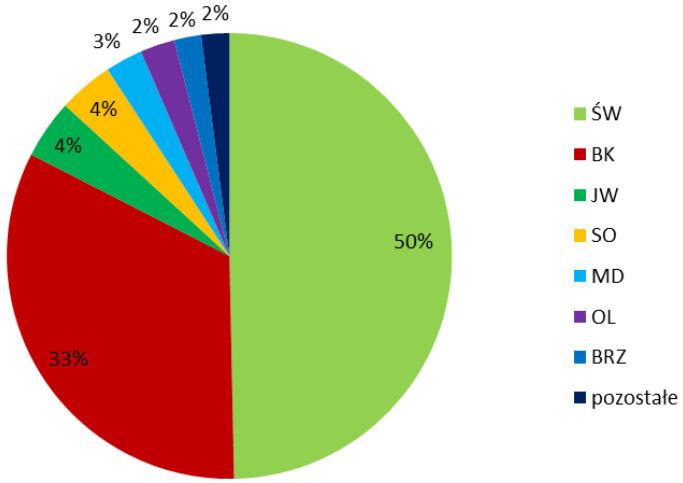

Ryc. 10. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Masyw Chełmca PLH020057

Pozostałe gatunki panujące w drzewostanach ostoi posiadają udział powierzchniowy poniżej 5%. W tej grupie gatunków znalazły się m.in.: jawor, sosna, modrzew, olsza czarna, brzoza, a także jesion, dąb, jodła, sosna czarna.

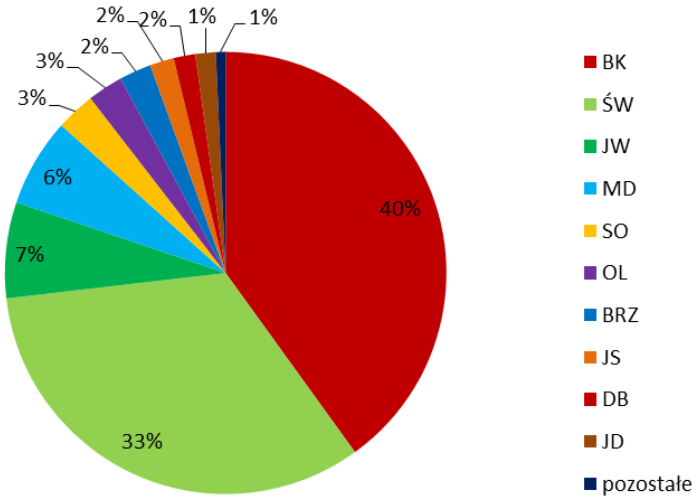

Ryc. 11. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Masyw Chełmca PLH020057

Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w obszarze OZW Masyw Chełmca PLH020057 różni się od struktury powierzchni gatunków panujących tego obszaru. Dominującym gatunkiem rzeczywistym jest buk, zajmujący 40% powierzchni leśnej zalesionej oraz świerk (33%). Większy udział powierzchniowy posiadają również jawor (7%) i modrzew (6%). Z pozostałych gatunków rzeczywistych budujących drzewostany ostoi

występują m.in.: sosna, olsza czarna, brzoza, jesion, dąb, jodła oraz osika, wiąz, dąb czerwony, sosna czarna, olsza szara i grab.

Zgodność składu gatunkowego

W wyniku oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów obszaru OZW Masyw Chełmca PLH020057 z typem siedliskowym lasu stwierdzono, że drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 49% powierzchni, drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem - 48% powierzchni, zaś drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 3% powierzchni leśnej zalesionej obszaru.

Budowa pionowa

Większość drzewostanów obszaru OZW Masyw Chełmca PLH020057 to drzewostany jednopiętrowe, wykształcone na 60% powierzchni. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 40% powierzchni.

Wiek drzewostanów

Średni wiek drzewostanów w obszarze OZW Masyw Chełmca PLH020057 wynosi 83 lata. W obszarze wyraźnie dominują drzewostany w klasie odnowienia, których udział powierzchniowy wynosi 39%. Większe powierzchnie obejmują również drzewostany w IV klasie wieku, zajmujące 15% powierzchni leśnej zalesionej. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w VII klasie wieku i drzewostany w klasie do odnowienia.

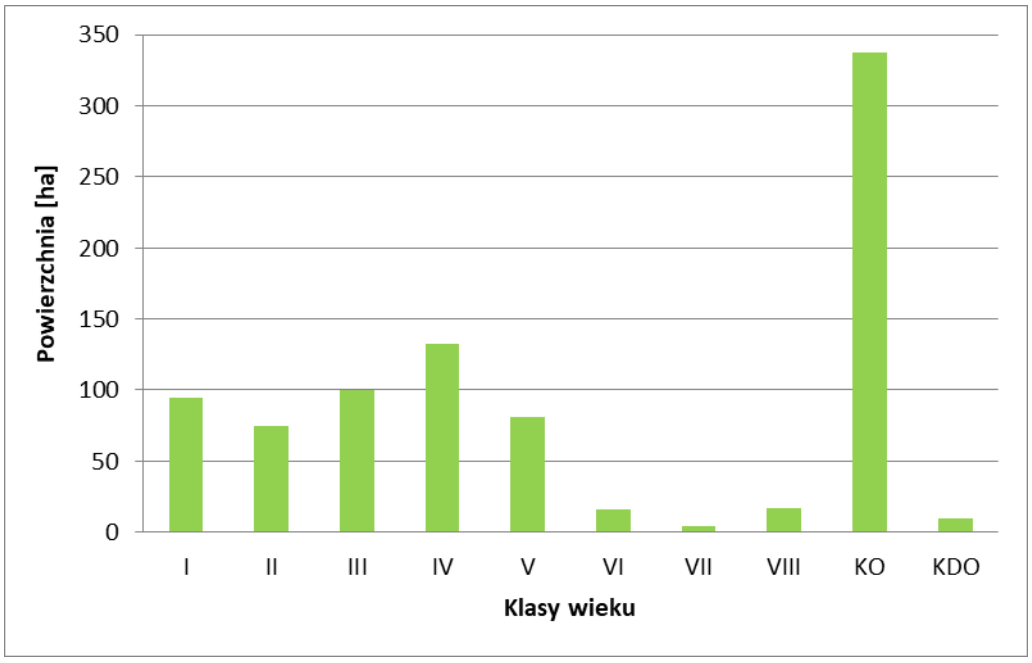

Ryc. 12. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Masyw Chełmca PLH020057

OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071

Powierzchnia obszaru wg SDF: 21 324,86 ha

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 23 września 2014 roku *w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071* (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 24 września 2014 r. poz. 3941), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 16 lutego 2017 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 17 lutego 2017 r. poz. 802).

Charakterystyka obszaru

Obszar OZW Nietoperzy Gór Sowich obejmuje zasięgiem północną część grzbietu głównego Gór Sowich od Przełęczy Walimskiej (750 m n.p.m.) do Przełęczy Woliborskiej (711 m n.p.m.) oraz w osobnej eksklawie masyw Włodarza. Kulminację całego pasma oraz całej północnej części Sudetów Środkowych stanowi Wielka Sowa (1015 m n.p.m.). Na terenie obszaru zlokalizowane są cenne obiekty, stanowiące zimowiska nietoperzy: mopka *Barbastella barbastellus*, nocka dużego *Myotis myotis*, nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii.* Pod względem liczebności nietoperzy do najważniejszych miejsc ochrony należą: Góra Wapienna, Sztolnia w Podlesiu, Kompleks Osówka, Kompleks Rzeczka, Sztolnia w Gontowej. Kolonia nocka dużego zimuje poza granicami obszaru, w budynku mieszkalnym w Rościszowie, a teren ostoi stanowi dla tego gatunku miejsce rozrodu. Poza gatunkami nietoperzy na terenie ostoi zlokalizowano cenne stanowiska motyli: modraszka telejusa *Phengaris teleius* oraz modraszka nausitousa *Phengaris nausitous.* Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 13 typów siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowany jest zachodni fragment ostoi OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071. Grunty ostoi w granicach nadleśnictwa pokrywają się w większości z Obszarem Chronionego Krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie" oraz Parkiem Krajobrazowym Gór Sowich.

Tab. 16. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Głuszyca	1-65; 67; 68 a-d, g-j; 68A b; 70-73; 74 a-l, n, p-t; 75-85; 86 a-d; 87-89; 90 a-i, k-l; 91-96; 97 c-h; 98 a-b, d; 99-110; 111 a-c, f; 112-114; 115 a-f; 116-129	2530,29	43,39	2573,68
Ogółem		2530,29	43,39	2573,68

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 stanowią wydzielenia leśne: 68 f; 68A a; 69 c; 74 m, o; 86 f; 90 j, m; 97 a-b, i-j; 98 c; 111 d; 115 g-l (obręb leśny Głuszyca).

Przedmioty ochrony obszaru

Do przedmiotów ochrony obszaru OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 w postaci siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) – 0,11 ha,
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – 22,74 ha,
- 6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*) – 2,41 ha,
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* – 0,57 ha,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) – 490,58 ha,
- 9130 Żyzne buczyny (Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion) – 13,68 ha,
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) – 4,90 ha,
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe – 12,66 ha,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe – 27,20 ha.

Do przedmiotów ochrony obszaru w postaci gatunków zwierząt występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 1308 mopek *Barbastella barbastellus* – notowany na rozległym areale leśnym ostoi, w leśnictwach: Sowie Góry, Jedlinka, Głuszyca.
- 1323 nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* – pojedyncze obserwacje gatunku odnotowano w leśnictwach: Sowie Góry, Jedlinka, Głuszyca.
- 1324 nocek duży *Myotis myotis* – notowany na rozległym areale leśnym ostoi, w leśnictwach: Sowie Góry, Jedlinka, Głuszyca.

Nie potwierdzono na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych występowania pozostałych przedmiotów ochrony OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, do których należą:

- Siedliska przyrodnicze: 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*), 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*), 9410 Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis*, część - zbiorowiska górskie).
- Gatunki: 4066 zanokcica serpentynowa *Asplenium adulterinum,* 6179 modraszek nausitous *Phengaris nausithous,* 6177 modraszek telejus *Phengaris teleius.*

Charakterystyka drzewostanów obszaru OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071

Typy siedliskowe lasu

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych w granicach obszaru OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 wyróżniono 6 typów siedliskowych lasu. Są to zarówno siedliska lasowe górskie, z których największe powierzchnie zajmuje las mieszany górski świeży (68%) i las górski świeży (19%), jak i siedliska borowe górskie, z dominującym typem boru mieszanego górskiego świeżego (9%). Pozostałe typy siedliskowe lasu, zajmujące niewielkie powierzchnie (poniżej 3%) to: bór górski świeży, las górski wilgotny, las mieszany górski wilgotny.

Bogactwo gatunkowe

Lasy obszaru OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 charakteryzują się niewielkim zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Dominującą grupą drzewostanów są drzewostany dwugatunkowe, pokrywające 50% powierzchni leśnej zalesionej obszaru. Większe powierzchnie (27%) zajmują również drzewostany trzygatunkowe. Pozostałą powierzchnię leśną zalesioną ostoi porastają drzewostany jednogatunkowe (12%) oraz cztero- i więcej gatunkowe (11%).

Gatunki panujące i rzeczywiste składy gatunkowe

Głównym gatunkiem panującym w drzewostanach obszaru OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 jest świerk, zajmujący 65% powierzchni leśnej zalesionej. Większy udział powierzchniowy posiada również buk (29%). Pozostałe gatunki panujące w drzewostanach ostoi posiadają udział powierzchniowy poniżej 3%. W tej grupie gatunków znalazły się m.in.: brzoza, jawor oraz olsza czarna, modrzew, dąb, olsza szara, klon, osika.

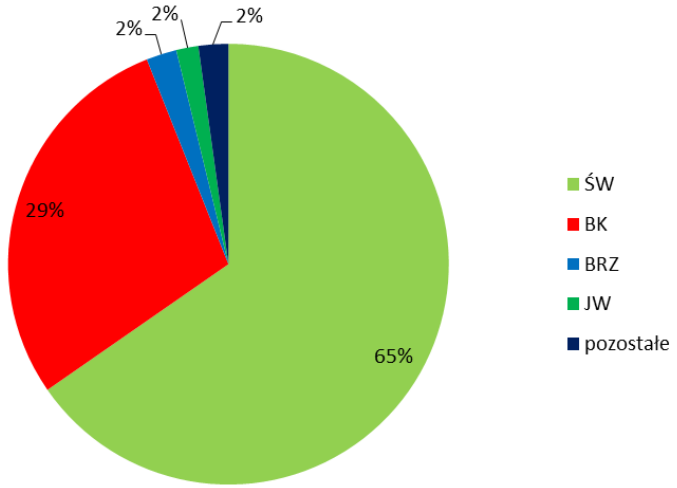

Ryc. 13. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071

Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w obszarze OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 jest zbliżona do struktury powierzchni gatunków panujących tego obszaru. Dominującym gatunkiem rzeczywistym jest świerk, zajmujący 52% powierzchni leśnej zalesionej. Większy udział powierzchniowy posiada również buk (36%). Z pozostałych gatunków rzeczywistych budujących drzewostany ostoi występują m.in.: jawor, brzoza, modrzew, olsza czarna oraz dąb, jodła, jesion, lipa, klon, osika, jarząb, daglezja, sosna, olsza szara, wierzba i czereśnia.

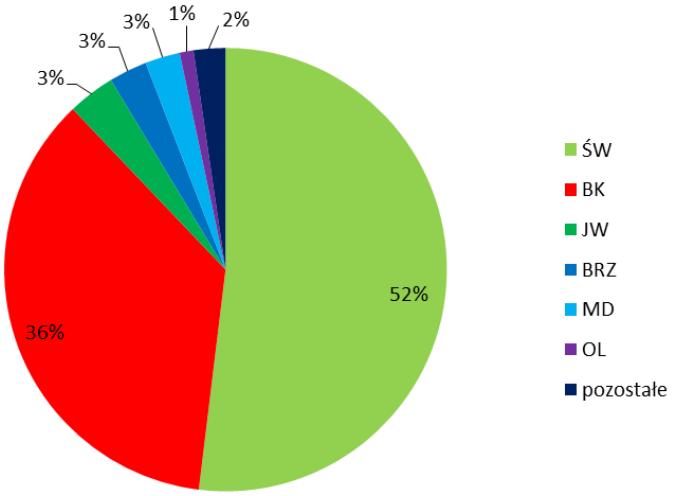

Ryc. 14. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071

Zgodność składu gatunkowego

W wyniku oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów obszaru OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 z typem siedliskowym lasu stwierdzono, że drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 49% powierzchni, drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem - 50% powierzchni, zaś drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 1% powierzchni leśnej zalesionej obszaru.

Budowa pionowa

Większość drzewostanów obszaru OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 to drzewostany jednopiętrowe, wykształcone na 71% powierzchni. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 28% powierzchni. Pozostałą powierzchnię zajmują drzewostany dwupiętrowe.

Wiek drzewostanów

Średni wiek drzewostanów w obszarze OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 wynosi 71 lat. W obszarze wyraźnie dominują drzewostany w klasie odnowienia, których udział powierzchniowy wynosi 25%. Większe powierzchnie obejmują również drzewostany w III klasie wieku, zajmujące 17% powierzchni leśnej zalesionej. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w VII i VIII klasie wieku.

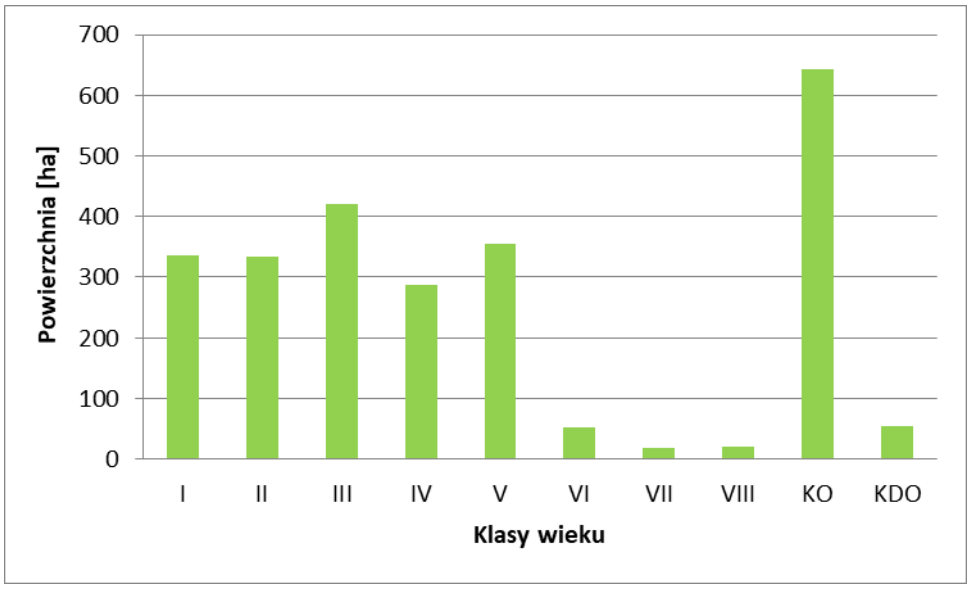

Ryc. 15. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071

OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020

Powierzchnia obszaru wg SDF: 240,28 ha

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 17 września 2013 roku *w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020* (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 19 września 2013 r. poz. 5016), zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 sierpnia 2016 roku (Dz. Urz. Woj. Doln. z dnia 3 sierpnia 2016 r. poz. 3807).

Charakterystyka obszaru

Ostoja OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 obejmuje obszar położony pomiędzy Wałbrzychem na południu, Świebodzicami na północy, Zamkiem Książ na wschodzie oraz doliną Czyżynki na zachodzie. Na terenie ostoi występują głębokie nawet na 80 m doliny utworzone przez Szczawnik i Pełcznicę, a porastające je lasy w dużej mierze mają charakter naturalny. Zbiorowiska leśne pokrywają niemal całą powierzchnię ostoi. Spośród nich najliczniej występują dobrze zachowane jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach *Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*. Występują tu także kwaśne buczyny *Luzulo-Fagenion*, lasy łęgowe *Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion*, grądy *Galio-Carpinetum*, kwaśne dąbrowy *Quercetea robori-petraeae* i ciepłolubne dąbrowy *Quercetalia pubescenti-petraeae.* Dodatkowo występują ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* oraz pionierskie murawy na skałach krzemianowych *Arabidopsidion thalianae*, a także murawy naskalne z kostrzewą bladą *Asplenio septentrionalis-Festucion pallentis* na podłożach bezwapiennych. Niewielkie powierzchnie nieleśne porastają łąki świeże *Arrhenatherion elatioris*. Obszar jest również

istotny dla zachowania wiosenno-letnich siedlisk trzech gatunków nietoperzy: mopka *Barbastella barbastellus*, nocka dużego *Myotis myotis*, nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii*, które w obrębie drzewostanów o zróżnicowanej strukturze przestrzennej znajdują optymalne warunki występowania. W północnej części obszaru w pobliżu zbiegu Szczawnika i Pełcznicy stwierdzana jest sporadyczna obecność wydry *Lutra lutra*. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowany jest cały obszar OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020. Grunty ostoi w znacznym zakresie pokrywają się z terenem rezerwatu przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha" oraz Książańskim Parkiem Krajobrazowym.

Tab. 17. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej KE nr 2019/18 z dnia 14 grudnia 2018 r.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	12 b-h; 13 a-f, i; 15 a-c, f, h-m, o-p; 16 a-g; 17 a-c, f-h; 18; 19 a-d, g-h, l; 20 a, d-f; 21 b; 22 a, d	172,57	1,87	174,44
Ogółem		172,57	1,87	174,44

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 stanowią wydzielenia leśne: 12 a; 16 h; 17 d, i; 19 f, m; 20 b-c; 21 a, c-f; 22 b-c, f-g, i-j; 23 d; 24 d, i; 28 k-l (obręb leśny Wałbrzych).

Przedmioty ochrony obszaru

Do przedmiotów ochrony obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 w postaci siedlisk przyrodniczych występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) – 0,24 ha,
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – 0,45 ha,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) – 21,52 ha,
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) – 40,07 ha,
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe – 72,09 ha,
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*) – 51,16 ha,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe – 8,12 ha,

- 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petraeae*) - siedlisko priorytetowe – 1,70 ha.

Do przedmiotów ochrony obszaru w postaci gatunków zwierząt występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- 1308 mopek *Barbastella barbastellus* – notowany na terenach leśnych w obrębie całej ostoi (leśnictwo Świebodzice).
- 1323 nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* – pojedyncze obserwacje gatunku odnotowano w południowo-zachodniej części ostoi (leśnictwo Świebodzice).
- 1324 nocek duży *Myotis myotis* – notowany na terenach leśnych w obrębie całej ostoi (leśnictwo Świebodzice).

Charakterystyka drzewostanów obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020

Typy siedliskowe lasu

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych w granicach obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 wyróżniono 3 typy siedliskowe lasu. Są to wyłącznie siedliska lasowe wyżynne: las mieszany wyżynny świeży (56%), las wyżynny świeży (43%) oraz las wyżynny wilgotny (1%).

Bogactwo gatunkowe

Lasy obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Dominującą grupą drzewostanów są drzewostany cztero- i więcej gatunkowe, pokrywające 53% powierzchni leśnej zalesionej obszaru. Większe powierzchnie (40%) zajmują również drzewostany trzygatunkowe. Pozostałą powierzchnię leśną zalesioną ostoi (7%) porastają drzewostany jedno- i dwugatunkowe.

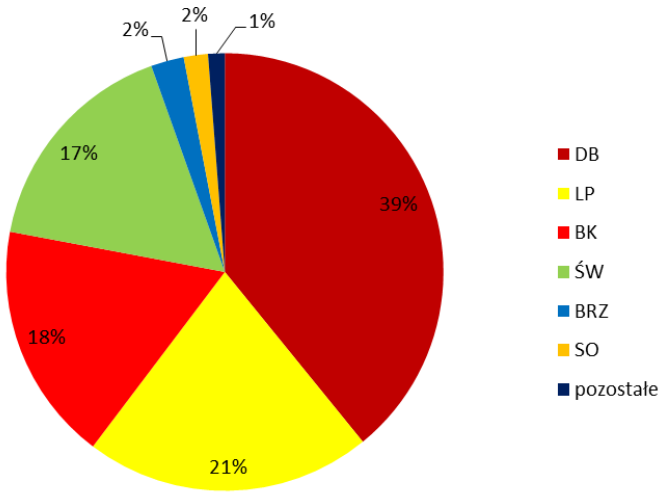

Ryc. 16. Struktura powierzchni gatunków panujących w OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020

Gatunki panujące i rzeczywiste składy gatunkowe

Głównym gatunkiem panującym w drzewostanach obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 jest dąb, zajmujący 39% powierzchni leśnej zalesionej. Większy udział powierzchniowy posiadają również lipa (21%), buk (18%) i świerk (17%). Pozostałe gatunki panujące w drzewostanach ostoi posiadają udział powierzchniowy poniżej 3%. W tej grupie gatunków znalazły się m.in.: brzoza, sosna oraz modrzew, jesion, osika, olsza szara i jawor.

Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w obszarze OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 jest zbliżona do struktury powierzchni gatunków panujących tego obszaru. Dominującym gatunkiem rzeczywistym jest dąb, zajmujący 31% powierzchni leśnej zalesionej oraz buk (28%). Większy udział powierzchniowy posiadają również lipa (17%) i świerk (12%). Z pozostałych gatunków rzeczywistych budujących drzewostany ostoi występują m.in.: brzoza, jawor, sosna, modrzew oraz olsza czarna, jesion, olsza szara, jodła, osika i grab.

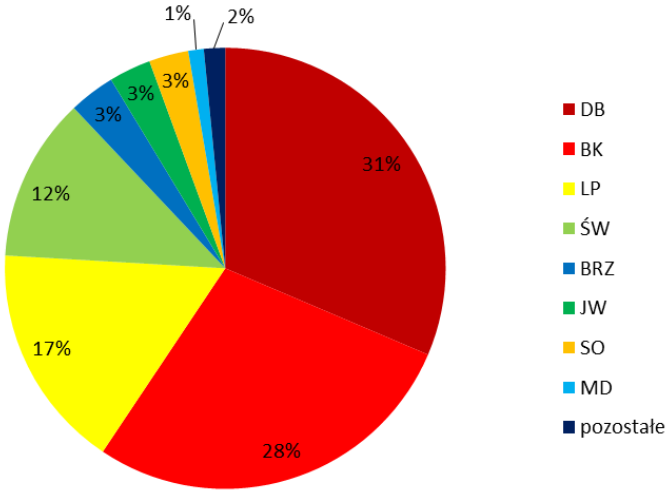

Ryc. 17. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych w OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020

Zgodność składu gatunkowego

W wyniku oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 z typem siedliskowym lasu stwierdzono, że drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 27% powierzchni, drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem - 67% powierzchni, zaś drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 6% powierzchni leśnej zalesionej obszaru.

Budowa pionowa

Większość drzewostanów obszaru OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 to drzewostany jednopiętrowe, wykształcone na 88% powierzchni. Drugą grupę stanowią drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 10% powierzchni. Pozostałe 2% powierzchni leśnej obszaru zajmują drzewostany dwupiętrowe.

Wiek drzewostanów

Średni wiek drzewostanów w obszarze OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 wynosi 129 lat. W obszarze wyraźnie dominują drzewostany w VII klasie wieku, których udział powierzchniowy wynosi 41%. Większe powierzchnie obejmują również drzewostany w wieku powyżej 140 lat, zajmujące 25% powierzchni leśnej zalesionej. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w II klasie wieku. Nie występują tu drzewostany w wieku poniżej 20 lat oraz w klasie do odnowienia.

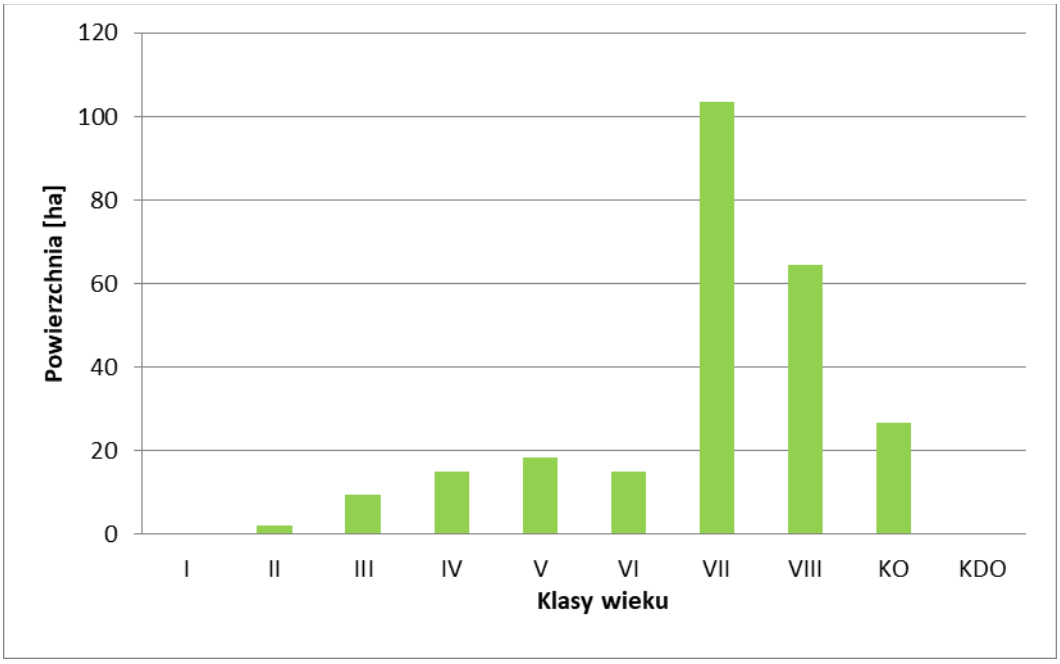

Ryc. 18. Struktura klas wieku drzewostanów w OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020

OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010

Powierzchnia obszaru wg SDF: 31 577,91 ha

Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych na lata 2019-2028, dla gruntów Skarbu Państwa w znajdujących się w zarządzie nadleśnictwa, w części pokrywającej się z OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, zawiera zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zgodny z art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity – Dz. U. z 2018 poz. 1614).

Przedmiotowy zakres planu zadań ochronnych nie obejmuje gruntów w zarządzie nadleśnictwa wchodzących w zasięg Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich. Powodem

tego wyłączenia jest fakt, że plan ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich obowiązujący w latach 2016-2035 zawiera zakres planu zadań ochronnych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 w części pokrywającej się terytorialnie z terenem parku (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2016 r. poz. 4581).

Zakres planu zadań ochronnych dla wskazanego obszaru Natura 2000 opracowano dla przedmiotów ochrony wymienionych w Standardowym Formularzu Danych z lutego 2017 r. (źródło: *serwis http://natura2000.gdos.gov.pl*).

Charakterystyka obszaru

Obszar OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 znajduje się w obrębie tzw. depresji śródsudeckiej i obejmuje Góry Kamienne, Góry Wałbrzyskie, Zawory i część Wzgórz Bramy Lubawskiej oraz wcinające się pomiędzy nimi Kotlinę Kamiennogórską i Obniżenie Ścinawki. W skali kraju, obszar stanowi ważną ostoję lęgową dla wielu rzadkich i ginących gatunków ptaków, szczególnie tych związanych z lasami i ekstensywnie użytkowanymi łąkami. Na szczególną uwagę zasługują znaczne populacje lęgowe puchacza *Bubo bubo*, sóweczki *Glaucidium passerinum*, dzięcioła zielonosiwego *Picus canus*, bociana czarnego *Ciconia nigra*, włochatki *Aegolius funereus*, derkacza *Crex crex* i gąsiorka *Lanius collurio*. Obszar stanowi ważną część korytarza ekologicznego Sudetów, łącząc Góry Stołowe i Sowie z Karkonoszami, Rudawami Janowickimi i Górami Kaczawskimi. W granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowany jest wschodni fragment obszaru OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010. Na gruntach ostoi w granicach nadleśnictwa znajdują się obszary - OZW Góry Kamienne PLH020038 i OZW Masyw Chełmca PLH020057, Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich i jego otulina, Obszary Chronionego Krajobrazu - „Kopuły Chełmca” i „Zawory”.

Tab. 18. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych leżących w całości w zasięgu granic OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 (granica ostoi wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r.; Dz. U. z 2011 r. nr 25, poz. 133 z późn. zm.)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Wałbrzych	60 g-l; 61 m-r; 159-164; 164A; 165; 165A a-f, h-p; 166 b-ax; 167-170; 171 a-f; 172-174; 175 c-l; 176-177; 181-182; 183 a-k, n; 184 b-l; 185-197; 198 b-d; 199-201; 202 c-d, h-k; 203; 204 f-j; 205; 223 a, c-d, h-r; 224 a, c; 225; 234; 235 a-b; 236-239; 240 a-b, x-ax; 241-243; 244 b, d-g, i-j; 245; 246 b, d-f, h, j; 247 b-f; 248 b-o; 249; 250 b-d, g-i; 251-264; 265 b-k; 266-273; 277 d-j, l-n; 278-279; 280 b-j; 281; 282 a, c, f-g, i-l, o, r; 283; 284 b-f, h-j, m; 285-289; 290 a-d; 291-292; 292A; 293-325	2972,12	54,58	3026,70
Głuszyca	130 a-h; 131 a-d; 132-133; 134 a-g; 135; 136 a-c, f-i; 137 d-i; 138 f-k; 139 a, d-g; 140; 142-201; 201A; 202-380	5354,27	215,15	5569,42
Ogółem		8326,39	269,73	8596,12

*powierzchnia wydzieleń literowanych i nieliterowanych

Pozostałe powierzchnie leśne zlokalizowane jedynie w części w zasięgu granic OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 stanowią wydzielenia leśne: 54 o; 56 j; 57 g-h; 60 a, d; 61 a, c-g; 62 a, d; 165A g; 166 a; 223 b, f-g; 224 b; 235 c; 240 c, m, t-w, bx; 244 a, c, h; 246 a, c, g, i; 247 a; 248 a; 250 f; 265 a; 277 a, k; 280 a; 282 b, d, h, m-n, p, s-t, cx; 284 a, g; 290 f (obręb leśny Wałbrzych) oraz 136 d; 137 a; 138 a, c-d; 139 b-c (obręb leśny Głuszyca).

Do przedmiotów ochrony OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 w postaci gatunków ptaków występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych należą:

- A030 bocian czarny *Ciconia nigra* – bardzo nieliczny ptak lęgowy, występujący na całym obszarze kraju, włącznie z górami. Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe (strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunku).
- A086 krogulec *Accipiter nisus* – gatunek notowany licznie w całym zasięgu ostoi.
- A122 derkacz *Crex crex* – notowany w leśnictwach: Glinik, Łomnica, Sokołowsko, Unisław.
- A207 siniak *Columba oenas* - gatunek notowany licznie w całym zasięgu ostoi.
- A215 puchacz *Bubo bubo* - obecnie brak jest znanych miejsc gniazdowania tego gatunku na terenie nadleśnictwa, natomiast pojedyncze stwierdzenia odnotowano w leśnictwach: Biały Kamień, Łomnica, Sokołowsko, Unisław, Mieroszów.
- A217 sóweczka *Glaucidium passerinum* - aktualnie brak jest znanych miejsc gniazdowania tego gatunku na terenie nadleśnictwa, natomiast jej obecność odnotowano licznie niemal w całym zasięgu ostoi.
- A223 włochatka *Aegolius funereus* - obecnie brak jest znanych miejsc gniazdowania tego gatunku na terenie nadleśnictwa, natomiast jej obecność odnotowano w leśnictwach: Biały Kamień, Glinica, Glinik, Jedlinka, Łomnica, Sokołowsko, Unisław.
- A234 dzięcioł zielonosiwy *Picus canus* - gatunek notowany w drzewostanach na terenie leśnictw: Biały Kamień, Glinica, Glinik, Jedlinka, Łomnica, Sokołowsko, Unisław.
- A236 dzięcioł czarny *Dryocopus martius*- gatunek notowany licznie w całym zasięgu ostoi.
- A307 jarzębatka *Sylvia nisoria* – gatunek obserwowany nielicznie w leśnictwach: Biały Kamień, Glinik, Sokołowsko, Unisław.
- A338 gąsiorek *Lanius collurio* - gatunek najliczniej notowany w leśnictwach: Glinik, Sokołowsko, Unisław, rzadziej obserwowany w leśnictwach: Biały Kamień, Łomnica.
- A368 czeczotka *Carduelis flammea* – gatunek tundrowy, zalatujący do środkowej Europy, notowana w całym kraju, zwłaszcza w latach większych nalotów. Obserwowana pojedynczo w leśnictwie Glinik.

V.1.11.5. POMNIKI PRZYRODY

Łącznie na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowano 20 pomników przyrody. Ich szczegółowy wykaz zawiera poniższa tabela.

Tab. 19. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych (wg Rejestru Form Ochrony Przyrody RDOŚ we Wrocławiu, Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody)

Lp.	Nr rejestru RDOŚ	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Wałbrzych)		
			Obręb, leśnictwo, wydzielenie	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/Obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]
1	26	Uchwała Nr XVIII/161/97 Rady Miejskiej Boguszowa-Gorc z dnia 26 czerwca 1997 r. *w sprawie ustanowienia pomnika przyrody*.	Wałbrzych Glinik 318 i	Boguszów-Gorce St. Lesieniec 3 Drzewo rośnie ok. 400 m na południowy wschód od wjazdu ul. H. Sawickiej w las.	Buk zwyczajny *Fagus sylvatica*	385	31
2	27	Uchwała Nr XVIII/161/97 Rady Miejskiej Boguszowa-Gorc z dnia 26 czerwca 1997 r. *w sprawie ustanowienia pomnika przyrody*.	Wałbrzych Glinik 318 i	Boguszów-Gorce St. Lesieniec 3 Drzewo rośnie ok. 400 m na południowy wschód od wjazdu ul. H. Sawickiej w las.	Klon jawor *Acer pseudoplatanus*	295	31
3	276	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody (*Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Głuszyca 153 l	Głuszyca Głuszyca Górna 382/153 Drzewo rośnie przed budynkiem leśniczówki przy ul. Kłodzkiej 70.	Sosna limba *Pinus cembra* Drzewo posiada posusz w koronie ok. 40%.	138	14, 8
4	1031	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody (*Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Sokołowsko 257 j	Mieroszów Sokołowsko 131/257 Pomnik znajduje się na północnym stoku góry Kostrzyny na wysokości 850 m n.p.m. w pobliżu niebieskiego szlaku turystycznego z Sokołowska do schroniska „Andrzejówka".	„Małpia Skała" Skała zwana także Niedźwiadkiem - ostaniec poosuwiskowy, zbudowany z latytów zalbityzowanych.	-	-
5	1032	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody (*Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Sokołowsko 256 d	Mieroszów Sokołowsko 130/256 Pomnik znajduje się na północnym stokach Suchawy w górach Suchych, w odległości ok. 100 m od szczytu.	„Czerwone Skałki" Ostaniec latytowy, zbudowany z latytów zalbityzowanych. Urwisko skalne.	-	-

Lp.	Nr rejestru RDOŚ	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Wałbrzych)		
			Obręb, leśnictwo, wydzielenie	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/Obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]
6	1033	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Mieroszów 366 d	Mieroszów Łączna 201 Pomnik znajduje się na skraju lasu po północnej i południowej stronie drogi z Różanej do Łącznej na wschodnim stoku Bieśnika i północnym stoku Dzioba.	„Zapomniane Skałki: Bliźniaczki i Samotna” Skałki zwane też Czartowskimi Skałkami – formacja geologiczna pstrego piaskowca sprzed 200-220 mln lat. Są to trzy duże formacje skalne.	-	10-20
7	1034	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Unisław 320 h	Mieroszów Unisław Śląski 566 Pomnik znajduje się w Górach Kamiennych, przy żółtym szlaku.	„Szczeliny wiatrowe” Forma poosuwiskowa, zbudowana z twardych witroklastycznych tufów ryolitowych ułożonych prawie poziomo na miękkich iłowcach permu.	-	-
8	1035	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Unisław 296 b	Mieroszów Unisław Śląski 543 Pomnik znajduje się północnej części Gór Suchych, przy drodze krajowej nr 35.	„Stożek Wielki” Pozostałość komina wulkanicznego zbudowanego z latytów (ryolitów) przebijających osadowe skały permskie. Podnóża stoków Stożka Wielkiego zbudowane są z iłowców i mułowców.	-	-
9	1957	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 12 h	Świebodzice Pełcznica 2 912 Drzewo rośnie w rezerwacie przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”.	„Bolko” Cis pospolity *Taxus baccata* Drzewo posiada świetlistą koronę, pusty, próchniejący pień.	289	12
10	2102	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Sowie Góry 57 b	Walim Walim 220	„Sępik” Skała gnejsowa. Naturalna forma skalna.	-	-
11	2103	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Głuszyca Sowie Góry 55 b	Walim Walim 222	„Babi Kamień” Ostaniec gnejsowo-granitowy (skałki). Naturalna forma skalna.	-	-

Lp.	Nr rejestru RDOŚ	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Wałbrzych)		
			Obręb, leśnictwo, wydzielenie	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/Obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]
12	2150	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 23 g	Wałbrzych Książ 51 6 Drzewo rośnie przy granicy rezerwatu przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”.	Cis pospolity *Taxus baccata* Forma wielopienna	132	10, 5
13	2151	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 24 a	Wałbrzych Książ 51 16	Cis pospolity *Taxus baccata*	144	13, 5
14	2152	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 16 a	Świebodzice Książ 51 9/2 Drzewo rośnie w rezerwacie przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”, na stromej skarpie na północ od Zamku Stary Książ.	Cis pospolity *Taxus baccata* Pień drzewa martwy, niemal bez kory, korona szczątkowa.	104	6
15	2154	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 16 c	Świebodzice Książ 51 9/2 Pomnik znajduje się w rezerwacie przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”. Rośnie, pnąc się po ruinach Zamku Stary Książ.	Bluszcz pospolity *Hedera helix*	82	-
16	2155	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 21 a	Świebodzice Książ 51 15 Pomnik znajduje się w rezerwacie przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”.	Grupa 2 drzew - Cis pospolity *Taxus baccata*	-	-
17	2156	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 25 b, c	Świebodzice Książ 51 17 Drzewa rośną niedaleko Czarciego Potoku, na skarpie skalnej.	Grupa 2 drzew - Cis pospolity *Taxus baccata*	-	-

Lp.	Nr rejestru RDOŚ	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Wałbrzych)		
			Obręb, leśnictwo, wydzielenie	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/Obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]
18	2160	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Świebodzice 9 fx, 10 d, i, m, r, 11 m, o Na terenie gruntów w zarządzie nadleśnictwa znajduje się jedynie fragment alei.	Świebodzice Świebodzice 3 1086/2, 1087 Świebodzice Pełcznica 2 915 Wałbrzych Książ 51 34, 29, 40 Aleja znajduje się na terenie miasta Świebodzice i na terenie miasta Wałbrzych. Aleja zaczyna się od skrzyżowania ul. Spacerowej z ul. Dębową a kończy się przy bramie do parku przyzamkowego w Książu.	Aleja 250 drzew - Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	-	-
19	2163	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Glinik 276 f	Wałbrzych Podgórze Nr 41 45/3 Pomnik położony na północno- zachodnim stoku wzgórza Barbarka, w lesie w odległości około 800m na południowy zachód od stacji kolejowej Wałbrzych Główny. W pobliżu kamieniołomu przechodzi niebieski szlak turystyczny.	„Barbarka” Kamieniołom ryolitu - odsłonięcie geologiczne.	-	-
20	2164	Rozporządzenie nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. *w sprawie ustanowienia pomników przyrody* (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 221, poz. 2494).	Wałbrzych Glinica 240 y	Wałbrzych Glinik Nr 45 3/5 Skały znajdują się u szczytu Zamkowej Góry, pod ruinami średniowiecznego zamku.	„Zamkowa Góra” Grupa skalna - odsłonięcie autoklastycznej brekcji wulkanicznej.	-	-

V.2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTU PUL

Przyczyną zaburzeń środowiska przyrodniczego są równoczesne oddziaływania różnych czynników o charakterze naturalnym bądź antropogenicznym na naturalne procesy zachodzące w przyrodzie. Na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych wiele z nich pośrednio lub bezpośrednio może wiązać się z realizowaną na nich gospodarką leśną. Do najbardziej istotnych problemów ochrony środowiska w Nadleśnictwie Wałbrzych należą:

- zagrożenia powodowane przez czynniki atmosferyczne – coraz częstsze epizody huraganowych wiatrów;

- zagrożenia powodowane przez choroby grzybowe, szkodniki owadzie (głównie kornik drukarz) i przez zwierzynę;
- intensywna penetracja cennych przyrodniczo terenów przez turystów.

V.3. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PLANU

Sporządzanie planu urządzenia lasu, który jest podstawą funkcjonowania gospodarki leśnej, jest obowiązkiem nałożonym ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Plan ten jest sporządzany z wykorzystaniem właściwych instrukcji i zasad, z uwzględnieniem ochrony lasów, zwłaszcza lasów stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody oraz lasów szczególnie cennych, przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Odstąpienie od jego realizacji z wielu względów nie jest możliwe. Ewentualne odstąpienie mogłoby pociągnąć za sobą niekorzystne skutki nie tylko dla środowiska, ale też dla społeczeństwa. Pozostawałoby również w sprzeczności z obowiązującym prawem.

Realizacja planu urządzenia lasu wspomaga przemianę pokoleń w środowisku leśnym, co jest szczególnie ważne w sytuacji drzewostanów niezgodnych lub częściowo zgodnych z zajmowanym siedliskiem. Wprawdzie znaczna część fitocenoz leśnych w niezakłóconych warunkach siedliskowych może funkcjonować bez pomocy człowieka, jednak w sytuacji zniekształceń składu gatunkowego drzewostanów i często silnej presji ze strony neofitów niekontrolowane starzenie się tego typu drzewostanów i ich rozpad przy braku odpowiedniego naturalnego potencjału odnowieniowego siedliska może doprowadzić do niekorzystnych zmian w ekosystemie leśnym i utraty jego wielu cennych komponentów.

Niewykonanie zadań zapisanych w projekcie pul w Nadleśnictwie Wałbrzych będzie niosło ze sobą negatywne skutki szczególnie w odniesieniu do drzewostanów z młodszych klas wieku. Zbyt duże zagęszczenie upraw i młodników spowoduje wystąpienie nadmiernej konkurencji o światło, a w jej następstwie, zaburzenie proporcji między wysokością drzewek, ich grubością i wielkością korony, czego skutkiem może być spadek kondycji zdrowotnej tych drzewostanów, narażenie na szkody od wiatru i zwiększy ich podatność na choroby grzybowe i działanie szkodników owadzich. W konsekwencji tego typu powierzchnie będą stanowiły źródło chorób dla pozostałych, starszych drzewostanów. Brak odnowień spowoduje, że obecne na gruntach nadleśnictwa zręby bieżące staną się haliznami. Zahamowany zostanie proces wymiany pokoleń lasu, w wyniku postępującego starzenia się drzewostanów i drastycznego zmniejszenia powierzchni najmłodszej klasy wieku.

Kolejnym skutkiem wstrzymania działań wg planu urządzenia lasu w nadleśnictwie będzie ograniczenie w istotny sposób informacji na temat obiektów chronionych i tym samym możliwości ich skutecznej ochrony, plan zawiera bowiem (w postaci programu ochrony

przyrody) uporządkowane opisy wyników unikalnych inwentaryzacji przyrodniczych, lokalizacji obiektów chronionych, opisy ich stanu i zalecane sposoby ochrony.

Ostatnim, ważnym aspektem są skutki społeczne. Pozyskiwane w lesie drewno jest podstawowym źródłem dochodów PGL Lasy Państwowe oraz pośrednio wszystkich gałęzi przemysłu drzewnego i usług związanych z przeróbką drewna. Przerwanie lub istotne ograniczenie prowadzenia gospodarki leśnej doprowadziłoby do utraty źródła finansowania pracy rzeszy ludzi zatrudnionych w leśnictwie i branżach od niego zależnych.

V.4. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

V.4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM NEGATYWNYM

Zapisy projektu pul na lata 2019-2028 nie przewidują działań znacząco negatywnie oddziałujących na środowisko, które mieściłyby się w zakresie przedsięwzięć wymienionych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. 2016 poz. 71 z późn. zm.). Nie przewiduje się również innych działań, które mogłyby osobno lub w połączeniu z innymi działaniami powodować znacząco negatywne oddziaływanie na komponenty środowiska przyrodniczego, a które nie są wymienione w ww. rozporządzeniu. W związku z powyższym, na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych nie ma obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem negatywnym.

V.4.2. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM POZYTYWNYM

Zapisy projektu pul na lata 2019-2028 nie przewidują działań, które w szczególny sposób znacząco pozytywnie zmieniałyby warunki panujące na siedliskach przyrodniczych lub siedliskach gatunków na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Zapisy projektu uwzględniły na etapie planowania potrzeby ochronne przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 oraz krajowych form ochrony i w wielu przypadkach w końcowej wersji projektu pul nie figurują już zapisy, które mogły wpływać negatywnie na komponenty przyrodnicze na gruntach w zarządzie nadleśnictwa. Podobnie konieczność uwzględnienia celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach międzynarodowych i krajowych pozwoliła sformułować zapisy projektu pul w sposób gwarantujący zachowanie najcenniejszych elementów przyrodniczych na gruntach nadleśnictwa. Analiza takiego sposobu planowania w kategoriach znaczącego oddziaływania pozwala jednak na określenie go jako neutralnego dla środowiska.

VI. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE PROJEKTU PUL NA ŚRODOWISKO I OBSZARY NATURA 2000

VI.1. WPŁYW ZAPISÓW PROJEKTU PUL WYZNACZAJĄCYCH RAMY DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

Analiza projektu pul nie wykazała obecności zapisów z zakresu planowania przedsięwzięć wymienionych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (tekst jednolity - Dz. U. 2016 poz. 71 z późn. zm.).

VI.2. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE PROJEKTU PUL NA CELE I PRZEDMIOTY OCHRONY ORAZ INTEGRALNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000

Art. 55.2 ustawy OOŚ stwierdza, że „*projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47, nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.*" Znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 zostało zdefiniowane w Art. 3, pkt.1, ppkt.17 Ustawy OOŚ i oznacza:

„*Oddziaływanie na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności działania mogące:*

1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub

2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub

3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami."

W związku z brakiem zapisów w projekcie pul, które mogłyby przyczynić się do ww. zjawisk, na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych nie ma obszarów Natura 2000, których przedmioty ochrony mogłyby podlegać znacząco negatywnemu oddziaływaniu zapisów projektu pul.

VI.2.1. ANALIZA WPŁYWU ZAPISÓW PUL NA STRUKTURĘ GATUNKOWĄ DRZEWOSTANÓW NA SIEDLISKACH PRZYRODNICZYCH STANOWIĄCYCH PRZEDMIOTY OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000

Poniższe zestawienie obejmuje leśne siedliska przyrodnicze, przedmioty ochrony ostoi zinwentaryzowane na gruntach leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych

w granicach obszarów Natura 2000: OZW Dobromierz PLH020034, OZW Góry Kamienne PLH020038, OZW Masyw Chełmca PLH020057, OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071, OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020.

Zestawienie to nie obejmuje powierzchni siedlisk przyrodniczych na innych grupach użytków gruntowych (innych niż Ls) oraz nie obejmuje leśnych siedlisk przyrodniczych niestanowiących przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 lub zlokalizowanych poza ich granicami. Proponowane składy odnowień są zgodne z naturalnym składem gatunkowym leśnych siedlisk przyrodniczych.

Tab. 20. Zestawienie ustalonych typów drzewostanu i składów odnowieniowych upraw dla leśnych siedlisk przyrodniczych, stanowiących przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 ze składami naturalnych typów lasu

Typ siedliska przyrodniczego	TSL	TD	Naturalny skład gatunkowy	Ustalony skład odnowienia	Pow. wydzieleń [ha] (liczba)
OZW Dobromierz PLH020034					
9170	LWYŻŚW	LP-DB	Db 40, Lp 30, inne 30	Db 40, Lp 30, inne 30	2,76 (2)
	LMWYŻŚW				35,97 (6)
9180	LWYŻŚW	JW.	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	5,21 (1)
9190	LMWYŻŚW	DB	Db 70, inne 30	Db 70, inne 30	122,30 (24)
91E0	LWYŻŚW	OL-JS	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	0,79 (1)
OZW Góry Kamienne PLH020038					
9110	BMGŚW	BK	Bk 70, Św i inne 30	Bk 70, Św i inne 30	63,17 (19)
	LGŚW				163,91 (48)
	LGW				1,44 (1)
	LMGŚW				540,87 (148)
9130	BMGŚW	BK	Bk 70, Jw, Św i inne 30	Bk 70, Jw, Św i inne 30	8,00 (3)
	LGŚW				186,00 (55)
	LGW				1,09 (1)
	LMGŚW				136,65 (32)
9180	BMGŚW	JW.	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	4,24 (3)
	LGŚW				153,77 (56)
	LGW				1,75 (3)
	LMGŚW				120,23 (37)
91D0	LMGŚW	ŚW	Św 70, inne 30	Św 70, inne 30	4,03 (1)
91E0	BMGŚW	OL-JS	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	10,56 (2)
	LGŚW				38,35 (17)
	LGW				9,68 (7)
	LŁG				5,27 (4)
	LMGŚW				81,71 (16)
	LMGW				0,89 (1)
	OLJG				1,21 (1)

Typ siedliska przyrodniczego	TSL	TD	Naturalny skład gatunkowy	Ustalony skład odnowienia	Pow. wydzieleń [ha] (liczba)
OZW Masyw Chełmca PLH020057					
9110	LGŚW	BK	Bk 70, Św i inne 30	Bk 70, Św i inne 30	154,46 (49)
	LMGŚW				102,56 (41)
9130	LGŚW	BK	Bk 70, Jw, Św i inne 30	Bk 70, Jw, Św i inne 30	8,96 (5)
	LMGŚW				15,04 (5)
9180	LGŚW	JW	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	15,95 (5)
	LMGŚW				1,15 (1)
91E0	LGŚW	OL-JS	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	48,21 (19)
	LGW				1,80 (2)
OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071					
9110	BMGŚW	BK	Bk 70, Św i inne 30	Bk 70, Św i inne 30	32,39 (8)
	LGŚW				169,38 (37)
	LGW				3,52 (2)
	LMGŚW				391,83 (90)
9130	LGŚW	BK	Bk 70, Jw, Św i inne 30	Bk 70, Jw, Św i inne 30	3,24 (1)
	LMGŚW				11,56 (5)
9170	LMGŚW	LP-DB	Db 40, Lp 30, inne 30	Db 40, Lp 30, inne 30	4,90 (1)
9180	LGŚW	JW	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	6,89 (3)
	LMGŚW				10,32 (5)
91E0	LGŚW	OL-JS	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	4,67 (3)
	LGW				13,65 (7)
	LMGŚW				22,30 (5)
	LMGW				3,04 (1)
OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020					
9110	LMWYŻŚW	BK	Bk 70, Św i inne 30	Bk 70, Św i inne 30	4,40 (2)
	LWYŻŚW				22,01 (7)
9170	LMWYŻŚW	LP-DB	Db 40, Lp 30, inne 30	Db 40, Lp 30, inne 30	24,66 (5)
	LWYŻŚW				10,38 (3)
9180	LMWYŻŚW	JW	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	35,48 (3)
	LWYŻŚW				55,02 (7)
9190	LMWYŻŚW	DB	Db 70, inne 30	Db 70, inne 30	43,33 (10)
	LWYŻŚW				11,87 (4)
91E0	LMWYŻŚW	OL-JS	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	Js 40, Ol 30, Jw i inne 30	1,55 (1)
	LWYŻW				2,89 (1)
91I0[1)]	LWYŻŚW	JW	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	17,59 (1)
	LMWYŻŚW	DB	Db 70, inne 30	Db 70, inne 30	12,05 (1)
	LMWYŻŚW	JW	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	Jw 70, Lp, Bk i inne 30	17,16 (1)

[1)] siedlisko stanowi niewielki fragment wydzielenia leśnego, w którym występuje z dominującym na powierzchni siedliskiem jaworzyny 9180; skład odnowieniowy upraw został zaprojektowany dla dominującego typu siedliska przyrodniczego; samo siedlisko świetlistej dąbrowy nie będzie użytkowane w związku z czym nie przewiduje się wprowadzania na jego powierzchnię odnowień w nadchodzącym dziesięcioleciu

VI.2.2. ANALIZA WPŁYWU WSKAZAŃ GOSPODARCZYCH PROJEKTU PUL NA SIEDLISKA PRZYRODNICZE W OBSZARACH MAJĄCYCH ZNACZENIE DLA WSPÓLNOTY

VI.2.2.1. OZW DOBROMIERZ PLH020034

Siedliskami przyrodniczymi (przedmiotami ochrony) kwalifikującymi ten obszar na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych są:

- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii*,
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*),
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe,
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*),
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe

Pozostałe siedliska przyrodnicze stanowiące przedmioty ochrony ostoi nie zostały zidentyfikowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych.

Tab. 21. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dobromierz PLH020034 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)

Kod siedliska	Gr. leśne niezalesione	Gr. związane z gosp. leśną	Gr. niezaliczone do lasów	D-stany			KO, KDO	Razem
				<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan na 1 stycznia 2019 r.								
9170	-	-	-	0,89	4,46	2,50	33,90	41,75
9180	-	-	-	-	3,48	-	-	3,48
9190	0,54	-	0,41	1,74	23,45	22,22	72,37	120,73
91E0	-	-	0,27	0,75	0,05	0,29	0,17	1,53
Stan koniec obowiązującego planu								
9170	-	-	-	0,89	1,01	3,92	35,93	41,75
9180	-	-	-	-	-	3,48	-	3,48
9190	-	-	0,41	3,31	1,75	14,78	100,48	120,73
91E0			0,27	-	0,75	0,34	0,17	1,53

Tab. 22. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dobromierz PLH020034

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	Siedliska przyrodnicze: 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*), 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p., 40A0 Subkontynentalne zarośla okołopannońskie - siedlisko priorytetowe, 6110 Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alysso-Sedion*) - siedlisko priorytetowe, 6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*), 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*) - siedlisko priorytetowe, 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie) - siedlisko priorytetowe,6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe, 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petraeae*) - siedlisko priorytetowe nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane siedliska przyrodnicze. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
2	Siedl. przyr.: Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	brak	brak	brak	0	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 8220 zinwentaryzowano tylko w 1 wydzieleniu leśnym w ostoi na powierzchni 0,25 ha. Projekt pul przewiduje wykonanie rębni złożonej na powierzchni leśnej z siedliskiem. Tego typu zabieg może potencjalnie wpłynąć negatywnie na strukturę chronionych zbiorowisk naskalnych poprzez zmianę warunków oświetleniowych. W tej sytuacji wykonanie planowanego zabiegu wymaga zastosowania działania minimalizującego negatywny wpływ.	W trakcie realizacji planowanej rębni złożonej w wydz. 2 c (obr. Wałbrzych) zaleca się ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.
		2	brak	brak	brak	brak	brak	0/-1		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	0		
3	Siedl. przyr.: Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) kod: 9170 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	0	brak	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem grądu zawiera plan zadań ochronnych OZW Dobromierz PLH020034! Siedlisko 9170 zinwentaryzowano w 10 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 41,75 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono blisko 12% powierzchni grądów w ostoi. Użytkowanie rębne drzewostanów na siedlisku grądu zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych ze średnim okresem odnowienia. Poza zabiegami rębnymi na powierzchniach z siedliskiem zaplanowano zabiegi pielęgnacyjne młodszych drzewostanów.	brak
		2	brak	brak	+2	brak	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	brak	brak	0	brak	brak	0	Realizacja zaplanowanych zabiegów przy zastosowaniu się do zapisów planu zadań ochronnych, który określa działania ochronne dla grądu podczas wykonywania zabiegów związanych z pozyskaniem drewna, nie będzie wpływać negatywnie na strukturę siedliska. Jego powierzchnia i zasięg nie ulegną zmianie. W tej sytuacji nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
4	Siedl. przyr.: Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) kod: 9180 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem jaworzyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Dobromierz PLH020034! Siedlisko 9180 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 3,48 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań powierzchnię z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 9180 w ostoi Dobromierz.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
5	Siedl. przyr.: Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*) kod: 9190 ocena ogólna wg SDF: C	1	0	0	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem kwaśnej dąbrowy zawiera plan zadań ochronnych OZW Dobromierz PLH020034! Siedlisko 9190 zinwentaryzowano w 25 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 120,73 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 14% powierzchni kwaśnych dąbrów w ostoi. Użytkowanie rębne drzewostanów na siedlisku dąbrowy zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych ze średnim okresem odnowienia. Poza zabiegami rębnymi na powierzchniach z siedliskiem zaplanowano zabiegi pielęgnacyjne upraw, młodników i młodszych drzewostanów oraz odnowienia. Realizacja zaplanowanych zabiegów przy zastosowaniu się do zapisów planu zadań ochronnych, który określa działania ochronne dla kwaśnej dąbrowy podczas wykonywania zabiegów związanych z pozyskaniem drewna, nie będzie wpływać negatywnie na strukturę	brak
		2	+3	+3	+2	+2	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	0	0	0	0	brak	0	siedliska. Powierzchnia i zasięg siedliska nie ulegną zmianie. W tej sytuacji nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
6	Siedl. przyr.: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe kod: 91E0 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem łęgu zawiera plan zadań ochronnych OZW Dobromierz PLH020034! Siedlisko 91E0 zinwentaryzowano w 5 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 1,53 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 40% powierzchni łęgu w ostoi. Dla pozostałych powierzchni leśnych, w których zidentyfikowano siedlisko łęgu, planowane są zabiegi rębni złożonych i trzebieży późnych. Na powierzchni leśnej z planowaną rębnią siedlisko łęgu zajmuje tylko niewielką część wydzielenia leśnego (1%). Planowany zabieg będzie realizowany z uwzględnieniem działania ochronnego dla łęgu opisanego w planie zadań ochronnych dla ostoi Dobromierz. W związku z tym nie przewiduje się negatywnego oddziaływania zapisu projektu pul na siedlisko w tej lokalizacji. W miejscu, gdzie planowana jest trzebież późna, łęg stanowi 100% powierzchni wydzielenia leśnego. Planowany zabieg przewidziany jest dla młodego, silnie zwartego drzewostanu olszowego. Skutkiem zabiegu będzie poprawa struktury przestrzennej drzewostanu na siedlisku, stąd nie przewiduje się konieczności stosowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	brak	+2	brak	0		
		3	brak	brak	brak	0	brak	0		

[1] Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. [2] Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Naturalny zasięg i powierzchnia siedliska przyrodniczego w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się: zwiększają się (+), pozostają bez zmian (0), zmniejszają się (-); Kryterium 2: Struktura drzewostanów i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć nadal: poprawiają się (+), pozostają bez zmian (0), pogarszają się (-), Kryterium 3: Stan ochrony typowych gatunków siedliska przyrodniczego jest korzystny: poprawia się (+), pozostaje bez zmian (0), pogarsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleń drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej.

VI.2.2.2. OZW GÓRY KAMIENNE PLH020038

Siedliskami przyrodniczymi (przedmiotami ochrony) kwalifikującymi ten obszar na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych są:

- 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie) - siedlisko priorytetowe,
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*),
- 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe,
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii*,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*),
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe,
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne - siedlisko priorytetowe,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe.

Pozostałe siedliska przyrodnicze stanowiące przedmioty ochrony ostoi nie zostały zidentyfikowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych.

Tab. 23. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Góry Kamienne PLH020038 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)

Kod siedliska	Gr. leśne niezalesione	Gr. związane z gosp. leśną	Gr. niezaliczone do lasów	D-stany			KO, KDO	Razem
				<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan na 1 stycznia 2019 r.								
9110	-	0,14	0,10	108,70	321,96	70,74	127,48	629,12
9130	-	0,12	0,18	33,97	108,29	58,44	61,25	262,25
9180	-	0,14	-	5,00	106,75	88,96	40,22	241,07
91D0	-	-	-	-	4,12	-	-	4,12
91E0	-	0,17	1,66	10,97	21,31	9,52	4,40	48,03

Kod siedliska	Gr. leśne niezalesione	Gr. związane z gosp. leśną	Gr. niezaliczone do lasów	D-stany			KO, KDO	Razem
				<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan koniec obowiązującego planu								
9110	-	0,14	0,10	142,26	329,99	63,60	93,03	629,12
9130	-	0,12	0,18	49,40	109,69	52,23	50,63	262,25
9180	-	0,14	-	31,59	99,35	95,16	14,83	241,07
91D0	-	-	-	-	4,12	-	-	4,12
91E0	-	0,17	1,66	9,34	21,44	11,78	3,64	48,03

Tab. 24. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Góry Kamienne PLH020038

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	Siedliska przyrodnicze: 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*), 6110 Skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alysso-Sedion*) - siedlisko priorytetowe, 6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*), 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*) - siedlisko priorytetowe, 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, 8310 Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania, 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane siedliska przyrodnicze. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
2	Siedl. przyr.: Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie) - siedlisko priorytetowe kod: 6230 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6230 zinwentaryzowano w 11 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 6,42 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań wszystkie powierzchnie z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 6230 w ostoi Góry Kamienne.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
3	Siedl. przyr.: Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) kod: 6430 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6430 zinwentaryzowano w 29 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 7,41 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 90,5% powierzchni ziołorośli w ostoi. Dla pozostałych powierzchni leśnych, w których zidentyfikowano siedlisko ziołorośli, planowane są zabiegi rębni złożonych, trzebieży późnych oraz pielęgnacji młodników i młodszych drzewostanów. Ich realizacja wymaga zastosowania działań minimalizujących potencjalnie negatywny wpływ planowanych zabiegów. Przy zastosowaniu działania minimalizującego na wskazanych powierzchniach z siedliskiem, zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 6430 w ostoi Góry Kamienne.	W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn. 186 f, 303 o, 313 l (obr. Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli.
		2	brak	brak	0	0/-1	brak	0/-1		
		3	brak	brak	0	0/-1	brak	0/-1		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
4	Siedl. przyr.: Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) kod: 6510 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	0	brak	brak	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6510 zinwentaryzowano w 45 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 22,11 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 99,1% powierzchni łąk w ostoi. Tylko w dwóch przypadkach dla powierzchni leśnych z siedliskiem zaplanowano zabieg trzebieży późnych. Planowany zabieg nie będzie obejmował płatów siedliska, które stanowi jedynie niewielki fragment wydzieleń leśnych. Nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego wpływu zapisów projektu pul na stan zachowania siedliska łąki w tych miejscach.	brak
		2	brak	brak	brak	0	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	0	brak	brak		
5	Siedl. przyr.: Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*) kod: 6520 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	0	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6520 zinwentaryzowano w 102 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 96,27 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 99,6% powierzchni łąk w ostoi. Tylko w jednym przypadku dla powierzchni leśnych z siedliskiem zaplanowano zabieg pielęgnacji młodników i młodszych drzewostanów. Planowany zabieg nie będzie obejmował płatu siedliska, które stanowi jedynie niewielki fragment wydzielenia leśnego. Nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego wpływu zapisów projektu pul na stan zachowania siedliska łąki górskiej w ostoi.	brak
		2	brak	brak	0	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	0	brak	brak	brak		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
6	Siedl. przyr.: Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe kod: 8150 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 8150 zinwentaryzowano w 6 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 2,06 ha. W miejscach, gdzie siedlisko zajmowało całe wydzielenie leśne lub jego znaczącą część, projekt pul pozostawił bez wskazań gospodarczych tego typu miejsca. Zabiegi gospodarcze zaplanowano jedynie dla powierzchni leśnych, w których rumowiska skalne zajmowały niewielkie fragmenty (1-6%). Zaplanowane zabiegi będą realizowane w obrębie drzewostanów, poza powierzchnią rumowisk i nie będą na nie oddziaływać, stąd nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	0	0	brak	0		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		
7	Siedl. przyr.: Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 8220 zinwentaryzowano w 19 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 0,88 ha. 12 powierzchni leśnych z siedliskiem pozostawia się bez wskazań gospodarczych. W pozostałych miejscach planowane są pielęgnacje młodników i młodszych drzewostanów, trzebieże późne oraz rębnie złożone. Tego typu zabiegi mogą potencjalnie negatywnie wpłynąć na strukturę chronionych zbiorowisk naskalnych poprzez zmianę warunków oświetleniowych. W tej sytuacji wykonanie planowanych zabiegów wymaga zastosowania działania minimalizującego negatywny wpływ.	W ramach realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. leśn.: 250 b (obr. Wałbrzych), 169 g, 176 k, 185 j, 235 a, b, 236 c, 294 b, 302 a, 308 g, 317 o, 332 b, 333 h (obr. Głuszyca) ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.
		2	brak	brak	0/-1	0/-1	brak	0/-1		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
8	Siedl. przyr.: Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) kod: 9110 ocena ogólna wg SDF: B	1	0	0	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem kwaśnej buczyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Góry Kamienne PLH020038! Siedlisko 9110 zinwentaryzowano w 223 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 629,12 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono blisko 12% powierzchni buczyn, co przekracza na korzyść siedliska przyrodniczego poziom takich powierzchni określony przez pzo dla obszaru Góry Kamienne na 5-10%. Powierzchnie leśne bez wskazań gospodarczych będą sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków. Użytkowanie rębne drzewostanów na siedlisku kwaśnej buczyny zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych ze średnim okresem odnowienia. Składy odnowieniowe upraw zaplanowano zgodnie z wymaganiami dla siedliska kwaśnej buczyny. Poza zabiegami rębnymi na powierzchniach z siedliskiem zaplanowano zabiegi odnowieniowe, pielęgnacje upraw, pielęgnacyjne młodszych drzewostanów i trzebieże późne. Z uwagi na obecność określonych gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, które wykorzystują płaty kwaśnych buczyn jako swoje siedliska, w trakcie realizacji zaplanowanych zabiegów trzebieży późnych oraz rębni złożonych konieczne jest zastosowanie odpowiednich modyfikacji sposobu ich wykonywania w obrębie siedliska. Działania ochronne w tym zakresie określa zakres planu zadań ochronnych w pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych wykonany dla obszaru OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	+3	+3	+2	+2	brak	0		
		3	0	0	0	0	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
9	Siedl. przyr.: Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*) kod: 9130 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem żyznej buczyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Góry Kamienne PLH020038! Siedlisko 9130 zinwentaryzowano w 96 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 262,25 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 25% powierzchni buczyn, co znacząco przekracza na korzyść siedliska przyrodniczego poziom takich powierzchni określony przez pzo dla obszaru Góry Kamienne na 5-10%. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na siedlisku żyznej buczyny zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych ze średnim okresem odnowienia. Składy odnowieniowe upraw zaplanowano zgodnie z wymaganiami dla siedliska żyznej buczyny. Poza zabiegami rębnymi na powierzchniach z siedliskiem zaplanowano pielęgnacje upraw młodszych drzewostanów i trzebieże późne. Z uwagi na obecność określonych gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, które wykorzystują płaty żyznych buczyn jako swoje siedliska, w trakcie realizacji zaplanowanych zabiegów trzebieży późnych oraz rębni złożonych konieczne jest zastosowanie odpowiednich modyfikacji sposobu ich wykonywania w obrębie siedliska. Działania ochronne w tym zakresie określa zakres planu zadań ochronnych w pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych wykonany dla obszaru OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	+2	+2	brak	0		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
10	Siedl. przyr.: Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe kod: 9180 ocena ogólna wg SDF: B	1	0	0	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem jaworzyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Góry Kamienne PLH020038! Siedlisko 9180 zinwentaryzowano w 107 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 241,07 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 49% powierzchni jaworzyn, co znacząco przekracza na korzyść siedliska przyrodniczego poziom takich powierzchni określony przez pzo dla obszaru Góry Kamienne na 5-10%. Na powierzchniach pozostających w użytkowaniu gospodarczym zgodnie z wytycznymi pzo w większości przypadków, dla których projektowano użytkowanie rębne, zastosowano rębnię stopniową IVD. Wyjątek stanowiły jedynie dwie powierzchnie, dla których zaplanowano zakończenie rozpoczętego zabiegu rębnego i aktualnie przewidziano do wykonania rębnię uprzątającą IIAU. W obu przypadkach na powierzchni z siedliskiem przyrodniczym planuje się pozostawienie minimum 20% drzewostanu do naturalnego rozpadu, co spełnia wymogi stawiane dla siedliska jaworzyn przez plan zadań ochronnych dla ostoi Góry Kamienne. Z uwagi na obecność określonych gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, które wykorzystują płaty jaworzyn jako swoje siedliska, w trakcie realizacji zaplanowanych zabiegów trzebieży późnych oraz rębni złożonych konieczne jest zastosowanie odpowiednich modyfikacji sposobu ich wykonywania w obrębie siedliska. Działania ochronne w tym zakresie określa zakres planu zadań ochronnych w pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych wykonany dla obszaru OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	+3	+3	+2	0	brak	0		
		3	0	0	0	0	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
11	Siedl. przyr.: Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne - siedlisko priorytetowe kod: 91D0 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 91D0 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 4,12 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań powierzchnię leśną z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 91D0 w ostoi Góry Kamienne.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
12	Siedl. przyr.: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe kod: 91E0 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem łęgu zawiera plan zadań ochronnych OZW Góry Kamienne PLH020038 oraz plan ochrony Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich (PKSW)! Siedlisko 91E0 zinwentaryzowano w 60 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 48,03 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono blisko 62% powierzchni łęgów, co znacząco przekracza na korzyść siedliska przyrodniczego poziom takich powierzchni określony przez pzo dla obszaru Góry Kamienne na 5-10%. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem priorytetowego łęgu zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych. Ich realizacja wymaga zastosowania działania minimalizującego. Poza zabiegami rębnymi na powierzchniach leśnych z siedliskiem łęgu zaplanowano pielęgnacje młodników i młodszych drzewostanów oraz trzebieże późne. Ta grupa zabiegów nie wymaga działań minimalizujących.	Czynności związane z wykonaniem planowanych rębni złożonych w wydz. leśn.: 268 a, 292 a, 298 c, 309 b (obr. Wałbrzych), 178 b, 152 a, 217 a, 251 m, 255 i, 273 c (obr. Głuszyca) realizować z pozostawieniem w stanie nienaruszonym fragmentów stanowiących płaty priorytetowego łęgu.
		2	brak	brak	+2	0	brak	-2/0		
		3	brak	brak	0	0	brak	-1/0		

[1] Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. [2] Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Naturalny zasięg i powierzchnia siedliska przyrodniczego w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się: zwiększają się (+), pozostają bez zmian (0), zmniejszają się (-); Kryterium 2: Struktura drzewostanów i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć nadal: poprawiają się (+), pozostają bez zmian (0), pogarszają się (-), Kryterium 3: Stan ochrony typowych gatunków siedliska przyrodniczego jest korzystny: poprawia się (+), pozostaje bez zmian (0), pogarsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleń drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej.

VI.2.2.3. OZW MASYW CHEŁMCA PLH020057

Siedliskami przyrodniczymi (przedmiotami ochrony) kwalifikującymi ten obszar na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych są:

- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii*
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*),
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe.

Pozostałe siedliska przyrodnicze stanowiące przedmioty ochrony ostoi nie zostały zidentyfikowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych.

Tab. 25. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Masyw Chełmca PLH020057 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)

Kod siedliska	Gr. leśne niezalesione	Gr. związane z gosp. leśną	Gr. niezaliczone do lasów	D-stany			KO, KDO	Razem
				<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan na 1 stycznia 2019 r.								
9110	-	-	-	38,76	100,97	15,66	95,95	251,34
9130	-	-	-	-	4,02	1,87	10,53	16,42
9180	-	-	-	5,79	4,47	7,11	2,09	19,46
91E0	-	-	-	7,67	23,04	4,41	-	35,12
Stan koniec obowiązującego planu								
9110	-	-	-	99,27	90,71	19,27	42,09	251,34
9130	-	-	-	2,97	4,02	1,87	7,56	16,42
9180	-	-	-	5,79	4,47	7,11	2,09	19,46
91E0	-	-	-	0,29	29,18	5,29	0,36	35,12

Tab. 26. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Masyw Chełmca PLH020057

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	Siedlisko przyrodnicze 8230 Pionierskie murawy na skałach krzemianowych (*Arabidopsidion thalianae*)nie występuje na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane siedlisko przyrodnicze. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
2	Siedl. przyr.: Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) kod: 6510 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6510 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 1,76 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań powierzchnię leśną z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 6510 w ostoi Masyw Chełmca.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
3	Siedl. przyr.: Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	brak	brak	brak	0	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 8220 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 0,04 ha. Z uwagi na stan zachowania siedliska w planie zadań ochronnych dla ostoi Masyw Chełmca przewidziano dla niego zabiegi z zakresu ochrony czynnej. Planowana w tym miejscu rębnia złożona nie zagraża zbiorowiskom naskalnym będącym identyfikatorami siedliska przyrodniczego 8220, ponieważ będzie realizowana w przyległym drzewostanie. Z uwagi na zapisane działania ochronne dla siedliska, nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	0		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	0		
4	Siedl. przyr.: Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) kod: 9110 ocena ogólna wg SDF: B	1	0	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem kwaśnej buczyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Masyw Chełmca PLH020057! Siedlisko 9110 zinwentaryzowano w 90 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 251,34 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 14% powierzchni kwaśnych buczyn. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem.	brak
		2	+3	brak	+2	0	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	0	brak	0	0	brak	0	Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem buczyny zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych. Składy odnowieniowe upraw dostosowano składu odpowiedniego dla siedliska przyrodniczego. Poza zabiegami rębnymi i odnowieniami na powierzchniach leśnych z siedliskiem kwaśnej buczyny zaplanowano pielęgnacje młodników i młodszych drzewostanów oraz trzebieże późne. Wszystkie zabiegi realizowane w drzewostanach w trzeciej i wyższych klasach wieku oraz w drzewostanach w klasie odnowienia lub w klasie do odnowienia będą uwzględniać działania ochronne przewidziane dla siedliska kwaśnej buczyny w planie zadań ochronnych dla ostoi Masyw Chełmca. W tej sytuacji nie stwierdza się konieczności formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
5	Siedl. przyr.: Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*) kod: 9130 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 9130 zinwentaryzowano w 10 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 16,42 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono przeszło 11% powierzchni żyznych buczyn. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem buczyny zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych. Składy odnowieniowe upraw dostosowano do składu odpowiedniego dla siedliska przyrodniczego. Realizacja zaplanowanych wskazań gospodarczych związanych z pozyskaniem drewna na powierzchni siedliska będzie uwzględniać zapisy pzo o działaniach ochronnych dla gatunków nietoperzy mopek 1308 oraz nocek Bechsteina 1323, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	brak	0	brak	0		
		3	brak	brak	brak	0	brak	0		
6	Siedl. przyr.: Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe	1	brak	brak	brak	brak	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem jaworzyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Masyw Chełmca PLH020057! Siedlisko 9180 zinwentaryzowano w 7 wydzieleniach leśnych na łącznej	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
	kod: 9180 ocena ogólna wg SDF: B	3	brak	brak	brak	brak	brak	0	powierzchni 19,46 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono przeszło 89% powierzchni jaworzyn. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem jaworzyny zaplanowano tylko dla jednej powierzchni leśnej przy zastosowaniu rębni złożonej IVD. Planowany zabieg nie będzie miał znaczenia dla stanu zachowania siedliska w obszarze Natura 2000, stąd nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
7	Siedl. przyr.: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe kod: 91E0 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem łęgu zawiera plan zadań ochronnych OZW Masyw Chełmca PLH020057! Siedlisko 91E0 zinwentaryzowano w 21 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 35,12 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 46% powierzchni priorytetowych łęgów. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem łęgu zaplanowano tylko dla jednej powierzchni przy zastosowaniu rębni złożonej. W pozostałych przypadkach projekt pul przewiduje wykonanie trzebieży wczesnych i późnych, które będą realizowane zgodnie z wytycznymi planu zadań ochronnych dla siedliska przyrodniczego łęgu 91E0. W tej sytuacji wykonanie planowanych wskazań gospodarczych ocenia się pozytywnie w perspektywie średnioterminowej i nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	+2	+2	brak	0		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		

[1] Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. [2] Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Naturalny zasięg i powierzchnia siedliska przyrodniczego w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się: zwiększają się (+), pozostają bez zmian (0), zmniejszają się (-); Kryterium 2: Struktura drzewostanów i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć nadal: poprawiają się (+), pozostają bez zmian (0), pogarszają się (-), Kryterium 3: Stan ochrony typowych gatunków siedliska przyrodniczego jest korzystny: poprawia się (+), pozostaje bez zmian (0), pogarsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleń drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej.

VI.2.2.4. OZW OSTOJA NIETOPERZY GÓR SOWICH PLH020071

Siedliskami przyrodniczymi (przedmiotami ochrony) kwalifikującymi ten obszar na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych są:

- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*),
- 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii*,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*),
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*),
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe.

Pozostałe siedliska przyrodnicze stanowiące przedmioty ochrony ostoi nie zostały zidentyfikowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych.

Tab. 27. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)

Kod siedliska	Gr. leśne niezalesione	Gr. związane z gosp. leśną	Gr. niezaliczone do lasów	D-stany			KO, KDO	Razem
				<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan na 1 stycznia 2019 r.								
9110	-	-	0,09	138,74	191,87	38,12	121,76	490,58
9130	-	-	-	-	3,64	3,10	6,94	13,68
9170	-	-	-	-	-	4,90	-	4,90
9180	-	-	-	-	3,81	8,85	-	12,66
91E0	-	-	-	3,78	19,62	3,31	0,49	27,20
Stan koniec obowiązującego planu								
9110			0,09	123,41	219,28	42,62	105,18	490,58
9130	-	-	-	6,94	3,64	3,10	-	13,68
9170	-	-	-	-	-	4,90	-	4,90
9180	-	-	-	-	3,61	8,61	0,44	12,66
91E0	-	-	-	0,55	21,51	4,90	0,24	27,20

Tab. 28. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	Siedliska przyrodnicze: 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*), 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*), 9410 Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis*, część - zbiorowiska górskie) nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane siedliska przyrodnicze. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
2	Siedl. przyr.: Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) kod: 6430 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	brak	0	brak	brak	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6430 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 0,11 ha. Planowana w tym miejscu trzebież późna wymaga zastosowania działań minimalizujących potencjalnie negatywny wpływ zabiegu na siedlisko. Przy zastosowaniu działania minimalizującego na wskazanej powierzchni z siedliskiem, zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 6430 w obszarze Ostoja Nietoperzy Gór Sowich.	W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. 6 a (obr. Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli.
		2	brak	brak	brak	-1/0	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	0	brak	brak		
3	Siedl. przyr.: Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) kod: 6510 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6510 zinwentaryzowano w 23 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 22,74 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 98,4% powierzchni łąk w ostoi. Dla trzech powierzchni leśnych projekt pul przewiduje wskazania gospodarcze w postaci pielęgnacji młodników i młodszych drzewostanów, trzebieży późnych oraz rębni złożonych. Planowane zabiegi nie będą obejmowały płatu siedliska łąkowego, które stanowi jedynie niewielki fragment każdego z wydzieleń leśnych z planowanym wskazaniem. Nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego wpływu zapisów projektu pul na stan zachowania siedliska łąki w ostoi.	brak
		2	brak	brak	0	0	brak	0		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
4	Siedl. przyr.: Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*) kod: 6520 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	brak	brak	brak	0	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6520 zinwentaryzowano w 7 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 2,41 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 90,9% powierzchni łąk w ostoi. Dla jednej powierzchni leśnej projekt pul przewiduje wykonanie rębni złożonych. Planowany zabieg nie będzie obejmował płatu siedliska łąkowego, które stanowi jedynie niewielki fragment wydzielenia. Nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego wpływu zapisów projektu pul na stan zachowania siedliska łąki w ostoi.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	0		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	0		
5	Siedl. przyr.: Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	0	0	brak	brak	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 8220 zinwentaryzowano w 2 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 0,57 ha. Dla drzewostanów w otoczeniu wychodni skalnych z siedliskiem przyrodniczym projekt pul przewiduje wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych w młodszych drzewostanach oraz trzebieży późnych. Tego typu zabiegi mogą potencjalnie negatywnie wpłynąć na strukturę chronionych zbiorowisk naskalnych poprzez zmianę warunków oświetleniowych. W tej sytuacji wykonanie planowanych zabiegów wymaga zastosowania działania minimalizującego negatywny wpływ.	W ramach realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. 24 a, 32 d (obr. Głuszyca) ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.
		2	brak	brak	-1/0	-1/0	brak	brak		
		3	brak	brak	0	0	brak	brak		
6	Siedl. przyr.: Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) kod: 9110 ocena ogólna wg SDF: A	1	0	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem kwaśnej buczyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 oraz plan ochrony Parku Krajobrazowego Gór Sowich (PKGS)! Siedlisko 9110 zinwentaryzowano w 138 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 490,58 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 12,5%	brak
		2	+3	brak	+2	+2	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	0	brak	0	0	brak	0	powierzchni kwaśnych buczyn. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem buczyny zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych. Składy odnowieniowe upraw dostosowano składu odpowiedniego dla siedliska przyrodniczego. Poza zabiegami rębnymi i odnowieniami na powierzchniach leśnych z siedliskiem kwaśnej buczyny zaplanowano odnowienia, pielęgnacje młodników i młodszych drzewostanów oraz trzebieże późne. Wszystkie zabiegi podczas realizacji będą uwzględniać działania ochronne przewidziane dla siedliska kwaśnej buczyny w planie zadań ochronnych dla obszaru Ostoja Nietoperzy Gór Sowich. W tej sytuacji nie stwierdza się konieczności formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
7	Siedl. przyr.: Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*) kod: 9130 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem żyznej buczyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 oraz plan ochrony Parku Krajobrazowego Gór Sowich (PKGS)! Siedlisko 9130 zinwentaryzowano w 6 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 13,68 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono blisko 23% powierzchni żyznych buczyn. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem buczyny zaplanowano przy zastosowaniu rębni złożonych tylko dla dwóch powierzchni leśnych.	brak
		2	brak	brak	brak	0	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	brak	brak	brak	0	brak	0	Składy odnowieniowe upraw dostosowano składu odpowiedniego dla siedliska przyrodniczego. Wszystkie zabiegi podczas realizacji będą uwzględniać działania ochronne przewidziane dla siedliska żyznej buczyny w planie zadań ochronnych dla obszaru Ostoja Nietoperzy Gór Sowich. W tej sytuacji nie stwierdza się konieczności formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
8	Siedl. przyr.: Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) kod: 9170 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo i planie ochrony parku krajobrazowego brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 9170 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 4,90 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych powierzchnię leśną z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 9130 w obszarze Ostoja Nietoperzy Gór Sowich.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
9	Siedl. przyr.: Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe kod: 9180 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	brak	brak	+3	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem jaworzyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071! Siedlisko 9180 zinwentaryzowano w 8 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 12,66 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 96,5% powierzchni jaworzyn. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Użytkowanie rębne drzewostanów na powierzchniach leśnych z siedliskiem jaworzyny zaplanowano tylko w dwóch wydzieleniach leśnych, w których siedlisko zajmuje niewielki fragment powierzchni leśnej. Pozostałą część stanowią drzewostany iglaste z przewagą świerka i modrzewia. Wykonanie planowanych zabiegów i odnowienie powierzchni gatunkami zgodnymi z siedliskiem jaworzyny będzie	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	+3		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	0	skutkować w perspektywie długoterminowej zwiększeniem powierzchni siedliska przyrodniczego. Aktualnie zaś nie wpłynie negatywnie na istniejące płaty. W tej sytuacji nie stwierdza się konieczności formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
10	Siedl. przyr.: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe kod: 91E0 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem łęgu zawiera plan zadań ochronnych OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071! Siedlisko 91E0 zinwentaryzowano w 19 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 27,20 ha. Bez wskazań gospodarczych pozostawiono 71% powierzchni priorytetowych łęgów. Taki stan będzie sprzyjać kształtowaniu się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Pozostałe planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach leśnych z siedliskiem łęgu będą uwzględniać działania ochronne przewidziane dla łęgów w planie zadań ochronnych dla obszaru Ostoja Nietoperzy Gór Sowich. W tej sytuacji nie stwierdza się konieczności formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	0	0	brak	0		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		

[1] Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. [2] Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Naturalny zasięg i powierzchnia siedliska przyrodniczego w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się: zwiększają się (+), pozostają bez zmian (0), zmniejszają się (-); Kryterium 2: Struktura drzewostanów i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć nadal: poprawiają się (+), pozostają bez zmian (0), pogarszają się (-), Kryterium 3: Stan ochrony typowych gatunków siedliska przyrodniczego jest korzystny: poprawia się (+), pozostaje bez zmian (0), pogarsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleń drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej.

VI.2.2.5. OZW PRZEŁOMY PEŁCZNICY POD KSIĄŻEM PLH020020

Siedliskami przyrodniczymi (przedmiotami ochrony) kwalifikującymi ten obszar na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych są:

- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*),
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*),
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe,
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*),
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe,
- 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petraeae*) - siedlisko priorytetowe.

Pozostałe siedliska przyrodnicze stanowiące przedmioty ochrony ostoi nie zostały zidentyfikowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych.

Tab. 29. Powierzchniowa tabela klas wieku wg leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020 wg stanu na 1 stycznia 2019 r. (ha) i na koniec obowiązywania planu (ha)

Kod siedliska	Gr. leśne niezalesione	Gr. związane z gosp. leśną	Gr. niezaliczone do lasów	D-stany			KO, KDO	Razem
				<40 lat	40-100 lat	>100 lat		
Stan na 1 stycznia 2019 r.								
9110	-	-	0,11	-	5,78	15,63	-	21,52
9170	-	-	-	-	6,65	22,90	10,52	40,07
9180	-	-	0,26	-	1,69	70,14	-	72,09
9190	-	-	-	0,74	0,89	41,74	7,79	51,16
91E0	-	-	-	-	1,46	6,66	-	8,12
91I0	-	-	-	-	-	1,70	-	1,70
Stan koniec obowiązującego planu								
9110	-	-	0,11	-	5,78	15,63	-	21,52
9170	-	-	-	-	5,63	23,92	10,52	40,07
9180	-	-	0,26	-	1,69	70,14	-	72,09
9190	-	-	-	0,54	1,09	41,74	7,79	51,16
91E0	-	-	-	-	1,46	6,66	-	8,12
91I0	-	-	-	-	-	1,70	-	1,70

Tab. 30. Planowane wskazania gospodarcze na powierzchniach z siedliskami przyrodniczymi stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	Siedliska przyrodnicze: 6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*), 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne rumowiska krzemianowe, 8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii*, 8230 Pionierskie murawy na skałach krzemianowych (*Arabidopsidion thalianae*) nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane siedliska przyrodnicze. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
2	Siedl. przyr.: Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) kod: 6430 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem ziołorośli zawiera plan zadań ochronnych OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020! Siedlisko 6430 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 0,24 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych powierzchnię leśną z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 6430 w obszarze Przełomy Pełcznicy pod Książem.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
3	Siedl. przyr.: Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) kod: 6510 ocena ogólna wg SDF: C	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 6510 zinwentaryzowano w 1 wydzieleniu leśnym na powierzchni 0,45 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych powierzchnię leśną z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 6510 w obszarze Przełomy Pełcznicy pod Książem.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
4	Siedl. przyr.: Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*) kod: 9110 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem kwaśnej buczyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020! Siedlisko 9110 zinwentaryzowano w 10 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 21,52 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych powierzchnię leśną z siedliskiem.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak	W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 9110 w obszarze Przełomy Pełcznicy pod Książem.	
5	Siedl. przyr.: Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) kod: 9170 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 9170 zinwentaryzowano w 10 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 40,07 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych 67% powierzchni siedliska w wystarczający sposób zabezpieczając procesy kształtowania się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Planowane zabiegi rębni złożonych oraz trzebieży późnych będą realizowane jedynie na dwóch powierzchniach leśnych. Biorąc pod uwagę skalę i charakter planowanych wskazań nie stwierdza się potrzeby formułowania działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	brak	0	brak	0		
		3	brak	brak	brak	0	brak	0		
6	Siedl. przyr.: Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) - siedlisko priorytetowe kod: 9180 ocena ogólna wg SDF: A	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem jaworzyny zawiera plan zadań ochronnych OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020! Siedlisko 9180 zinwentaryzowano w 13 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 72,09 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych powierzchnię leśną z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 9180 w obszarze Przełomy Pełcznicy pod Książem.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
7	Siedl. przyr.: Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*) kod: 9190 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	brak	brak	0	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem kwaśnej dąbrowy zawiera plan zadań ochronnych OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020! Siedlisko 9190 zinwentaryzowano w 18 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 51,16 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych blisko 85% powierzchni siedliska w wystarczający sposób zabezpieczając procesy kształtowania się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	0		

Lp.	Nazwa i kod siedliska przyrodniczego oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedlisku i jego stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	Pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	0	funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Planowane zabiegi rębni złożonych będą realizowane tylko w obrębie jednej powierzchni leśnej. Biorąc pod uwagę skalę i charakter planowanych wskazań nie stwierdza się potrzeby formułowania działań minimalizujących.	
8	Siedl. przyr.: Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe - siedlisko priorytetowe kod: 91E0 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	0	brak	brak	**Uwaga!** Zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej dla powierzchni z siedliskiem łęgu zawiera plan zadań ochronnych OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020! Siedlisko 91E0 zinwentaryzowano w 13 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 8,12 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych blisko 94% powierzchni siedliska w wystarczający sposób zabezpieczając procesy kształtowania się tzw. „spokojnych biotopów" istotnych dla funkcjonowania cennych gatunków ptaków związanych z siedliskiem. Planowana trzebież późna na powierzchni leśnej z siedliskiem nie wymaga działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	brak	0	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	0	brak	brak		
9	Siedl. przyr.: Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti petraeae*) - siedlisko priorytetowe kod: 91I0 ocena ogólna wg SDF: B	1	brak	brak	brak	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Siedlisko 91I0 zinwentaryzowano w 3 wydzieleniach leśnych na łącznej powierzchni 1,7 ha. Projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych powierzchnie leśne z siedliskiem. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania siedliska 91I0 w obszarze Przełomy Pełcznicy pod Książem.	brak
		2	brak	brak	brak	brak	brak	brak		
		3	brak	brak	brak	brak	brak	brak		

[1] Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. [2] Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Naturalny zasięg i powierzchnia siedliska przyrodniczego w obrębie tego zasięgu są stałe lub zwiększają się: zwiększają się (+), pozostają bez zmian (0), zmniejszają się (-); Kryterium 2: Struktura drzewostanów i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć nadal: poprawiają się (+), pozostają bez zmian (0), pogarszają się (-), Kryterium 3: Stan ochrony typowych gatunków siedliska przyrodniczego jest korzystny: poprawia się (+), pozostaje bez zmian (0), pogarsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleń drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej.

Tab. 31. Analiza projektowanych wskazań gospodarczych na powierzchniach leśnych z siedliskami przyrodniczymi na poziomie wszystkich obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Wałbrzych

Obszar Natura 2000	Kod siedliska przyrodniczego	Łączna pow. siedliska (ha)	Brak wskazań	Odnowienia	Pielęgnacje upraw	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Trzebieże późne	Rębnie złożone
OZW Dobromierz PLH020034	8220	0,25	-	-	-	-	-	0,25
	9170	41,75	4,93	-	-	0,89	-	35,93
	9180	3,48	3,48	-	-	-	-	-
	9190	120,73	16,94	0,54	0,64	1,10	-	101,51
	91E0	1,53	0,61	-	-	-	0,75	0,17
OZW Góry Kamienne PLH020038	6230	6,42	6,42	-	-	-	-	-
	6430	7,41	6,71	-	-	0,45	0,09	0,16
	6510	22,11	21,92	-	-	-	0,19*	-
	6520	96,27	95,92	-	-	0,35*	-	-
	8150	2,06	1,77	-	-	0,10*	0,12*	0,07*
	8220	0,88	0,43	-	-	0,01	0,08	0,36
	9110	629,12	74,49	2,47	5,24	98,81	301,48	146,63
	9130	262,25	66,07	-	-	31,19	82,68	82,31
	9180	241,07	118,71	2,97	7,32	5,29	65,83	40,95
	91D0	4,12	4,12	-	-	-	-	-
	91E0	48,03	29,74	-	-	7,37	5,52	5,40
OZW Masyw Chełmca PLH020057	6510	1,76	1,76	-	-	-	-	-
	8220	0,04	-	-	-	-	-	0,04*
	9110	251,34	35,29	4,50	-	38,15	67,83	105,57
	9130	16,42	1,87	-	-	-	4,02	10,53
	9180	19,46	17,37	-	-	-	-	2,09
	91E0	35,12	16,13	-	-	1,33	17,30	0,36
OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071	6430	0,11	-	-	-	-	0,11	-
	6510	22,74	22,37	-	-	0,18*	0,06*	0,13*
	6520	2,41	2,19	-	-	-	-	0,22*
	8220	0,57	-	-	-	0,22	0,35	-

Obszar Natura 2000	Kod siedliska przyrodniczego	Łączna pow. siedliska (ha)	Brak wskazań	Odnowienia	Pielęgnacje upraw	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Trzebieże późne	Rębnie złożone
	9110	490,58	61,22	1,05	-	107,86	157,22	163,23
	9130	13,68	3,10	-	-	-	3,64	6,94
	9170	4,90	4,90	-	-	-	-	-
	9180	12,66	12,22	-	-	-	-	0,44
	91E0	27,20	19,40	-	-	3,47	3,60	0,73
OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020	6430	0,24	0,24	-	-	-	-	-
	6510	0,45	0,45	-	-	-	-	-
	9110	21,52	21,52	-	-	-	-	-
	9170	40,07	26,92	-	-	-	2,63	10,52
	9180	72,09	72,09	-	-	-	-	-
	9190	51,16	43,37	-	-	-	-	7,79
	91E0	8,12	7,60	-	-	-	0,52	-
	91I0	1,70	1,70	-	-	-	-	-
Łącznie	6230	6,42	6,42	-	-	-	-	-
	6430	7,76	6,95	-	-	0,45	0,20	0,16
	6510*	47,06	46,50	-	-	0,18*	0,25*	0,13*
	6520*	98,68	98,11	-	-	0,35*	-	0,22*
	8150*	2,06	1,77	-	-	0,10	0,12	0,07
	8220	1,74	0,43	-	-	0,23	0,43	0,65
	9110	1392,56	191,75	8,02	5,24	243,39	528,73	415,43
	9130	292,35	71,04	-	-	31,19	90,34	99,78
	9170	86,72	36,75	-	-	0,89	2,63	46,45
	9180	348,76	223,87	2,97	7,32	5,29	65,83	43,48
	9190	171,89	60,31	0,54	0,64	1,10	-	109,30
	91D0	4,12	4,12	-	-	-	-	-
	91E0	120,0	73,48	-	-	12,17	27,69	6,66
	91I0	1,70	1,70	-	-	-	-	-

*) Planowany zabieg nie dotyczy powierzchni siedliska przyrodniczego, które współwystępuje w danym wydzieleniu leśnych z drzewostanem.

VI.2.3. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA PROJEKTU PUL NA GATUNKI ZWIERZĄT I ROŚLIN (PRZEDMIOTY OCHRONY W OBSZARACH MAJĄCYCH ZNACZENIE DLA WSPÓLNOTY ORAZ PRZEDMIOTY OCHRONY W SPECJALNYM OBSZARZE OCHRONY PTAKÓW)

Tab. 32. Ocena zapisów projektu pul na gatunki zwierząt i roślin stanowiące przedmioty ochrony ostoi siedliskowych

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
OZW Dobromierz PLH020034										
1	Gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoi: 1318 nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*, 1337 bóbr europejski *Castor fiber*, 6177 modraszek telejus *Phengaris teleius*, 6179 modraszek nausitous *Phengaris nausithous* nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane gatunki. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
2	Gatunek: Wydra *Lutra lutra* kod: 1335 ocena ogólna (wg SDF): C	1	0	0	0	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Jako miejsce obserwacji wydry w danych referencyjnych wskazywana jest powierzchnia leśna znajdująca się w sąsiedztwie cieku o nazwie Czyżynka. Sam ciek od powierzchni leśnej oddziela pas drzewostanu w obrębie gruntów innej własności. Planowane na powierzchni zabiegi rębni złożonych nie obejmą w żaden sposób siedlisk właściwych dla gatunku, stąd nie przewiduje się żadnego oddziaływania zapisów projektu pul na stan zachowania wydry w ostoi Dobromierz. Podobnie żadnego wpływu na populację gatunku i jego siedliska nie będą miały wskazania gospodarcze dla pozostałych powierzchni leśnych w dolinie Czyżynki.	brak
		2	0	0	0	0	brak	0		
		3	0	0	0	0	brak	0		
OZW Góry Kamienne PLH020038										
3	Gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoi: 1084 pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, 1303 podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, 1321 nocek orzęsiony *Myotis emarginatus* nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane gatunki. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
4	Gatunek: Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* kod: 1060 ocena ogólna (wg SDF): B	1	brak	brak	0	brak	brak	brak	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa wg danych referencyjnych zlokalizowanych są 3 stanowiska czerwończyka nieparka. Dwa z nich zlokalizowane są w obrębie dobrze utrzymanych użytków zielonych, dla których projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych. Jedno ze stanowisk zlokalizowane jest na niewielkim fragmencie	brak
		2	brak	brak	0	brak	brak	brak		

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	brak	brak	0	brak	brak	brak	powierzchni leśnej z drzewostanem. Przewidziany dla tej powierzchni zabieg pielęgnacji młodszych drzewostanów będzie realizowany poza właściwym siedliskiem gatunku. Nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania zaplanowanego zabiegu na siedlisko i populację czerwończyka nieparka.	
5	Gatunek: Mopek *Barbastella barbastellus* kod: 1308 ocena ogólna (wg SDF): C Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* kod: 1323 ocena ogólna (wg SDF): C Nocek duży *Myotis myotis* kod: 1324 ocena ogólna (wg SDF): B	1	0	0	0	0	0	0	**Uwaga!** W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Wskazane gatunki nietoperzy mogą występować głównie w drzewostanach liściastych i mieszanych w odpowiednim wieku (głównie ponad 80-letnich), wykorzystując je jako żerowiska i miejsca letnich schronień. Drzewostany spełniające potencjalnie wymagania siedliskowe wskazanych gatunków zajmują w ostoi blisko 545 ha. Należą do nich drzewostany z dominacją gatunków liściastych na siedliskach świeżych, stanowiące w dużej mierze siedliska przyrodnicze kwaśnych i żyznych buczyn oraz w mniejszym stopniu jaworzyn. Blisko 40% powierzchni takich drzewostanów w projekcie pul pozostawia się bez wskazań gospodarczych. Realizacja rębni złożonych i trzebieży późnych na pozostałej części potencjalnych siedlisk nietoperzy tylko w określonym zakresie niesie za sobą zagrożenie wywołania negatywnego oddziaływania. Jednym z potencjalnych oddziaływań może być płoszenie lub zabijanie pojedynczych osobników w wyniku usuwania drzew dziuplastych. Ten rodzaj oddziaływania można określić jako negatywny, bezpośredni, chwilowy. Jednocześnie dla powierzchni z planowanymi rębniami złożonymi przewidziane są działania ochronne dla przedmiotów ochrony obszaru OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010, które w wystarczający sposób zabezpieczają potencjalne kryjówki nietoperzy, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
6	Gatunek: Wydra *Lutra lutra* kod: 1335 ocena ogólna (wg SDF): C	1	0	0	0	0	0	0	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Jako miejsca obserwacji wydry w danych referencyjnych wskazywanych jest 19 powierzchni leśnych. W większości przypadków znajdują się one w bardzo bliskim sąsiedztwie cieków, w których są właściwe siedliska i żerowiska wydry. Do takich cieków należą: Dopływ spod Góry Strachoń, Dopływ spod Czarnej Góry, Lesk, Miła, Rybna, Złota Woda, Sokołowiec oraz Ścinawka. Niektóre lokalizacje stanowisk gatunku są jednak oddalone od jakichkolwiek zbiorników lub cieków nawet o 1 km. W takich przypadkach nie można traktować ich jako właściwe. W obszarze Gór Kamiennych wydra jest dość często odnotowywanym gatunkiem na ww. ciekach przepływających m.in. przez grunty w zarządzie nadleśnictwa. Największy wpływ na stan zachowania populacji gatunku w obszarze będą miały czynniki niezwiązane z gospodarką leśną - głównie szlaki komunikacyjne oraz ubożenie bazy pokarmowej wydry w ciekach. W związku z tym zapisy projektu pul nie wymagają formułowania działań minimalizujących.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		
7	Gatunek: Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* kod: 1166 ocena ogólna (wg SDF): C	1	brak	brak	0	0	brak	0	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Jako miejsca obserwacji traszki grzebieniastej w danych referencyjnych wskazywanych jest 20 powierzchni leśnych. W większości przypadków projekt pul pozostawia je bez wskazań gospodarczych. Jedynie dla trzech powierzchni w projekcie pul przewidziane jest wykonanie zabiegów gospodarczych w postaci trzebieży późnych, rębni złożonych oraz zabiegów pielęgnacyjnych w młodszych drzewostanach. Realizacja tego typu wskazań zawsze wiąże się z ryzykiem nieumyślnego zabicia lub okaleczenia pojedynczych wędrujących osobników traszki, jednak z uwagi na zasięg prac leśnych oraz ich lokalny charakter nie ocenia się tego typu potencjalnych zagrożeń jako znaczących dla populacji gatunku. Zawarte w programie ochrony przyrody wytyczne w zakresie ochrony herpetofauny na terenach leśnych oraz realizowane działania z zakresu małej retencji w lasach w wystarczający sposób zabezpieczają istniejące siedliska gatunku, jak i sprzyjają poszerzaniu puli siedliskowej na terenach pozbawionych naturalnych zbiorników wodnych. W związku z tym nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	0	0	brak	0		
		3	brak	brak	0	0	brak	0		

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
8	Gatunek: Modraszek telejus *Phengaris teleius* kod: 6177 ocena ogólna (wg SDF): C Modraszek nausitous *Phengaris nausithous* kod: 6179 ocena ogólna (wg SDF): B	1	brak	brak	0	brak	0	brak	**Uwaga!** W pzo brak zadań ochronnych z zakresu gospodarki leśnej! Jako miejsca obserwacji obu gatunków w danych referencyjnych wskazywanych jest 9 powierzchni leśnych. W większości przypadków projekt pul pozostawia je bez wskazań gospodarczych. Dwa ze stanowisk modraszków występują w obrębie wydzieleń z drzewostanem, dla których projekt pul przewiduje wykonanie rębni zupełnej oraz zabiegów pielęgnacyjnych w młodszych drzewostanach. Wiąże się to z obecnością powierzchni łąkowych w bezpośrednim sąsiedztwie drzewostanów, dla których przewidziane są wskazania gospodarcze i niedokładnością w oznakowaniu właściwej lokalizacji siedlisk gatunków łąkowych w danych referencyjnych. Prace związane z realizacją zadań gospodarczych będą odbywać się poza właściwym siedliskiem modraszków, stąd nie przewiduje się możliwości wystąpienia negatywnego oddziaływania na te gatunki i ich siedlisko. Realizacja zapisów projektu pul nie wymaga formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	brak	brak	0	brak	0	brak		
		3	brak	brak	0	brak	0	brak		
OZW Masyw Chełmca PLH020057										
9	Gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoi: 1323 nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, 1324 nocek duży *Myotis myotis* nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane gatunki. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
10	Gatunek: Mopek *Barbastella barbastellus* kod: 1308 Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme* kod: 1318 ocena ogólna (wg SDF): B	1	0	0	0	0	0	0	**Uwaga!** W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Wskazane gatunki nietoperzy mogą występować głównie w drzewostanach liściastych i mieszanych w odpowiednim wieku (głównie ponad 80-letnich), wykorzystując je jako żerowiska i miejsca letnich schronień. Drzewostany spełniające potencjalnie wymagania siedliskowe wskazanych gatunków zajmują w ostoi ok. 190 ha. Należą do nich drzewostany z dominacją gatunków liściastych na siedliskach świeżych, stanowiące w dużej mierze siedliska przyrodnicze kwaśnych i żyznych buczyn oraz w mniejszym stopniu jaworzyn. Przeszło 22% powierzchni takich drzewostanów w projekcie pul pozostawia się bez wskazań gospodarczych.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	0	0	0	0	0	0	Realizacja rębni złożonych i trzebieży późnych na pozostałej części potencjalnych siedlisk nietoperzy tylko w określonym zakresie niesie za sobą zagrożenie wywołania negatywnego oddziaływania. Jednym z potencjalnych oddziaływań może być płoszenie lub zabijanie pojedynczych osobników w wyniku usuwania drzew dziuplastych. Ten rodzaj oddziaływania można określić jako negatywny, bezpośredni, chwilowy. Ograniczenia wynikające z planu zadań ochronnych zapisane dla nietoperzy stanowiących przedmioty ochrony ostoi w wystarczający sposób zabezpieczają potencjalne kryjówki nietoperzy, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071										
11	Gatunki zwierząt stanowiące przedmioty ochrony ostoi: 6179 modraszek nausitous *Phengaris nausithous*, 6177 modraszek telejus *Phengaris teleius* oraz roślina 4066 zanokcica serpentynowa *Asplenium adulterinum* nie występują na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W związku z tym nie przewiduje się, aby zapisy projektu pul w jakikolwiek sposób mogły oddziaływać na wskazane gatunki. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne.									
12	Gatunek: Mopek *Barbastella barbastellus* kod: 1308 Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* kod: 1323 Nocek duży *Myotis myotis* kod: 1324 ocena ogólna (wg SDF): C	1	0	0	0	0	0	0	**Uwaga!** W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Wskazane gatunki nietoperzy mogą występować głównie w drzewostanach liściastych i mieszanych w odpowiednim wieku (głównie ponad 80-letnich), wykorzystując je jako żerowiska i miejsca letnich schronień. Drzewostany spełniające potencjalnie wymagania siedliskowe wskazanych gatunków zajmują w ostoi przeszło 280 ha. Należą do nich drzewostany z dominacją gatunków liściastych na siedliskach świeżych, stanowiące w dużej mierze siedliska przyrodnicze kwaśnych i żyznych buczyn oraz w mniejszym stopniu jaworzyn. Blisko 70% powierzchni takich drzewostanów w projekcie pul pozostawia się bez wskazań gospodarczych. Realizacja rębni złożonych i trzebieży późnych na pozostałej części potencjalnych siedlisk nietoperzy tylko w określonym zakresie niesie za sobą zagrożenie wywołania negatywnego oddziaływania. Jednym z potencjalnych oddziaływań może być płoszenie lub zabijanie pojedynczych osobników w wyniku usuwania drzew dziuplastych. Ten rodzaj oddziaływania można określić jako negatywny, bezpośredni, chwilowy.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		3	0	0	0	0	0	0	Ograniczenia wynikające z planu zadań ochronnych zapisane dla leśnych siedlisk przyrodniczych (kwaśne i żyzne buczyny) stanowiących przedmioty ochrony ostoi w wystarczający sposób zabezpieczają potencjalne kryjówki nietoperzy, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
OZW Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020										
13	Gatunek: Mopek *Barbastella barbastellus* kod: 1308 Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* kod: 1323 Nocek duży *Myotis myotis* kod: 1324 ocena ogólna (wg SDF): B	1	0	0	0	0	0	0	**Uwaga!** W pzo zadania ochronne z zakresu gospodarki leśnej! Wskazane gatunki nietoperzy mogą występować głównie w drzewostanach liściastych i mieszanych w odpowiednim wieku (głównie ponad 80-letnich), wykorzystując je jako żerowiska i miejsca letnich schronień. Drzewostany spełniające potencjalnie wymagania siedliskowe wskazanych gatunków zajmują w ostoi blisko 190 ha. Należą do nich drzewostany z dominacją gatunków liściastych na siedliskach świeżych, stanowiące w dużej mierze siedliska przyrodnicze kwaśnych i żyznych buczyn oraz w mniejszym stopniu jaworzyn. Przeszło 90% powierzchni takich drzewostanów w projekcie pul pozostawia się bez wskazań gospodarczych. Tak duża powierzchnia w wystarczający sposób zabezpiecza potencjalne siedliska nietoperzy, stąd nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		

[1] Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. [2] Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Liczebność populacji gatunku wskazuje na to, że sam utrzyma się w długim okresie jako żywotny składnik swoich siedlisk przyrodniczych: liczebność populacji zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 2: Naturalny zasięg występowania gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-), Kryterium 3: Powierzchnia siedlisk odpowiednich dla rozwoju gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleń drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej

Tab. 33. Ocena zapisów projektu pul na gatunki ptaków stanowiące przedmioty ochrony ostoi OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
1	Gatunek: Bocian czarny *Ciconia nigra* kod: A030 ocena ogólna (wg SDF): C	1	0	0	0	0	0	0	Ocena stanu zachowania gatunku w obszarze Natura 2000 na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych jest niezadowalająca z uwagi na niedobór odpowiednich dla bociana czarnego siedlisk, jednak sama lokalna populacja gatunku nie jest zagrożona. Sporządzany wraz z projektem pul zakres pzo przewidział do wdrożenia w trakcie realizacji zapisów projektu pul określone działania ochronne. Ich zastosowanie pozwoli zwiększyć atrakcyjność siedlisk dla bociana w nadchodzącym dziesięcioleciu i zabezpieczyć potencjalne nieznane dotąd miejsca gniazdowania. Aktualnie znane miejsce gniazdowania bociana jest objęte ochroną w postaci strefy ochrony. Zarówno w części ochrony całorocznej strefy, jak i ochrony okresowej nie są planowane żadne wskazania gospodarcze. W tej sytuacji nie przewiduje się, aby jakiekolwiek zapisy projektu pul mogły znacząco negatywnie oddziaływać na gatunek. Nie stwierdza się zatem potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		
2	Gatunek: Krogulec *Accipiter nisus* kod: A086 ocena ogólna (wg SDF): C	1	0	0	0	0	0	0	Ocena stanu zachowania gatunku w obszarze Natura 2000 na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych jest właściwa. Populacja wykazuje tendencje wzrostowe, dostępność siedlisk jest duża dla krogulca, stąd nie formułowano dla niego działań ochronnych w zakresie pzo w pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych. W tej sytuacji nie stwierdza się potrzeby formułowania działań minimalizujących potencjalnie negatywny wpływ zapisów projektu pul na ten gatunek.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		
3	Gatunek: Derkacz *Crex crex* kod: A122 ocena ogólna (wg SDF): C	1	0	0	0	0	0	0	Z uwagi na bardzo niewielki udział siedlisk nieleśnych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych, występowanie derkacza ogranicza się jedynie do terenów w zasięgu Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich. Powierzchnie, na których obecne są siedliska gatunku mają charakter terenów otwartych, najczęściej łąk lub pastwisk. Dla tej grupy powierzchni projekt pul nie przewiduje żadnych wskazań gospodarczych. Projektowane w pul zalesienia gruntów porolnych ograniczają się do trzech powierzchni poza obszarem Natura 2000, zlokalizowanych poza terenami występowania derkacza. W tej sytuacji zapisy projektu pul ocenia się jako neutralne dla stanu zachowania gatunku w ostoi.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
4	Gatunek: Siniak *Columba oenas;* kod: A207 ocena ogólna (wg SDF): C Gatunek: Włochatka *Aegolius funereus* kod: A223 ocena ogólna (wg SDF): C Sóweczka *Glaucidium passerinum* kod: A217 ocena ogólna (wg SDF): B Gatunek: Dzięcioł zielonosiwy *Picus canus;* kod: A234 ocena ogólna (wg SDF): B Dzięcioł czarny *Dryocopus martius* kod: A236 ocena ogólna (wg SDF): C	1	0	0	0	0	0	0	Ocena stanu zachowania gatunku w obszarze Natura 2000 na gruntach Nadleśnictwa Wałbrzych jest niezadowalająca z uwagi na niedobór odpowiednich dla wskazanych gatunków siedlisk. Z tego względu sporządzany wraz z projektem pul zakres pzo przewidział do wdrożenia w trakcie realizacji zapisów projektu pul określone działania ochronne. Ich zastosowanie zabezpieczy istniejące i potencjalne miejsca bytowania i zwiększy atrakcyjność pozostałych siedlisk w nadchodzącym dziesięcioleciu. W tej sytuacji nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		
5	Puchacz *Bubo bubo* kod: A215 ocena ogólna (wg SDF): B	1	0	0	0	0	0	0	Odpowiednie siedliska lęgowe puchacza nie są licznie reprezentowane na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w zasięgu ostoi. Na terenach poza Parkiem Krajobrazowym Sudetów Wałbrzyskich nie stwierdzono żadnych śladów bytowania tego gatunku. Z kolei w zasięgu samego parku potencjalne siedliska puchacza w postaci zgrupowań skalnych są zagrożone przede wszystkim ze strony rosnącej presji turystycznej i penetrowania odsłonięć skalnych przez ludzi.	brak

Lp.	Nazwa gatunku zwierzęcia oraz symbol znaczenia obszaru	Wskaźniki[2] zachowania stanu ochrony przedmiotu ochrony	Rodzaje planowanych czynności gospodarczych[3] i ich przewidywany wpływ[1] na zachowanie stanu ochrony przedmiotów ochrony						Ogólne uwagi o siedliskach gatunków roślin lub zwierząt i ich stanie ochrony oraz uwagi szczegółowe w sprawie oddziaływania negatywnego	Działania ograniczające negatywne oddziaływanie ustaleń pul w urządzanym obiekcie
			odnowienia	pielęgnacje upraw	pielęgnacje młodszych drzewostanów	trzebieże późne	rębnie zupełne	rębnie złożone		
		2	0	0	0	0	0	0	Sama realizacja zaplanowanych w projekcie pul wskazań gospodarczych nie wpłynie negatywnie na populację puchacza w ostoi. Większe zgrupowania skalne zostały w projekcie pul opisane jako odrębne wyłączenia taksacyjne, które pozostawia się bez wskazań gospodarczych. W tej sytuacji nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.	
		3	0	0	0	0	0	0		
6	Gatunek: Jarzębatka *Sylvia nisoria* kod: A307 ocena ogólna (wg SDF): C Gąsiorek *Lanius collurio* kod: A338 ocena ogólna (wg SDF): C Czeczotka *Carduelis flammea* kod: A368 ocena ogólna (wg SDF): B	1	0	0	0	0	0	0	Wskazane gatunki związane są z terenami otwartymi i śródpolnymi zakrzewieniami. Na gruntach w zarządzie nadleśnictwa takich siedlisk jest bardzo mało, stąd ocena stanu zachowania populacji tych gatunków jest niezadowalająca. Siedliska preferowane przez wymienione gatunki występują jednak na terenach przyległych na gruntach innej własności. W tej sytuacji realizacja zapisów projektu pul nie będzie miała wpływu na populacje i właściwe siedliska gąsiorka, jarzębatki i czeczotki.	brak
		2	0	0	0	0	0	0		
		3	0	0	0	0	0	0		

[1] Symbole wpływu planowanych czynności gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony oraz symbole dotyczące okresu tego oddziaływania: + (plus) – wpływ dodatni, pozytywny; 0 (zero) – wpływ obojętny; - (minus) – wpływ ujemny, negatywny; brak – gdy brak danej czynności w projekcie planu; 1. oddziaływanie krótkoterminowe, 2. oddziaływanie średnioterminowe, 3. oddziaływanie długoterminowe. [2] Wskaźniki zachowania stanu: Kryterium 1: Liczebność populacji gatunku wskazuje na to, że sam utrzyma się w długim okresie jako żywotny składnik swoich siedlisk przyrodniczych: liczebność populacji zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-); Kryterium 2: Naturalny zasięg występowania gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-), Kryterium 3: Powierzchnia siedlisk odpowiednich dla rozwoju gatunku nie zmniejsza się: zwiększa się (+), pozostaje bez zmian (0), zmniejsza się (-). 3) Zadania gospodarcze formułowane na poziomie ogólnym (nieadresowane do wydzieleń drzewostanowych) nie kwalifikują się do ujęcia w formie macierzy, stąd omówienie ich przewidywanego wpływu możliwe tylko w formie tekstowej

VI.2.4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE ZAPISÓW PROJEKTU PUL NA INTEGRALNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000

Zgodnie z definicją w art. 5 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku integralność obszarów Natura 2000 to spójność czynników strukturalnych i funkcjonalnych warunkujących zrównoważone trwanie populacji gatunków i siedlisk przyrodniczych, dla ochrony których zaprojektowano lub wyznaczono dany obszar. Jest to takie działanie, które pozwala na zachowanie właściwego statusu ochrony siedlisk i gatunków oraz zachowanie ich kluczowych struktur. W projekcie pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych nie planuje się działań, które mogłyby się przyczynić do trwałego zniszczenia lub pogorszenia stanu zachowania siedliska przyrodniczego stanowiącego przedmiot ochrony obszaru. W pełni uwzględniają one cele ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

VI.3. WPŁYW USTALEŃ PROJEKTU PUL NA INNE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Analiza zapisów projektu pul została przeprowadzona również dla powierzchni pozostałych obszarowych form ochrony przyrody – rezerwatu przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu oraz dla powierzchni, na których zlokalizowane są obiekty chronione w postaci pomników przyrody.

W obrębie wydzieleń leśnych znajdujących się w zasięgu granic rezerwatu przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha” nie są planowane żadne wskazania gospodarcze. Tym samym zapisy projektu pul nie będą miały wpływu na cele ochrony wskazanych obszarów.

Analiza zapisów projektu pul w wydzieleniach zlokalizowanych w obrębie Książańskiego Parku Krajobrazowego wykazała, że przyjęte w projekcie pul zapisy oraz wytyczne i zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności ujęte w programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych pozwolą na zachowanie wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych parku. W przypadku Parku Krajobrazowego Gór Sowich oraz Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich przyjęte w projekcie pul zapisy oraz wytyczne i zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności ujęte w programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych wypełniają wskazania planów ochrony tych parków (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2011 r. Nr 251, poz. 4510 oraz Dz. Urz. Woj. Doln. z 2016 r. poz. 4581) odnośnie ochrony ekosystemów leśnych w strefie BSII oraz modyfikacji gospodarki leśnej w strefie BKI. Propozycje utworzenia nowych form ochrony przyrody (użytek ekologiczny „Łomnica – Trzy Strugi”, 12 stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej oraz 9 pomników przyrody) zostały uwzględnione w programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych.

W przypadku obszarów chronionego krajobrazu „Góry Bardzkie i Sowie", „Kopuły Chełmca", „Masyw Trójgarbu" oraz „Zawory" analiza zapisów projektu pul miała na celu wskazanie ewentualnych zaplanowanych działań, które mogłyby utrudniać realizację przyjętych celów ochrony wskazanych obszarów, tj. zachowania walorów obszarów nieleśnych ekosystemów lądowych i ekosystemów leśnych. Projekt pul nie zawiera zapisów, które odnosiłyby się do powierzchni nieleśnych w postaci łąk czy pastwisk. Dlatego w tym zakresie ocenia się, że zapisy projektu pul pozostają neutralne względem wskazanych typów ekosystemów. W przypadku ekosystemów leśnych, zapisy projektu pul skonstruowane są zgodnie z zasadami hodowli lasu stawiającymi jako główny cel zachowanie stabilności, żywotności i trwałości lasu. W tej sytuacji wpływ zapisów projektu pul na cele ochrony obszarów chronionego krajobrazu ocenia się jako pozytywne.

Projekt pul przewiduje wykonanie zabiegów na 14 powierzchniach leśnych, w obrębie których zlokalizowane są pomniki przyrody. W przypadku utworów skalnych objętych ochroną (obiekty: „Barbarka", „Babi Kamień", „Sępik", „Małpia Skała", „Stożek Wielki", „Szczeliny Wiatrowe", „Zapomniane Skałki: Bliźniaczki i Samotna") realizacja zabiegów nie będzie miała istotnego znaczenia. W obrębie żadnego z odsłonięć skalnych nie ma siedlisk przyrodniczych, które wymagałyby szczególnej ochrony warunków oświetleniowych. Ponadto żaden z planowanych zabiegów nie będzie skutkował gwałtowną zmianą warunków otoczenia obiektu. Przewidziane do wykonania zabiegi rębne zostały zaplanowane przy zastosowaniu rębni stopniowych IVD, a pozostałe zabiegi to trzebieże. W tej sytuacji nie przewiduje się żadnego wpływu zapisów projektu pul na chronione obiekty.

Pozostałe powierzchnie, gdzie planowane są wskazania gospodarcze w postaci zabiegów rębnych lub trzebieży późnych, to miejsca lokalizacji 7 pomników przyrody w postaci alei drzew oraz pojedynczych okazów lub grup drzew. Lokalizacja pomników jest dobrze znana i obiekty są odpowiednio oznakowane, stąd nie przewiduje się, aby realizacja planowanych zabiegów mogła spowodować uszkodzenia lub inne zagrożenie dla stanu zachowania chronionych obiektów, stąd nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.

VI.4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE PROJEKTU PUL NA ŚRODOWISKO

VI.4.1. ODDZIAŁYWANIE NA RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ

Ochronę różnorodności biologicznej należy rozpatrywać na trzech poziomach - genetycznym, gatunkowym i krajobrazowym (ekosystemowym).

W zakresie różnorodności **na poziomie genetycznym** projekt pul nie zawiera zapisów, które mogłyby wpłynąć na ograniczenia w pulach genowych gatunków występujących na obszarze nadleśnictwa. Prowadzona obecnie przez nadleśnictwo gospodarka leśna

realizowana jest zgodnie z obowiązującymi Zasadami Hodowli Lasu. Wprowadzany na odnawiane powierzchnie leśne materiał sadzeniowy pochodzi z wyselekcjonowanych źródeł materiału rozmnożeniowego, ściśle określonych obowiązującą w Polsce regionalizacją dla nasion i sadzonek (Rozp. Min. Środ. z dnia 29.07.2015 r. w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego; Dz.U. 2015 poz. 1425). Dzięki temu możliwa jest ochrona genetycznej odrębności naturalnych, rodzimych lub prawdopodobnie rodzimych populacji gatunków lasotwórczych oraz zachowanie pożądanych cech genetycznych w następnych pokoleniach drzew.

Nadleśnictwo Wałbrzych stanowi jedno z zapleczy dla produkcji szkółkarskiej posiadając na swoim terenie wyłączone drzewostany nasienne oraz gospodarcze drzewostany nasienne. Wszystkie drzewostany nasienne gospodarcze charakteryzują się dobrymi cechami zdrowotnymi i jakościowymi i służą jako podstawowa baza nasienna dla nowo zakładanych upraw. Wyznaczono je dla gatunków: świerk pospolity, buk zwyczajny, dąb szypułkowy, klon jawor oraz brzoza brodawkowata, jesion wyniosły, modrzew europejski i sosna zwyczajna.

Ponadto na terenie nadleśnictwa wyznaczono 31 drzew doborowych, o najlepszych cechach fenotypowych tj. zdrowotności, jakości pnia, pokroju korony, wyróżniające się w drzewostanie większymi wymiarami pierśnicy i wysokości. Są to: 6 drzew gatunku buk zwyczajny, 2 drzewa gatunku czereśnia ptasia, 3 drzewa gatunku jodła pospolita, 2 drzewa gatunku modrzew europejski oraz 18 drzew gatunku świerk pospolity. Dodatkowo Nadleśnictwo Wałbrzych posiada 14 zarejestrowanych drzew zachowawczych jodły pospolitej i 1 wiązu górskiego, o sprawdzonych właściwościach genetycznych przeznaczonych do reprodukcji ze względu na swoje cechy.

Na utrzymanie różnorodności genetycznej lasów nadleśnictwa mają również wpływ stosowane na coraz większą skalę odnowienia naturalne. Prowadzą one do zróżnicowania genotypów młodego pokolenia poszczególnych gatunków, bowiem w rozmnażaniu bierze udział liczna i zróżnicowana genetycznie populacja drzew. Projekt pul wskazuje na jakich powierzchniach nieleśnych wykorzystanie naturalnej sukcesji drzew w procesie zalesieniowym będzie najbardziej korzystne. W ten sposób na nadchodzący okres 10 lat projekt pul określa przeznaczenie 45 wydzieleń leśnych o łącznej powierzchni 39,71 ha do naturalnej sukcesji.

W zakresie różnorodności **na poziomie gatunkowym** projekt pul szeroko analizuje aktualny stan zróżnicowania gatunkowego drzewostanów nadleśnictwa i dość szczegółowo określa dalsze kierunki hodowli lasu. Dla każdej powierzchni leśnej proponuje potencjalne składy odnowieniowe drzewostanów, pożądane na poszczególnych siedliskach leśnych, z uwzględnieniem celów gospodarczych, możliwości produkcyjnych siedlisk leśnych oraz wymagań ochrony przyrody. Dostosowany do warunków siedliskowych odpowiedni skład

odnowień będzie sprzyjał kształtowaniu się poprawnej struktury gatunkowej drzewostanów w przyszłości.

W trakcie wykonanych prac taksacyjnych w 2017 i 2018 roku w drzewostanach nadleśnictwa zinwentaryzowano 25 gatunków drzew, z czego 5 stanowią gatunki obce geograficznie (sosna czarna, sosna wejmutka, daglezja zielona, dąb czerwony, kasztanowiec biały). Projekt pul dokładnie wskazuje, na jakich powierzchniach leśnych tego typu gatunki występują i jak wysoki jest ich udział. Konieczność ochrony różnorodności gatunkowej drzewostanów przed zjawiskiem neofityzacji sygnalizowana jest w programie ochrony przyrody dla nadleśnictwa, który jest częścią projektu pul.

W zakresie ochrony gatunkowej w ocenie zapisów projektu pul nie przewiduje się możliwości wystąpienia długotrwałego negatywnego oddziaływania, które w znaczący sposób wpływałoby na różnorodność gatunkową chronionych roślin, grzybów i zwierząt. Powierzchnie leśne ze stanowiskami szczególnie zagrożonych gatunków roślin, których występowanie zostało potwierdzone w ostatnich latach (widlicz spłaszczony, paprotnik kolczysty, kruszczyk szerokolistny, podkolan biały, podkolan zielonawy, listera jajowata, buławnik mieczolistny, parzydło leśne, dzięgiel litwor, języcznik zwyczajny, storczyk męski, tojad dzióbaty) zostały pozostawione w projekcie pul bez wskazań gospodarczych lub sformułowano dla nich odpowiednie działania minimalizujące.

Kolejnym istotnym aspektem w ochronie różnorodności gatunkowej jest zabezpieczenie na powierzchniach leśnych odpowiedniej ilości martwego drewna. Projekt pul nie określa zadań gospodarczych, które odnosiłyby się bezpośrednio do tego problemu. Pozostawianie martwego drewna na powierzchniach manipulacyjnych wynika z wewnętrznych przepisów branżowych obowiązujących w PGL Lasy Państwowe i zaleceń ochronnych zapisanych w programie ochrony przyrody. Dokładne zaplanowanie ilości pozostawianego martwego drewna na etapie sporządzania projektu pul nie jest możliwe. Zakładając jednak, że zaplanowane działania gospodarcze będą wykonywane na gruncie zgodnie z obowiązującymi wytycznymi oraz zaleceniami ochronnymi zapisanymi w programie ochrony przyrody, przewiduje się wzrost zasobów martwego drewna oraz drzew dziuplastych na koniec nadchodzącego dziesięciolecia.

Istotną kwestią analizowaną w projekcie pul jest ochrona różnorodności **na poziomie ekosystemowym.** Odpowiedni dobór rodzaju rębni do warunków siedliskowych, pozostawienie bez wskazań gospodarczych najcenniejszych drzewostanów będących identyfikatorami siedlisk przyrodniczych oraz zapisane w programie ochrony przyrody zalecenia przyczynią się do zachowania zróżnicowania i dobrego stanu najcenniejszych ekosystemów w nadleśnictwie. Dla zachowania różnorodności biologicznej na poziomie ekosystemu projekt pul zwraca uwagę na:

- szerokie wykorzystywanie zmienności w ramach mikrosiedlisk poprzez wprowadzanie na te niewielkie powierzchnie właściwych gatunków drzew;
- konieczność unikania zalesiania śródleśnych pastwisk, łąk, nieużytków i innych podobnych im powierzchni;
- konieczność dostosowania się do zalecanych składów odnowieniowych przy zakładaniu upraw;
- konieczność ograniczania nadmiernego odpływu wód powierzchniowych przez stosowanie zastawek na rowach i innych budowli piętrzących;
- konieczność zwiększania uwilgotnienia siedlisk przez podniesienie poziomu zwierciadła wód gruntowych
- konieczność ochrony naturalnych obiektów małej retencji;
- konieczność pozostawiania na powierzchniach leśnych drzew dziuplastych;
- preferowanie biologicznych metod ochrony lasu;
- odpowiednie kształtowanie granicy polno-leśnej w taki sposób, aby była jak najbardziej urozmaicona;
- kształtowanie ekotonów przy brzegach strumieni i rzek, które pozbawione są jakiejkolwiek roślinności;
- pozostawianie martwego drewna, układanie stosów gałęzi i liści w rejonie zbiorników wodnych;
- pozostawianie karp korzeniowych wywrotów i wiatrowałów za wyjątkiem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ludzi;
- tworzenie stref przejściowych (ekotonów), tzn. granicy lasu z innymi ekosystemami, zwłaszcza polnymi, łąkowymi, wodnymi i bagiennymi oraz wzdłuż dróg publicznych.

Przestrzeganie powyższych zaleceń w trakcie realizacji zaplanowanych zadań gospodarczych powinno przyczynić się do zwiększenia ilości i naturalności ekosystemów.

Zgodnie z określonym zakresem szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych (pismo WPN.411.3.2016.IL z dnia 22 sierpnia 2016 r.), ocenie poddano potencjalny wpływ zapisów projektu pul na siedliska przyrodnicze, których płaty zlokalizowane są poza obszarami Natura 2000. Do takich siedlisk przyrodniczych należały:

- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*);
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*);
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion*);

- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*);
- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*) – siedlisko priorytetowe;
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*);
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe – siedlisko priorytetowe.

Siedliska przyrodnicze poza obszarami Natura 2000 są w dużej mierze rozproszone w przestrzeni terytorialnej nadleśnictwa. W trakcie planowania wskazań gospodarczych dla powierzchniach leśnych, w obrębie których są one zlokalizowane uwzględniono ich obecność poprzez pozostawienie od 11% do 100% powierzchni siedlisk bez wskazań gospodarczych. W trakcie planowania nie stosowano również rębni zupełnej na powierzchniach leśnych z siedliskami przyrodniczymi. Siedliska szczególnie wrażliwe na zaburzenia, jak jaworzyny oraz łęgi zabezpieczono pozostawiając większą niż w przypadku pozostałych typów siedlisk powierzchnię bez wskazań gospodarczych. W przypadku jaworzyn bez wskazań gospodarczych pozostawiono wszystkie powierzchnie ze wskazanym siedliskiem, natomiast w przypadku łęgów bez wskazań gospodarczych pozostawiono 44% zinwentaryzowanych powierzchni siedliska. Wskazania ochronne zawarte w programie ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Wałbrzych, ukierunkowane na zabezpieczanie dobrze zachowanych fragmentów cennych siedlisk przyrodniczych, wyznaczają właściwy kierunek ochrony naturalnych zasobów rodzimej przyrody. W tej sytuacji nie ma potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących w stosunku do powierzchni leśnych z siedliskami przyrodniczymi poza granicami ostoi siedliskowych Natura 2000.

Tab. 34. Planowane wskazania gospodarcze w obrębie wydzieleń leśnych z siedliskami przyrodniczymi poza obszarami Natura 2000

Siedlisko przyrodnicze kod	Pow. siedl. (liczba wydz.)	Brak wskazań	Odnowienia	Pielęgnacje upraw	Pielęgnacje młodszych drzewostanów	Trzebież późna	Rębnie złożone
6510	25,85 (19)	25,85 (19)	-	-	-	-	-
6520	5,13 (8)	5,13 (8)	-	-	-	-	-
9110	594,54 (159)	67,77 (22)	3,89 (2)	-	51,40 (17)	258,16 (68)	213,32 (50)
9130	60,92 (20)	7,04 (4)	1,39 (1)	-	4,60 (1)	12,53 (7)	35,36 (7)
9170	80,58 (33)	31,36 (12)	-	-	4,91 (4)	23,04 (11)	21,27 (6)
9180	14,39 (6)	14,39 (6)	-	-	-	-	-
9190	376,24 (111)	78,55 (46)	17,67 (6)	-	0,13 (1)	110,57 (25)	169,32 (33)
91E0	47,88 (50)	21,26 (20)	0,88 (4)	-	5,99 (3)	16,94 (17)	2,81 (6)

W Nadleśnictwie Wałbrzych projekt planu urządzenia lasu przewiduje na okres 2019-2028 zalesienia gruntów porolnych, na powierzchni 1,3 ha zlokalizowanych w obrębie leśnym Wałbrzych. Grunty przekazane przez Gminę Wałbrzych stanowią grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej i grunty rolne nieużytkowane rolniczo. Zgodnie z zapisami art. 14 ust. 3 ustawy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2129 ze zm.) grunty przeznaczone do zalesienia określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Wszystkie ujęte w projekcie pul grunty do zalesienia posiadają warunki zabudowy, ustalone stosownymi decyzjami Prezydenta Miasta Wałbrzycha. Na gruntach tych brak jest cennych elementów przyrodniczych – gatunków chronionych lub siedlisk przyrodniczych. W tej sytuacji zalesienie wskazanych powierzchni ocenia się pozytywnie, ponieważ wpłynie to na zwiększenie lesistości i różnorodności biologicznej w gminie Wałbrzych.

VI.4.2. ODDZIAŁYWANIE NA LUDZI

Realizacja projektu pul nie wpłynie bezpośrednio na ludzi. Poszczególne zapisy projektu pul można jednak interpretować zawsze jako pozytywne w średniej lub długiej perspektywie czasowej np. w odniesieniu do przyszłych zysków z aktualnie realizowanych zabiegów odnawiania powierzchni leśnych czy pielęgnowania młodszych drzewostanów w celu poprawy jakości surowca drzewnego w przyszłości. Krótkotrwałe, pośrednie oddziaływanie pozytywne wiązać się będzie ze zwiększonym zapotrzebowaniem na wykonawców w okresach realizacji zadań, co okresowo wpłynie na zwiększenie zatrudnienia. W tym zakresie oddziaływanie projektu pul należy oceniać jako krótkoterminowo pozytywne. Dodatni wpływ zapisów planu w wymiarze społecznym będzie również związany przede wszystkim z udostępnianiem lasów jako miejsca rekreacji, wypoczynku oraz prowadzenia edukacji przyrodniczej. Zadania związane z tymi zagadnieniami są wymieniane w części składowej projektu planu urządzenia lasu jaką jest program ochrony przyrody w nadleśnictwie. W tym względzie, wpływ zapisów projektu planu urządzenia lasu na ludzi, zarówno w krótkim, jak i długim okresie czasu należy uznać za dodatni.

VI.4.3. ODDZIAŁYWANIE NA WODĘ

Zgodnie z obowiązującą Instrukcją urządzania lasu, uwzględniając funkcje pełnione przez drzewostany, przewiduje się utworzenie gospodarstw specjalnych, obejmujących między innymi - lasy wodochronne w strefie ujęć wody. Przyjęto przy tym zasadę, że planowane w drzewostanach czynności gospodarcze nie mogą naruszać funkcji, dla których drzewostany te zaliczono do gospodarstwa specjalnego. Tak więc, zalecana jest ochrona powierzchni położonych nad brzegami cieków, zbiorników wodnych. Projekt planu urządzenia lasu nie wskazuje żadnych działań związanych z zasobami wodnymi, retencją czy melioracją.

VI.4.4. ODDZIAŁYWANIE NA POWIETRZE

Ze względu na lokalny charakter zaplanowanych prac nie przewiduje się, aby realizacja ustaleń projektu planu miała znaczący wpływ na stan powietrza atmosferycznego, dlatego w ocenie ogólnej wpływ projektu planu na powietrze atmosferyczne należy uznać za neutralny.

VI.4.5. ODDZIAŁYWANIE NA POWIERZCHNIĘ ZIEMI

Spośród planowanych zabiegów w projekcie planu urządzenia lasu największy wpływ na powierzchnię ziemi mają prace bezpośrednio i pośrednio związane z prowadzeniem rębni. Bezpośredni wpływ jest związany z technologią prowadzenia prac, do której należy zrywka wleczona i półpodwieszona, prowadząca do uszkadzania wierzchnich warstw ziem. Pośredni wpływ na powierzchnię ziemię jest związany z późniejszym przygotowaniem gleby pod odnowienie, jednak zabieg ten jest ograniczony wyłącznie do miejsc sadzenia i konieczny do przeprowadzenia dla poprawienia warunków wzrostowych nowo wprowadzanego pokolenia drzewostanu. Oddziaływanie tego typu na powierzchnię ziemi ma więc charakter lokalny i krótkotrwały, w związku z czym nie wymaga formułowania działań minimalizujących ten wpływ.

W projekcie pul powierzchnie leśne o szczególnym znaczeniu dla ochrony powierzchni ziemi są opisane w kategorii lasów ochronnych jako drzewostany glebochronne. Zajmują one w nadleśnictwie łączną powierzchnię 1945,13 ha, w tym z wiodącą kategorią glebochronną - 1702,85 ha. Drzewostany glebochronne w Nadleśnictwie Wałbrzych występują głównie w leśnictwach Stare Bogaczowice i Witków w Masywie Trójgarbu, Biały Kamień w Masywie Chełmca, Glinica na Wyżynie Unisławskiej, Glinik w Paśmie Lesistej, Jedlinka i Łomnica w Górach Suchych oraz Unisław w obrębie Doliny Sokołowskiej i Pasma Lesistej. Dla tej grupy drzewostanów wskazania gospodarcze były planowane z uwzględnieniem ich glebochronnej roli, tak aby realizacja zadań gospodarczych umożliwiała ciągłe spełnianie przez nie celów, dla których zostały wydzielone, tj. zachowania trwałości lasów w drodze dbałości o ich stan zdrowotny i sanitarny oraz preferowania naturalnego odnowienia lasu. W tej sytuacji potencjalny wpływ zapisów projektu pul na powierzchnie ziemi ocenia się jako pozytywny.

VI.4.6. ODDZIAŁYWANIE NA KRAJOBRAZ

Wszelkie działania gospodarcze przewidziane w projekcie planu urządzenia lasu opierają się na zasadach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, zakładającej zachowanie i pomnażanie zasobów leśnych. Projekt planu urządzenia lasu zawiera między innymi zapisy odnośnie prawidłowego kształtowania granicy polno-leśnej oraz strefy ekotonowej, które sprzyjają zachowaniu charakterystycznych elementów krajobrazu leśnego. Zapisy projektu pul na najbliższe dziesięciolecie nie przewidują zadań o negatywnym wpływie na krajobraz.

VI.4.7. ODDZIAŁYWANIE NA ZNANE STANOWISKA CHRONIONYCH GATUNKÓW ROŚLIN I GRZYBÓW

Analizę oddziaływania zapisów projektu pul na chronione i rzadkie gatunki grzybów i roślin wykonano w oparciu o dane zawarte w programie ochrony przyrody i zaplanowane zabiegi gospodarcze w wydzieleniach, w których te gatunki zinwentaryzowano. Przeprowadzono ją dla gatunków o znanej lokalizacji stanowisk stwierdzonych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. Na potrzeby oceny potencjalnego wpływu zapisów projektu pul na chronione gatunki roślin podzielono je na trzy grupy:

1. Gatunki roślin i grzybów, dla których populacji nie przewiduje się wpływu zapisów projektu pul z racji zajmowanych typów siedlisk lub braku wskazań gospodarczych we wszystkich miejscach ich występowania.

- centuria pospolita, dziewięćsił bezłodygowy, gółka długoostrogowa, goryczuszka orzęsiona, języcznik zwyczajny, kukułka plamista, kukułka szerokolistna, pełnik europejski, przytulia szorstkoowockowa, rojownik pospolity, storczyk męski, tojad dzióbaty, zimowit jesienny.

2. Gatunki roślin i grzybów, dla których populacji nie przewiduje się istotnego wpływu zapisów projektu pul ze względu na liczebność populacji lub zdolności regeneracyjne gatunku.

- bielistka siwa, drabik drzewkowaty, fałdownik nastroszony, gajnik lśniący, mokradłoszka zaostrzona, nastroszek kędzierzawy, płaszczeniec marszczony, płonnik cienki, płonnik pospolity, torfowiec frędzlowany, torfowiec nastroszony, torfowiec Girgensohna, torfowiec Russowa, widłozą b miotłowy, cis pospolity, czosnek niedźwiedzi, dzwonek szerokolistny, goryczka trojeściowa, lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, orlik pospolity, pierwiosnek wyniosły, podrzeń żebrowiec, śnieżyca wiosenna, śnieżyczka przebiśnieg, wawrzynek wilczełyko, widłak jałowcowaty, widłak goździsty.

3. Gatunki roślin, dla których przewiduje się potencjalne wystąpienie negatywnego wpływu zapisów projektu pul, jednakże w myśl art. 14b. ust 3 ustawy o lasach gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej nie narusza przepisów o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody:

a) Z uwagi na obecność rzadkich i wrażliwych na uszkodzenia gatunków storczykowatych: **kruszczyk szerokolistny, podkolan biały, podkolan zielonawy, listera jajowata, buławnik mieczolistny** realizacja zabiegów gospodarczych na stanowiskach wskazanych

gatunków może skutkować ich zniszczeniem w czasie zrywki lub innych czynności naruszających strukturę gleby.

DZIAŁANIE MINIMALIZUJĄCE

W trakcie realizacji planowanych zabiegów w wydz. leśn. 1 a, 2 g, 4 c, 5 a, b, g, 262 b (obręb Wałbrzych) oraz 74 h, 127 g (obręb Głuszyca) chronić widoczne stanowiska storczykowatych lub wykonać zabieg poza okresem wegetacyjnym.

b) Z uwagi na obecność rzadkich gatunków związanych z ziołoroślami, tj.: **parzydło leśne**, **dzięgiel litwor** realizacja zabiegów gospodarczych w drzewostanach sąsiadujących tego typu siedliskiem może skutkować pośrednim, negatywnym oddziaływaniem na wskazane gatunki. Zagrożenie to potencjalnie może wiązać się ze składowaniem drewna w miejscach występowania zbiorowisk ziołoroślowych lub lokowaniem w obrębie płatów ziołorośli tras dojazdu do powierzchni operacyjnych.

DZIAŁANIE MINIMALIZUJĄCE

W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. 165A d, f, 251 a (obręb Wałbrzych) oraz 6 m, p (obręb Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli ze stanowiskami chronionych gatunków roślin.

c) Z uwagi na obecność rzadkich gatunków paprotników - **widlicz spłaszczony**, **paprotnik kolczysty** realizacja zabiegów gospodarczych w drzewostanach ze stanowiskami gatunków może skutkować niezamierzonym zniszczeniem ich stanowisk. Jest to szczególnie prawdopodobne w przypadku planowanej trzebieży późnej na powierzchni leśnej ze stanowiskiem widlicza spłaszczonego oraz prac przygotowawczych pod zabieg planowanych odnowień na powierzchni leśnej ze stanowiskiem paprotnika kolczystego.

DZIAŁANIE MINIMALIZUJĄCE

W trakcie realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. 322 a (obręb Wałbrzych) oraz 290 b, 236 d (obręb Głuszyca) należy postępować zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej tj. przeprowadzić wizję terenową we wskazanych wydzieleniach leśnych w celu sprawdzenia występowania wskazanych gatunków chronionych lub potencjalnych miejsc ich występowania.

VI.4.8. ODDZIAŁYWANIE NA ZWIERZĘTA I ICH SIEDLISKA

Analizę potencjalnego wpływu zapisów projektu pul na zwierzęta i ich siedliska przeprowadzono dla wszystkich gruntów w zarządzie nadleśnictwa. W zależności od rodzaju siedliska, wieku drzewostanu oraz innych jego cech określono grupy zwierząt, które występują na danej powierzchni lub mogą na niej występować z dużym prawdopodobieństwem wynikającym z liczebności populacji danego gatunku oraz jego preferencji siedliskowych.

Na potrzeby analizy potencjalnego wpływu zapisów projektu pul na zwierzęta wyróżniono określone ich grupy. Należą do nich:

1. Gatunki, które nie są związane z terenami leśnymi lub pojawiają się na nich sporadycznie w czasie wędrówek. Dla tej grupy gatunków zapisy projektu pul pozostają neutralne. Należą do niej:

- **ssaki**: gacek brunatny, gacek szary, karlik malutki, mroczek posrebrzany, mroczek późny, nocek rudy, nocek wąsatek, badylarka, kret
- **ptaki**: bocian biały, czeczotka, derkacz, dudek, dymówka, dzięcioł zielony, dziwonia, dzwoniec, gąsiorek, jarzębatka, jerzyk, kawka, kląskawka, kopciuszek, kulczyk, makolągwa, mazurek, myszołów włochaty, oknówka, ortolan, pełzacz ogrodowy, piegża, pleszka, pliszka siwa, płomykówka, pójdźka, przepiórka, pustułka, sierpówka, skowronek, srokosz, szczygieł, świergotek łąkowy, trznadel, wróbel, błotniak stawowy, czajka, czapla złotawa, kokoszka, kropiatka, krwawodziób, kszyk, kulon, łabędź niemy, łozówka, perkozek, pliszka górska, pluszcz, potrzos, samotnik, sieweczka rzeczna, wodnik, zimorodek, sroka, gawron, wrona siwa, czapla siwa.
- **płazy i gady**: gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, ropucha paskówka, ropucha zielona, żaba moczarowa, jaszczurka zielona, żaba wodna.
- **ryby i smoczkouste:** głowacz białopłetwy, śliz pospolity.
- **bezkręgowce**: świdrzyk łamliwy, czerwończyk nieparek, modraszek nausitous, modraszek telejus, niepylak mnemozyna, paź królowej, trzmiel kamiennik, trzmiel ogrodowy, trzmiel parkowy, trzmiel rudonogi, trzmiel ziemny.

<u>Potencjalne oddziaływanie zapisów projektu pul</u>

Projekt pul nie przewiduje zabiegów gospodarczych na gruntach nieleśnych, w tym rolach, łąkach, pastwiskach i wodach. Projekt pul przewiduje zachowanie naturalnych oczek wodnych, śródleśnych mokradeł i torfowisk jako potencjalnych miejsc rozrodu płazów, żerowisk lub miejsc występowania zwierząt związanych z siedliskami wodnymi lub obszarami wodno-błotnymi.

NIE MA POTRZEBY FORMUŁOWANIA DZIAŁAŃ MINIMALIZUJĄCYCH

2. Gatunki, które potencjalnie mogą być spotykane na większości powierzchni leśnych pod zarządem Nadleśnictwa Wałbrzych, ale z uwagi na pospolite występowanie i stabilne populacje lub też z uwagi na sporadyczne bytowanie na terenach nadleśnictwa w okresach wędrówek, nie podlegają istotnym wpływom prawidłowo prowadzonej gospodarki leśnej zgodnie z zapisami projektu pul, ponadto w myśl art. 14b. ust 3 ustawy o lasach gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej nie narusza przepisów

o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Do tej grupy należą:

- **ptaki**: dzięcioł duży, krętogłów, muchołówka szara, bogatka, czarnogłówka, czubatka, czyż, droździk, gil, jer, kos, kowalik, krzyżodziób świerkowy, kukułka, kwiczoł, lelek, lerka, modraszka, myszołów, paszkot, pełzacz leśny, piecuszek, pierwiosnek, pokląskwa, pokrzywnica, puszczyk, raniuszek, rudzik, sikora uboga, sosnówka, sójka, strumieniówka, strzyżyk, szpak, śpiewak, świergotek drzewny, świerszczak, świstunka leśna, turkawka, wilga, wójcik, zaganiacz, zięba, jastrząb, kobuz, krogulec, kruk;
- **płazy i gady:** rzekotka drzewna, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, ropucha szara, zaskroniec zwyczajny, żaba trawna, żmija zygzakowata;
- **ssaki:** gronostaj, jeż wschodni, jeż zachodni, łasica, mysz zaroślowa, ryjówka aksamitna, ryjówka górska, ryjówka malutka, wiewiórka pospolita, wilk (wędrowny);
- **bezkręgowce**: *Amaurobius jugorum,* kozioróg bukowiec, pomrowiec nakrapiany, ślimak ostrokrawędzisty, mrówka ćmawa, mrówka pniakowa, mrówka rudnica, ślimak winniczek, biegacz gładki, biegacz skórzasty, biegacz zielonozłoty.

Potencjalne oddziaływanie zapisów projektu pul

Projekt pul nie przewiduje zabiegów gospodarczych, które mogłyby istotnie negatywnie oddziaływać na populacje wyżej wymienionych gatunków. Rozplanowanie poszczególnych działań gospodarczych na cały obszar nadleśnictwa ogranicza czasową i powierzchniową koncentrację czynności gospodarczych w jednym miejscu, co powoduje rozproszenie ryzyka negatywnego oddziaływania na siedliska i populacje. Czynności gospodarcze mają charakter punktowy i nie przyczyniają się do zmniejszenia miejsc występowania ptaków i potencjalnych miejsc lęgowych oraz żerowisk. Prace leśne nie powodują również ciągłego hałasu, który jest uciążliwy dla zwierząt [ok. 40dB]. Hałas rozpatrywany w kontekście prowadzonych prac leśnych jest efektem pracy pilarek spalinowych i ciągników, których rozkład przestrzenny dźwięku dla izofony emitowanej przez te urządzenia w lesie wynosi jedynie ok. 100 m. Prace związane z wykonaniem powyższych zabiegów trwają w konkretnym wydzieleniu najwyżej od kilku do kilkunastu dni, a odległość, na jaką może oddziaływać ścinka drzew i pielęgnacja lasu jest bardzo mała. Gatunki o wysokim stopniu antropofobności z pewnością będą unikać przebywania w tej strefie oddziaływania. Natomiast gatunki mniej wrażliwe i gatunki zamieszkujące obrzeża lasu będą przebywać w tej strefie.

NIE MA POTRZEBY FORMUŁOWANIA DZIAŁAŃ MINIMALIZUJĄCYCH

3. Rzadkie gatunki zwierząt, które mogą być spotykane na powierzchniach leśnych pod zarządem Nadleśnictwa Wałbrzych i wymagają działań minimalizujących w trakcie realizacji zapisów projektu pul w drzewostanach różnych klas wieku. Zaproponowane poniżej działania minimalizujące, które powinien zastosować wykonawca pul wyłącznie uszczegóławiają wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, o których mowa w art. 14b. ust 3 ustawy o lasach. Gospodarka leśna wykonywana zgodnie z tymi wymaganiami nie narusza przepisów o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

- **Gatunki związane z drzewostanami starszych klas wieku**: borowiec olbrzymi, borowiec wielki, karlik większy, mopek, mroczek pozłocisty, nocek Alkatoe, nocek Bechsteina, nocek Brandta, nocek duży, nocek Natterera, podkowiec mały, orzesznica, popielica, bocian czarny, puchacz, sokół wędrowny, sóweczka, włochatka, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, dzięciołek, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, muchołówka żałobna, orzechówka, siniak, trzmielojad.

Potencjalne oddziaływanie zapisów projektu pul

Planowane w projekcie pul zabiegi na powierzchniach upraw (pielęgnacje upraw), zrębów (odnowienia) oraz zabiegi pielęgnacyjne w drzewostanach młodszych klas wieku (pielęgnacje młodszych drzewostanów) nie mają wpływu na wymienione wyżej gatunki, gdyż preferują one drzewostany starszych klas wieku. W przypadku drzewostanów starszych, dla których zaplanowano trzebieże późne lub zabiegi rębne, negatywne oddziaływanie na powyższą grupę gatunków może wystąpić i będzie się wiązać głównie z płoszeniem lub sporadycznie z niezamierzonym zabiciem pojedynczych osobników w przypadku wycięcia drzewa dziuplastego lub drzewa, na którym znajduje się gniazdo z lęgiem. Mimo możliwego niekorzystnego wpływu zabiegów na pojedyncze osobniki gatunków, realizacja zapisów projektu pul nie oddziałuje negatywnie w stopniu istotnym na stan całych populacji wymienionych wyżej gatunków i ich siedliska. Zabiegi związane z pozyskaniem drewna w starszych drzewostanach są rozmieszczone przestrzenne i czasowo na całym obszarze nadleśnictwa, przez co nie obejmują wszystkich powierzchni drzewostanowych zasiedlanych przez te gatunki. Dodatkowo bez wskazań gospodarczych pozostawiono ponad 760 ha drzewostanów w wieku 100 lat i starszych, co pozwala na kształtowanie w przestrzeni leśnej tzw. „spokojnych biotopów" sprzyjających zasiedlaniu ich przez cenne gatunki. W programie ochrony przyrody dla nadleśnictwa znajdują się zapisy o konieczności pozostawiania drzew dziuplastych. Zapis ten jest jednym ze sposobów ograniczenia negatywnego wpływu zaplanowanych działań gospodarczych i odnosi się do wszystkich gatunków zwierząt wykorzystujących dziuple, występujących w zasięgu nadleśnictwa.

DZIAŁANIA MINIMALIZUJĄCE

Dla gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru OSO Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie PLB020010 (bocian czarny, siniak, sóweczka, włochatka, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, puchacz) sformułowano odpowiednie działania ochronne konieczne do wykonania w nadchodzącym dziesięcioleciu. Dodatkowo bocian czarny jest skutecznie chroniony w powołanej dla niego do tego celu strefie ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania. Stąd, poza ogólnymi zasadami prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej na siedliskach szczególnie cennych gatunków oraz szczegółowymi działaniami ochronnymi określonymi w zakresie pzo w projekcie pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych, nie stwierdza się potrzeby formułowania dodatkowych działań minimalizujących.

1. W ramach wykonywania szacunków brakarskich dokonanie przeglądów powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew, po czym w sytuacji ich potwierdzenia chronić je przed zniszczeniem w czasie realizowanych prac leśnych.
2. Poinformowanie osób nadzorujących prace leśne o obowiązku ochrony dużych gniazd w koronach drzew i obowiązku zgłaszania Służbie Leśnej stwierdzonych nowych dużych gniazd.
3. W trakcie realizacji zabiegów rębnych na powierzchniach leśnych pozostawiać naturalne elementy ekosystemów leśnych (tj. wykroty, leżanina, drzewa zamierające, martwe stojące drzewa, drzewa dziuplaste, gatunki drzew i krzewów lekko nasiennych i owocodajnych, np. jarzębina, iwa, osika), jeżeli nie koliduje to z zasadą powszechnej ochrony lasu oraz ich usuwanie nie zagraża gatunkom i siedliskom będącym przedmiotem ustanowienia form ochrony przyrody. Zidentyfikowane drzewa dziuplaste, przeznaczone do pozostawienia na powierzchni zaleca się ujmować w biogrupy.
4. W okresie lęgowym ptaków nie wycinać drzew, na których zostały zidentyfikowane zasiedlone gniazda.

- **Gatunki związane z drzewostanami w bezpośrednim sąsiedztwie wód płynących lub otwartych powierzchni mokradeł**: nocek łydkowłosy, nocek orzęsiony, żuraw, traszka grzebieniasta, bóbr europejski, karczownik ziemnowodny, rzęsorek mniejszy, rzęsorek rzeczek, wydra, zębiełek karliczek, salamandra plamista, traszka górska, traszka zwyczajna.

<u>Potencjalne oddziaływanie zapisów projektu pul</u>

Potencjalne oddziaływanie projektu pul na wskazane gatunki dotyczy tylko sytuacji, kiedy zabiegi związane z pozyskaniem drewna będą realizowane w strefie brzegowej rzek, rowów z wodą płynącą, strumieni lub otwartych terenów mokradeł. Tego typu działania mogą skutkować usunięciem zasiedlonych np. przez nocka rudego czy orzęsionego drzew dziuplastych lub płoszeniem gatunków gniazdujących w strefie brzegowej strumieni,

zbiorników lub mokradeł (np. żuraw), albo nawet nieumyślnym zabiciem pojedynczych osobników przemieszczających się w takich miejscach gatunków (np. traszka grzebieniasta, salamandra plamista, traszka zwyczajna, traszka górska).

DZIAŁANIA MINIMALIZUJĄCE

1. Kształtowanie wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz przepisami wewnętrznymi PGL LP z uwzględnieniem pełnionych przez drzewostan funkcji.
2. Na brzegach zbiorników wodnych i cieków, w odległości 10 metrów od linii brzegowej, należy pozostawiać: zwalone pnie drzew, podszyt, duże kamienie w celu ułatwienia zwierzętom dostępu do wody oraz migracji zwierząt.
3. Na powierzchniach drzewostanów sąsiadujących z miejscami częstego bytowania żurawia (miejsca gniazdowania, wyprowadzania lęgów) zabiegi w miarę możliwości wykonywać w okresie jesienno-zimowym.
4. Nie prowadzić zrywki korytami potoków i mniejszych cieków obecnych na powierzchniach leśnych.

- **Gatunki związane z drzewostanami wymagające ochrony w postaci ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania:** bocian czarny, puchacz, sokół wędrowny, sóweczka, włochatka.

<u>Potencjalne oddziaływanie zapisów projektu pul</u>

Potencjalne oddziaływanie na wskazane gatunki jest możliwe jedynie w sytuacji osiedlenia się któregoś z nich w nieznanym dotąd miejscu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych. W sytuacji potwierdzenia nowego miejsca ich gniazdowania, konieczne jest podjęcie określonych działań minimalizujących negatywny wpływ.

DZIAŁANIA MINIMALIZUJĄCE

1. W przypadku odnalezienia nieznanego dotąd miejsca gniazdowania gatunków: bocian czarny, puchacz, sokół wędrowny zaleca się wycofanie się z realizacji zadań gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie gniazda (obszar w promieniu do 200 m od gniazda) i wykonywanie zadań gospodarczych w dalszej odległości poza okresem ochronnym określonym dla okresowych stref ochrony tych gatunków.
2. W przypadku odnalezienia nieznanego dotąd miejsca gniazdowania gatunków: sóweczka, włochatka zaleca się wycofanie się z realizacji zadań gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie gniazda (obszar w promieniu do 50 m od gniazda).

- **Gatunki związane z drzewostanami wymagające ochrony w obrębie ustanowionych stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania:** bocian czarny

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowana jest jedna strefa ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunku (A030) bocian czarny ustanowiona Rozporządzeniem Nr 34 Woj. Doln. z dnia 5 lipca 2002 r. wraz ze zmianą wprowadzoną Rozporządzeniem Nr 50 Woj. Doln. z dnia 13 września 2002 r. Obejmuje ona 5 wydzieleń leśnych o łącznej powierzchni 17,89 ha, które zostały pozostawione bez wskazań gospodarczych. Tym samym nie ma potrzeby formułowania działań minimalizujących, a wpływ projektu pul na chroniony gatunek w strefie ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania pozostaje neutralny.

VI.4.9. ODDZIAŁYWANIE NA KLIMAT

Ze względu na lokalny charakter zaplanowanych prac nie przewiduje się, aby realizacja ustaleń planu miała znaczący wpływ na klimat. Zmiany mikroklimatu pod wpływem realizowanych zadań gospodarczych będą dotyczyły bezpośrednio powierzchni objętych danym zabiegiem. Skutki tych zmian nie wpłyną jednak istotnie na warunki topo- i mezoklimatyczne regionu. W związku z tym w ocenie ogólnej wpływ planu na klimat oceniany jest jako neutralny.

VI.4.10. ODDZIAŁYWANIE NA ZASOBY NATURALNE

Stan zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego obliczono zgodnie z *Instrukcją Urządzania Lasu* §123 pkt. 1. Podstawą do obliczenia orientacyjnej, spodziewanej na koniec okresu gospodarczego, wielkości zasobów miąższości grubizny drzewostanów nadleśnictwa są tabele zamieszczone w pul: nr III - powierzchniowa i miąższościowa tabela klas wieku według głównych funkcji lasu i gatunków panujących; nr VIIIa - tabela klas wieku spodziewanego bieżącego rocznego przyrostu miąższości według gatunków panujących i stref uszkodzenia - przyrost tablicowy; nr XVII - zestawienie łączne użytków głównych według kategorii cięć. Syntetyczne zestawienie wskaźników charakteryzujących potencjał produkcyjny nadleśnictwa wg stanu obecnego i w prognozie przedstawiono w tabeli pt. *Wskaźniki stanu zasobów drzewnych Nadleśnictwa Wałbrzych - stan obecny i prognoza na koniec obowiązywania planu*.

Tab. 35. Prognoza stanu zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego dla Nadleśnictwa Wałbrzych

Obręb	Wielkość zasobów na początku okresu (na 1.01. 2019 r.)	Spodziewany przyrost miąższości grubizny	Miąższość grubizny przewidziana do pozyskania	Wielkość zasobów na koniec okresu (na 31.12.2028 r.)	Różnica procentowa
	m^3 brutto/10lat				
Obręb Wałbrzych	2277912	511750	620787	2168875	5%
Obręb Głuszyca	2476894	625850	761794	2340950	5%
Nadleśnictwo Wałbrzych	4754806	1137600	1382581	4509825	5%

Tab. 36. Wskaźniki stanu zasobów drzewnych Nadleśnictwa Wałbrzych - stan obecny i prognoza na koniec obowiązywania planu

Wskaźnik	Jednostka	Stan na 1.01.2019 r.	Stan na 31.12.2028 r.	Różnica	
				+ / -	%
Obręb Wałbrzych					
Zapas aktualny	m^3	2277912	2168875	-109037	5%
Zasobność	m^3 / ha	300,14	285,77	-14,37	5%
Obręb Głuszyca					
Zapas aktualny	m^3	2476894	2340950	-135944	5%
Zasobność	m^3 / ha	299,07	282,65	-16,41	5%
Nadleśnictwo Wałbrzych					
Zapas aktualny	m^3	4754806	4509825	-244981	5%
Zasobność	m^3 / ha	299,58	284,15	-15,44	5%

Zasoby naturalne, rozumiane w tym przypadku jako zasoby drzewne, są zasobami w pełni odnawialnymi. Ich pozyskiwanie opiera się o zasadę trwałości użytkowania, które odbywa się na zasadach zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej łączącej w jeden proces użytkowanie zasobów (pozyskanie w cięciach przedrębnych, rębnych i przygodnych) z ich odnawianiem (wprowadzanie młodego pokolenia w odnowieniach naturalnych i sztucznych) oraz ciągłą pielęgnacją na każdym etapie życia drzewostanu. Istotą trwałości lasu jest zachowanie właściwej relacji pomiędzy ciągłymi procesami odnawiania, przeżywania i ubywania drzew i drzewostanów w gospodarstwie leśnym.

Analiza stanu zasobów drzewnych w nadleśnictwie, właściwe określenie potrzeb i możliwości pozyskania drewna oraz postępowania hodowlanego pozwala stworzyć takie zapisy projektu pul, które umożliwiają racjonalne pozyskanie surowca drzewnego i kształtowanie wielkości i struktury zapasu produkcyjnego w perspektywie wielu dziesięcioleci. Zadania te realizowane są dzięki wykorzystaniu bogatej wiedzy leśnej, doświadczeniu, ale również optymalizacji projektowanych etatów użytkowania rębnego i przedrębnego.

VI.4.11. ODDZIAŁYWANIE NA ZABYTKI I DOBRA KULTURY MATERIALNEJ

W miejscach, gdzie na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zlokalizowane są cenne obiekty kultury materialnej, projekt pul pozostawia bez wskazań gospodarczych powierzchnie leśne z takimi obiektami. Wyjątek stanowi obszar objęty ochroną konserwatorską w postaci założenia rezydencjonalnego „Książ" w Wałbrzychu i Świebodzicach. Zestawienie zaplanowanych w projekcie pul wskazań gospodarczych prezentuje poniższa tabela.

Tab. 37. Zestawienie zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych dla powierzchni leśnych w obrębie założenia rezydencjonalnego „Książ”

Obiekt	Lokalizacja (obręb leśny, wydzielenie)	Zapisy projektu pul	Uwagi
założenie rezydencjonalne „Książ” w Wałbrzychu i Świebodzicach	obręb leśny Wałbrzych, wydz. leśn.: 24 c, 25 k (łącznie 4,8 ha)	odnowienia	Zapisane w pul wskazania gospodarcze należy realizować z w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, z uwzględnieniem przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach).
	obręb leśny Wałbrzych, wydz. leśn.: 8 ax, l, 9 cx, 10 b, 24 b, 29 d (łącznie 8,32 ha)	pielęgnacje młodników i młodszych drzewostanów	
	obręb leśny Wałbrzych, wydz. leśn.: 8 j, o, 9 bx, h, i, p, s, x, 11 b, g, h, o, 23 c, 24 a, f, g, h, 25 b, g, h, i, 26 a, d, f, h, 27 b, g, 28 k (łącznie 54,72 ha)	trzebieże późne	
	obręb leśny Wałbrzych, wydz. leśn.: 8 a, h, i, 9 ax, w, z, ,10 c, k, 11 f, i, m, n, 23 a, b, d, f, g, 24 d, i, j, 25 c, f, 26 b, g, 27 c, f, h, 29 b (łącznie 109,19 ha)	rębnie złożone	

VI.4.12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE WPŁYWU PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU NA ŚRODOWISKO

Tab. 38. Macierz przewidywanego oddziaływania projektu pul na środowisko w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Wałbrzych

Lp.	Elementy środowiska	Rodzaje planowanych czynności i zadań gospodarczych oraz ich przewidywane znaczące oddziaływanie na elementy środowiska						Oddziaływanie łączne planowanych czynności i zadań gospodarczych
		Odnowienia	Pielęgnacje upraw	Pielęgnowanie młodszych drzewostanów	Trzebieże późne	Rębnie złożone	Rębnie zupełne	
1	Różnorodność biologiczna	+3	0	0	+2	+2	0	+2
2	Ludzie	+3	+2	+1	+1	+1	+1	+2
3	Zwierzęta	0	0	0	0	0	0	0
4	Rośliny	0	0	0	0	0	0	0
5	Woda	0	0	0	0	0	0	0
6	Powietrze	0	0	0	0	0	0	0
7	Powierzchnia ziemi	0	0	0	0	0	0	0
8	Krajobraz	0	0	0	0	0	0	0
9	Klimat	0	0	0	0	0	0	0
10	Zasoby naturalne	+3	+3	+2	0	0	0	+3
11	Zabytki i dobra materialne	0	0	0	0	0	0	0
12	Integralność obszarów	0	0	0	0	0	0	0

VII. ROZWIĄZANIA I WNIOSKI DO PROJEKTU PUL

VII.1. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU OGRANICZANIE NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ PROJEKTU PUL NA ŚRODOWISKO

Realizacja prac z zakresu gospodarki leśnej w Nadleśnictwie Wałbrzych wymaga uwzględnienia zapisów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2408). Zgodnie z art. 14b. ust 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach gospodarka leśna wykonywana zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej nie narusza przepisów o ochronie poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności przepisów art. 51 i art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Niektóre zapisy projektu pul wymagają zastosowania pewnych ograniczeń i towarzyszących im rozwiązań, które pozwolą zminimalizować przewidywane negatywne ich oddziaływanie. W prognozie w poszczególnych rozdziałach zostały umieszczone odpowiednie wytyczne w sprawie właściwego postępowania na siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków w celu uniknięcia negatywnych zjawisk związanych z realizacją zapisów projektu pul.

Tab. 39. Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dobromierz PLH020034 – siedliska przyrodnicze	Pogorszenie stanu zachowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000	**Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220** W trakcie realizacji planowanej rębni złożonej w wydz. 2 c (obr. Wałbrzych) zaleca się ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Góry Kamienne PLH020038 – siedliska przyrodnicze	Pogorszenie stanu zachowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000	**Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) kod: 6430** W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn. 186 f, 303 o, 313 l (obr. Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli. **Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220** W ramach realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. leśn.: 250 b (obr. Wałbrzych), 169 g, 176 k, 185 j, 235 a, b, 236 c, 294 b, 302 a, 308 g, 317 o, 332 b, 333 h (obr. Głuszyca) ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych. **Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe kod: 91E0** Czynności związane z wykonaniem planowanych rębni złożonych w wydz. leśn.: 268 a, 292 a, 298 c, 309 b (obr. Wałbrzych), 178 b, 152 a, 217 a, 251 m, 255 i, 273 c (obr. Głuszyca) realizować z pozostawieniem w stanie nienaruszonym fragmentów stanowiących płaty priorytetowego łęgu.

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
Przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071 – siedliska przyrodnicze	Pogorszenie stanu zachowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000	**Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) kod: 6430** W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. 6 a (obr. Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli. **Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandelii* kod: 8220** W ramach realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. 24 a, 32 d (obr. Głuszyca) ograniczenie wycinki drzew rosnących w bezpośrednim sąsiedztwie wychodni skalnych.
Stanowiska chronionych gatunków roślin	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku lub zniszczenie stanowiska	**kruszczyk szerokolistny** *Epipactis helleborine*, **podkolan biały** *Platanthera bifolia*, **podkolan zielonawy** *Platanthera chlorantha*, **listera jajowata** *Listera ovata*, **buławnik mieczolistny** *Cephalanthera longifolia* W trakcie realizacji planowanych zabiegów w wydz. leśn. 1 a, 2 g, 4 c, 5 a, b, g, 262 b (obręb Wałbrzych) oraz 74 h, 127 g (obręb Głuszyca) chronić widoczne stanowiska storczykowatych lub wykonać zabieg poza okresem wegetacyjnym. **parzydło leśne** *Aruncus sylvestris*, **dzięgiel litwor** *Angelica archangelica* W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. 165A d, f, 251 a (obręb Wałbrzych) oraz 6 m, p (obręb Głuszyca) nie lokować składu drewna, ani tras dojazdu do powierzchni operacyjnej w obrębie płatów ziołorośli ze stanowiskami chronionych gatunków roślin. **widlicz spłaszczony** *Diphasiastrum complanatum*, **paprotnik kolczysty** *Polystichum aculeatum* W trakcie realizacji planowanych wskazań gospodarczych w wydz. 322 a (obręb Wałbrzych) oraz 290 b, 236 d (obręb Głuszyca) należy postępować zgodnie z wymaganiami dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej tj. przeprowadzić wizję terenową we wskazanych wydzieleniach leśnych w celu sprawdzenia występowania wskazanych gatunków chronionych lub potencjalnych miejsc ich występowania.
Siedliska chronionych gatunków zwierząt	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku w miejscach bytowania	**Gatunki związane z drzewostanami starszych klas wieku**: borowiec olbrzymi *Nyctalus lasiopterus*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, mopek *Barbastella barbastellus*, mroczek pozłocisty *Eptesicus nilssonii*, nocek Alkatoe *Myotis alcathoe*, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*, nocek Brandta *Myotis brandtii*, nocek duży *Myotis myotis*, nocek Natterera *Myotis nattereri*, podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*, orzesznica *Muscardinus avellanarius*, popielica *Glis glis*, bocian czarny *Ciconia nigra*, puchacz *Bubo bubo,* sokół wędrowny *Falco peregrinus*, sóweczka *Glaucidium passerinum*, włochatka *Aegolius funereus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, dzięciołek *Dendrocopos minor*, muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*, muchołówka mała *Ficedula parva*, muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*, orzechówka *Nucifraga caryocatactes*, siniak *Columba oenas*, trzmielojad *Pernis apivorus*. 1. W ramach wykonywania szacunków brakarskich dokonanie przeglądów powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew, po czym w sytuacji ich potwierdzenia chronić je przed zniszczeniem w czasie realizowanych prac leśnych. 2. Poinformowanie osób nadzorujących prace leśne o obowiązku ochrony dużych gniazd w koronach drzew i obowiązku zgłaszania Służbie Leśnej stwierdzonych nowych dużych gniazd. 3. W trakcie realizacji zabiegów rębnych na powierzchniach leśnych pozostawiać naturalne elementy ekosystemów leśnych (tj. wykroty, leżanina, drzewa zamierające, martwe stojące drzewa, drzewa dziuplaste, gatunki drzew i krzewów lekko nasiennych i owocodajnych, np. jarzębina, iwa, osika), jeżeli nie koliduje to z zasadą powszechnej ochrony lasu oraz ich usuwanie nie zagraża gatunkom i siedliskom będącym przedmiotem ustanowienia form ochrony przyrody. Zidentyfikowane drzewa dziuplaste, przeznaczone do pozostawienia na powierzchni zaleca się ujmować w biogrupy. 4. W okresie lęgowym ptaków nie wycinać drzew, na których zostały zidentyfikowane zasiedlone gniazda. **Gatunki związane z drzewostanami w bezpośrednim sąsiedztwie wód płynących lub otwartych powierzchni mokradeł**: nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*, nocek orzęsiony *Myotis emarginatus*, żuraw *Grus grus*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, bóbr europejski *Castor fiber*, karczownik ziemnowodny *Arvicola amphibius*, rzęsorek mniejszy *Neomys anomalus*, rzęsorek

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		rzeczek *Neomys fodiens*, wydra *Lutra lutra*, zębiełek karliczek *Crocidura suaveolens*, salamandra plamista *Salamandra salamandra*, traszka górska *Ichthyosaura alpestris*, traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris*. 1. Kształtowanie wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz przepisami wewnętrznymi PGL LP z uwzględnieniem pełnionych przez drzewostan funkcji. 2. Na brzegach zbiorników wodnych i cieków, w odległości 10 metrów od linii brzegowej, należy pozostawiać: zwalone pnie drzew, podszyt, duże kamienie w celu ułatwienia zwierzętom dostępu do wody oraz migracji zwierząt. 3. Na powierzchniach drzewostanów sąsiadujących z miejscami częstego bytowania żurawia (miejsca gniazdowania, wyprowadzania lęgów) zabiegi w miarę możliwości wykonywać w okresie jesienno-zimowym. 4. Nie prowadzić zrywki korytami potoków i mniejszych cieków obecnych na powierzchniach leśnych. **Gatunki związane z drzewostanami wymagające ochrony w postaci ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania:** bocian czarny *Ciconia nigra*, puchacz *Bubo bubo*, sokół wędrowny *Falco peregrinus*, sóweczka *Glaucidium passerinum*, włochatka *Aegolius funereus* 1. W przypadku odnalezienia nieznanego dotąd miejsca gniazdowania gatunków: bocian czarny, puchacz, sokół wędrowny zaleca się wycofanie się z realizacji zadań gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie gniazda (obszar w promieniu do 200 m od gniazda) i wykonywanie zadań gospodarczych w dalszej odległości poza okresem ochronnym określonym dla okresowych stref ochrony tych gatunków. 2. W przypadku odnalezienia nieznanego dotąd miejsca gniazdowania gatunków: sóweczka, włochatka zaleca się wycofanie się z realizacji zadań gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie gniazda (obszar w promieniu do 50 m od gniazda).
założenie rezydencjonalne „Książ" w Wałbrzychu i Świebodzicach	Negatywne oddziaływanie na walory historyczne i kulturowe obiektu historycznego wpisanego do rejestru zabytków	Zapisane w pul wskazania gospodarcze w wydz. leśn: 8 a, ax, h, i, j, l, o, 9 ax, bx, cx, h, i, p, s, w, x, z, 10 b, c, k, 11 b, f, g, h, i, m, n, o, 23 a, b, c, d, f, g, 24 a, b, c, d, f, g, h, i, j, 25 b, c, f, g, h, i, k, 26 a, b, d, f, g, h, 27 b, c, f, g, h, 28 k, 29 b, d należy realizować z w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, z uwzględnieniem przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach).

VII.2. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZASTOSOWANYCH W PROJEKCIE PUL

Projekt planu urządzenia lasu (pul) jest dokumentem określającym zadania z zakresu gospodarki leśnej na dużym poziomie szczegółowości (wskazania gospodarcze dla konkretnych wydzieleń). Podstawą tworzenia planu są między innymi zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej uwzględniające potrzeby ochrony lasów, zwłaszcza ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych.

Oczywistą alternatywą dla przyjętego projektu planu urządzenia lasu, podlegającego ocenie w trakcie przeprowadzania procedury oceny jego oddziaływania na środowisko, jest brak pul. Taki wariant należałoby nazwać zerowym (jego skutki omówione są w prognozie w rozdziale V). Z punktu widzenia obowiązującego prawa wariant ten jest niemożliwy. W związku z powyższym w rzeczywistości nie ma realnych możliwości stworzenia wariantu zerowego pul. Dlatego do oceny w prognozie przedstawiony został tylko jeden wariant,

najkorzystniejszy z punktu widzenia ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków oraz użytkowania gospodarczego lasów.

Proces tworzenia ostatecznego wariantu planu jest złożony i długotrwały. Rozwiązania alternatywne konkretnych wskazań są analizowane w trakcie konstruowania całego pul, a ostateczny wybór dokonywany jest na etapie uzgadniania wskazań gospodarczych i planu cięć. Oznacza to rozważanie na etapie tworzenia planu wielu wariantów alternatywnych zapewniających realizację przyjętych celów zgodnie z aktualnymi przepisami prawa, obowiązującymi instrukcjami i zasadą przezorności. Rozwiązania niewłaściwe, szkodliwe dla środowiska lub niezgodne z przyjętymi zasadami zagospodarowania lasu są odrzucane już na etapie tworzenia pul, a przyjęte rozwiązania podlegają ostatecznie dodatkowej analizie i ocenie w trakcie tworzenia prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu pul.

Pierwszym etapem opracowywania wariantów alternatywnych (wariantowania) pul były decyzje Komisji Założeń Planu, zwołanej w celu ustalenia wytycznych i ogólnych zasad prowadzenia terenowych prac urządzeniowych. Kolejnym etapem, na którym rozważano różne warianty, było sporządzenie wykazu projektowanych cięć rębnych wraz z mapą przeglądową cięć. Optymalne rozplanowanie cięć użytkowania zasobów drzewnych, regulowane etatem pozyskania, jest pochodną potrzeb wynikających z celów hodowlanych i ochronnych i ma zapewnić ciągłość produkcji. Pierwotny zakres cięć w planie jest następnie weryfikowany poprzez uzgodnienie zaplanowanych wstępnie zabiegów z wymogami ochrony przyrody, społecznymi, a także zasadami planowania. Ostateczna wersja wykazu projektowanych cięć rębnych powstała w wyniku wielokrotnego korygowania sposobów realizacji użytkowania rębnego w poszczególnych gospodarstwach, a wraz z tym w poszczególnych drzewostanach. Przy określaniu lokalizacji planowanych cięć rębnych przestrzegane są następujące zasady: wymogu ładu czasowego i przestrzennego; ograniczeń i nakazów prawnych wynikających z funkcji pełnionych przez poszczególne drzewostany; wytycznych zawartych w aktach normalizacji wewnętrznej w Lasach Państwowych (np. odnośnie szerokości zrębów, nawrotów cięć, długości okresów odnowienia, itp.); wytycznych Komisji Założeń Planu.

Ostatnim etapem, na którym rozważano różne warianty, było posiedzenie Narady Techniczno–Gospodarczej, na której rozpatrywano warianty dotyczące intensywności projektowanego użytkowania przedrębnego.

Wariantowanie pod kątem wymagań ochrony środowiska przeprowadzone zostało na etapie tworzenia *Programu ochrony przyrody* dla nadleśnictwa (POP). W Programie wskazano na miejsca i problemy, które wymagają szczególnego podejścia w gospodarowaniu w lasach i odpowiednio modyfikujące prowadzenie gospodarki leśnej. W POP obok szczegółowej charakterystyki obiektów cennych przyrodniczo i kulturowo na terenie nadleśnictwa

zamieszczono propozycje dotyczące modyfikacji zabiegów gospodarczych, które mogą wpłynąć negatywnie na te obiekty. Modyfikacje i zalecenia te zostały opisane w sposób tekstowy przy omawianiu poszczególnych typów obiektów. Najczęstszym zaleceniem w zakresie właściwej ochrony chronionych gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych było odpowiednie dostosowanie terminów przeprowadzania prac leśnych lub ograniczenie ich zakresu w celu zabezpieczenia fragmentów starodrzewu lub pojedynczych drzew lub ich grup na powierzchniach operacyjnych. Planowanie urządzeniowe w swoich zasadach nie uwzględnia potrzeby planowania terminów wykonania poszczególnych zabiegów, zarówno w ramach roku jak i w ramach 10-lecia, dlatego wariantowanie czasowe jest znacznie ograniczone w trakcie tworzenia planu.

Podsumowując należy stwierdzić, że przedstawiona wersja projektu planu urządzenia lasu wraz prognozą oddziaływania na środowisko zawierają optymalne, możliwe do zastosowania rozwiązania minimalizujące negatywny wpływ planowanych zabiegów gospodarczych na środowisko naturalne wypracowane podczas konstruowania planu urządzenia lasu, konsultacji społecznych oraz tworzenia prognozy oddziaływania na środowisko.

VII.3. TRUDNOŚCI NAPOTKANE PODCZAS SPORZĄDZANIA PROGNOZY

W trakcie sporządzania dokumentu prognozy nie napotkano istotnych trudności, które uniemożliwiałyby ocenę potencjalnego zapisów projektu pul na komponenty środowiskowe.

VII.4. WNIOSKI KOŃCOWE

1. Przeprowadzone analizy i ocena pozwalają stwierdzić, że projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Wałbrzych na okres od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2028 r. nie przewiduje realizacji zadań zaliczanych do szczególnie uciążliwych dla środowiska i przedmiotów ochrony obszarów chronionych.
2. Nie przewiduje się, aby mogło nastąpić znacząco negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Wałbrzych na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000;
3. Stwierdzone w czasie analiz możliwe potencjalne oddziaływania negatywne niektórych zabiegów na gatunki roślin, zwierząt i grzybów związanych z siedliskiem leśnym oraz gatunki zwierząt i ich siedliska nie mają charakteru oddziaływań znaczących. W prognozie zostały zamieszczone zapisy o sposobach minimalizacji tego typu oddziaływań. Przy uwzględnieniu tych zapisów i zastosowaniu się do zaleceń zawartych w prognozie zostanie zapewnione bezpieczeństwo chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na ich naturalnych stanowiskach.

VIII. LITERATURA

Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.

Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.

Głowaciński Z. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. PWRiL. Warszawa.

Kaźmierczakowa R. (Red.). 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk. Kraków.

Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. (Red.). 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody Kraków.

Kącki Z. (red.). 2003. Zagrożone gatunki flory naczyniowej Dolnego Śląska. IBR UWr., PTPP „pro Natura". Wrocław.

Korzeniak J. 2010. Górskie łąki konietlicowe i mietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion* i *Arrhenatherion*). [w:] Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa, s. 95-108.

Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Wyniki monitoringu w latach 2006-2008, 2009-2011, 2013-2014 oraz 2015-2018. http://siedliska.gios.gov.pl/

Witkowski A., Kotusz J., Przybylski M. 2009. Czerwona lista minogów i ryb. Chrońmy Przyr. Ojcz. 65 (1): 33–52, 2009.

Zarzycki K., Mirek Z. 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera. Polska Akademia Nauk. Kraków.